

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

Subotica, 30. svibnja. Cijena 20 dinara, izlazi petkom

Broj 18

Intervju:
Slobodan Orlić

(Ne)prilike u Đurđinu:

**Brazde
podjela**

Mali savjeti za bolji život:
Sredstva sa Vašeg računa dostupna su
Vam na bankomatima 24 sata dnevno,
a podizanje novca i plaćanje možete
vršiti na svim šalterima Banke,
kao i na svim prodajnim mjestima,
bez obzira u kom kraju svijeta se nalazite.
Vaša viza za cijeli svijet je Viza kartica
Vojvođanske banke.

VOJVOĐANSKA BANKA
KUĆA PRAVIH VRIJEDNOSTI

• DDOR NOVI SAD • AD

OBAVEZNO OSIGURANJE MOTORNIH VOZILA

- PROLJETNI POPUST 20%
- MOGUĆNOST PLAĆANJA U 4 I VIŠE RATA
- PRI JEDNOKRATNOJ UPLATI DODATNI POPUST 10%
- GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

Nesuglasice u Đurđinu Brazde podjela	6,7
Obrazovanje za Rome I dalje u blatu	8,9
Ivan Torov Harmonikanizacija	10
Sonja Badel Saborski autogol	11
Intervju Slobodan Orlić	12-14
Mirko Sebić Mala moja, al je paranoja	15
Škola u Sonti Zaposlenje i dalje problem	19

► FOTOGRAFIJA NA NASLOVNOJ STRANI: **Nikola Perušić**

IMPRESSUM

OSNIVAČ: Skupština Autonomne
Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Subotica, Preradovićeve 4

ADRESA REDAKCIJE:
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR: Tomislav Žigmanov
(predsjednik), dr. Slaven Bačić, Milan Ercegovac,
Kalman Kuntić, Marija Lovrić, Svetislav
Milanković, Slavica Peić, Stipan Stipić, mr. Bela
Tonković

DIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA: Zvonimir Perušić

REDAKCIJA: Dušica Dulić, Ivan Ivković
Ivandečić, Vesela Laloš, Nikola Perušić, Dražen
Prčić, Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK: Boris Cupać

TEHNIČKI ADMINISTRATOR: Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/21-414

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

EMAIL: hrvatska.rjec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« Štamparija

List je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.

List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Nezaštićena profesija

Spektakularna policijska akcija »Sablja« razriješila je nekoliko desetaka ubojstava počinjenih u Srbiji tijekom posljednjih godina, ali su nerasvijetljena ostala sva ubojstva – novinara. Ne zna se, dakle, tko je počinio, a još manje tko je naredio, ubojstva Dade Vujasinović, Slavka Čuruvije i Milana Pantića. Neko bi ovu činjenicu mogao protumačiti kao mogući signal da je novinarska profesija i dalje nezaštićena, da se novinari mogu sklanjati, potiskivati i sprječavati u svom radu, a da se zbog toga ne odgovara.

Ako je tome tako, onda nije čudno da, recimo, direktor jednog poljoprivrednog kombinata zaprijeti tužbom protiv novinara ukoliko mu se »samo ime pomene« u novinama. A to se upravo prije nekoliko dana dogodilo novinaru »Hrvatske riječi« koji je, savjesno i profesionalno obavljajući svoj posao, zamolio dotičnog direktora za odgovor na nekoliko pitanja.

A priča, u najkraćem, izgleda ovako: novinar odlazi u selo nadomak Subotice s namjerom da prikupi materijal za reportažu kakve u ovim novinama redovito čita. Razgovara s mještanima koji mu opisuju život na selu, a pominju i poneki problem u čijem je središtu institucija kojoj je na čelu spomenuti direktor. Novinar, dakako, kontaktira dotičnog, a umjesto odgovora dobija navedenu prijetnju tužbom.

Nitko izvan redakcije, pa ni direktor seoskog kombinata, ne može određivati što se smije a što ne objavljivati u novinama. To je tema koju u jednom svom članu tretira i Zakon o javnom informiranju, a odnosi se na problem ometanja novinara prilikom obavljanja posla. Omalovažavanje novinarske profesije i urušavanje njenog digniteta, u čemu su i mnogi novinari godinama sami sudjelovali, jednom mora prestati i novinarstvo se mora vratiti u okvire osnovnih pravila posla, a to su pravovremeno, istinito i objektivno informiranje. Pružajući priliku objema stranama da iznesu svoje stavove o nekom problemu, novinari samo obavljaju svoj zadatak. Akteri mogu odgovoriti na pitanja, a mogu i ne odgovoriti, njihovo je pravo. Ali, ne mogu prijetiti tužbom »ako im se samo ime pomene« i time ometati novinare u svom poslu.

Prilike su se nakon 5. listopada, vjerujemo, promijenile. A ako nisu, onda tužba protiv novinara i nije najveće zlo koje nam se, svima zajedno, može dogoditi.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 22. 5.

Stjepan Mesić pozdravio prijedlog
vlasti SCG da ukinu vize za zemlje
EU i zemlje u regionu

NEDJELJA, 25. 5.

Šest tisuća ljudi u Kumrovcu, na
obilježavanju Titovog 111. rođendana

PETAK, 23. 5.

George Soros: Kosovo ne
može ostati dio Srbije

PONEDJELJAK, 26. 5.

Gašo Knežević sa predstavnicima
nacionalnih manjina
o obrazovanju

UTORAK, 27. 5.

Konferencija za tisak:
Vlada jedinstvena,
polemike nedopustive

SUBOTA, 24. 5.

Živković: U EU teoretski 2007.

Labus: U EU realno
2015.

SRIJEDA, 28. 5.

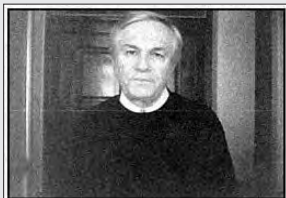
Nebojša Pavković u
štrajku gladu

MIJEŠANI BRAKOVI

Nekada su se »miješani brakovi« uzimali kao primjer smanjenja nacionalne i vjerske distance, ali danas je, nažalost, sasvim drugačije. U tradiciji religija nije da podržavaju takve brakove. Sve zagovaraju religijsku endogamiju (brak unutar iste religijske zajednice), i ne sporim im pravo da u tom smislu djeluju među svojim vjernicima. Sporim im pravo da u javnosti iznose negativne, pa i uvredljive sudove o osobama u takvim brakovima, a osobito o djeci iz tih brakova. To se već graniči s dobrim odgojem (pa i religijskim) onih koji ih izriču. Prof. dr. **Ivan Cvitković**, sociolog religije, »Slobodna Bosna«, 22. svibnja 2003.

PUTNIK BEZ VOZA

Sadašnja politika je gubitnička u odnosu na vreme u kojem živimo i naši političari su prosto veliki umetnici u gubljenju našeg vremena. Oni su vremeubice a mi smo u strašnom zakašnjenju. Lične svađe i sukobi su zaustavljanje mogućih procesa i promena koji su morali uslediti brže i ranije. Mi smo kao onaj putnik koji je došao na stanicu sa svojim malim i jadnim zavežljajem da putuje a voz mu je otišao. Pitanje je da li će uhvatiti drugi voz i da li će taj drugi voz uopšte doći. Od početka sam, iako nisam glavoseča, smatrao da je posle 5. oktobra trebalo podvući crtu sa prethodnim režimom i sa prethodnim nosiocima vlasti u svim dimenzijama. Jer ne mogu se na istom prostoru igrati dve predstave, ma koliko nova predstava bila dobra, u starom ambijentu ona se žalosno utapa u staru scenu i ne može pokazati svoju vrednost. Mi smo baš to hteli i sve je to nekakva tehnologija nove vlasti. Mogu političari gubiti vreme, jer po meni je samo bavljenje politikom gubljenje vremena, ali mi vremena za gubljenje nemamo. **Dr. Ratko Božović**, »Dnevnik«, 25. svibnja 2003.

NA NEVIDENO

Sa sigurnošću mogu reći da je Spora-zum o stabilizaciji i pridruživanju Hrvatske i EU u cijelosti pročitao najviše šest saborskih zastupnika, ali su ipak većinom glasovali za njega »na nevideno«. **Tonči Tadić**, sabornik godine, »Fokus«, 23. svibnja 2003.

KATASTROFIČARI

Ako sam katastrofičar onda bih sam sebi tepao da sam katastrofičar sui generis. U Hrvatskoj je malo ljudi koji danas nisu katastrofičari. Uzmite hadezeovce i sve te stranke koje su se iščilile iz HDZ-a kada se on danas raspada kao svenarodni pokret. Vidite da svaki dan kada zinu oglašavaju se kao katastrofičari. Kažu da je postojeća vlast dovela Hrvatsku u katastrofu i da jedini izlaz njihov povratak na vlast. Ako pak gledate ove koji su sada na vlasti, oni su isto katastrofičari. Kažu da je stanje bilo katastrofalno i da oni sada kola izvlače iz blata, pa traže još vremena da bude bolje. Ja sam katastrofičar u tom smislu što na stvari gledam tako da se s Hrvatskom dogodilo to što se dogodilo i da u nečemu dijeli sudbinu svih 28 tranzicijskih zemalja, s tim što je ona kroz ovo vrijeme s čela, ekonomski i civilizacijski, zemalja te skupine došla na začelje. Pa, sada smatramo uspjehom ako nas Europa tretira da smo jednako zreli za EU kao Rumunjska i Bugarska, koje su 1990. godine bile daleko iza Hrvatske. **Stipe Šušar**, nekadašnji visoki jugoslavenski funkcionar, »Novi list«, 25. svibnja 2003.

PROBUĐENE AMBICIJE

Nakon odlaska političke gromade kakav je bio Zoran Đinđić pojavile su se ambicije onih koji sebe vide na nekom drugom mestu od onog gde su sada. Ambicije političara koji bi »bez izbora veći deo kolača« neće sprečiti vladu da zadrži stabilnost, mir, da realizuje ekonomski program i približi zemlju evropskim i evroatlantskim integracijama. **Dušan Mihajlović**, ministar unutarnjih poslova RS, »Politika«, 24. svibnja 2003.

CIVILNE ŽRTVE

Nijedan rat u povijesti čovječanstva nije imao više od pedeset posto civilnih žrtava kao što je bio slučaj u Domovinskom ratu. Zato je taj broj tako strahovit. Do konačnoga broja nismo došli, ali do sada je na hrvatskoj strani evidentirano 9.880 poginulih. No to nije konačan broj, 1.295 je nestalih (ekshumiranih i identificiranih je 2.793) ali ih ne računamo u poginule sve dok nisu identificirani. Ako se zbroji – ukupni broj poginulih Hrvata je 13.967, od toga je 7.183 civila. **Dr. Andrija Hebrang**, ratni ministar zdravstva, »Fokus«, 23. svibnja 2003.

Dujizmi

///*Piramidalne banke su srušene. Faraoni su spašeni.*

///*Da se zatvorenik broj jedan u Haagu ne bi trebao saginjati ostao je bez pertli.*

///*U povijesti najistaknutije ličnosti su neprijatelji.*

///*Moj najveći neprijatelj mi se podvukao pod kožu.*

Dujo Runje

Piše: Dragan Rokvić

Prvi vanjsko-politički prioritet za Suboticu bi morao biti vraćanje statusa grada, a ne poprište prepucavanja političkih stranaka i nacionalnih grupa, jer nije točno da je temelj za građansku opciju nacionalna svijest. Temelj za građansku opciju je zajednički život u gradu, isto kao što je temelj europske koncepcije – grad u Europi

Dug put ekonomske obnove, razvoja demokracije i civilnog društva

Za europsku Suboticu

Neumitna statistika pokazuje da je naš grad tijekom minule decenije doživio period najveće devastacije – to je bio period u kojem su rapidno povećani socijalna bijeda i neuposlenost, i u kojem je istodobno došlo do ogromne koncentracije moći političkih, a u novije vrijeme i ekonomskih elita. U Srbiji je, kao što je poznato, proces političke transformacije od komunističkog ka postkomunističkom društvu kao rezultat donio pojavu nacionalizma. Ni Subotica, naravno, nije bila izuzetak. Međutim, ono čime se namjeravamo baviti u ovom radu nije nikakvo objašnjavanje ili tumačenje onoga što se dogodilo. To ćemo prepuštiti povijesti. Riječ je prosto o potrebi da se Grad promisli na jedan drugačiji način i iz drugog ugla, koji bi bio omeđen europskim okvirima.

Sigurni smo da nije moguće pronaći jedan univerzalni princip po kojem bi preko noći naša stvarnost postala europska, kakva je u razvijenim zapadnoeuropskim zemljama. Pred nama je dug put ekonomske obnove, razvoja demokracije i civilnog društva, a logika »civiliziranog svijeta« još nam prečesto uzmiče, ustupajući mjesto isključivostima, bahatosti i inačenicu kojeg ovih dana ima u izobilju. Sve češće čujemo glasove u kojima u najnovijim tragičnim događajima, poput ubojstva premijera, prisustvujemo »ponavljanju historije«. Neumitnost našeg položaja traži se u historijskim objašnjenjima koja opet podgrijevaju oni kojima nacionalizam ide u prilog. Poslije svega, moramo jasno reći da naš grad trpi štetu jer se u strukturi samih nacionalističkih ideja (i prakse) zadržala u potpunosti ideološka logika komunizma, u kojoj se insistiralo na podjeli na sljedbenike i one koji to nisu, na »neprijatelje« i »izdajnike« u nacionalističkoj verziji.

Mora se reći da degradiranje i razaranje naših institucija nije započeto jučer niti će se one sutra obnoviti, ali ono što je moguće, a što je prioritetni zadatak koalicije za europsku Suboticu je obnova grada, točnije ideje urbanog i multikulturalizma koje stoji nasuprot onome što stvarno razara naše gradsko tkivo – ruralna isključivost koja je u kraj-

njoj liniji dovela do uništavanja grada.

Osnovna polazna postavka Subotica – europski grad svim partijama je zajednička. Međutim, okrenutost gradu ne može biti nametnuta programskim načelima, već mora biti rezultat stvarne želje da se poštuju urbana pravila života. To podrazumijeva zadovoljavanje potreba za zaradom (ekonomski faktor), obrazovanjem (školovanjem), kao i niz drugih socijalnih i kulturnih činila. Definicija grada (Polis) jeste umijeće upravljanja nekom zajednicom, i ono ne može biti kaotično i bez koncepta, već urađeno na dobrobit svih građana. A to podrazumijeva i postavljanje određenih ograničenja u odnosu na pojedince koji svoj lični interes stavljaju iznad općeg. Opći interes se utvrđuje isključivo voljom većine građana.

Ukoliko govorimo o politici Polisa, onda bismo ga mogli podijeliti na unutrašnju (trgovina, financije, prosvjeta, zdravstvo, privreda) i vanjsku, koja regulira odnose sa državnim zajednicom i drugim gradovima.

Ako eliminiramo sve objektivne razloge vezane za prethodni period, od suštinskog je značaja odgovoriti u kolikoj mjeri su općinske vlasti poduzele određene korake u oblasti trgovine i privrede. Stvaranje ekonomske oligarhije u procesu privatizacije mora se dovesti u ravnotežu sa stopom zaposlenosti i primanjima »običnih« građana. Stečaji i likvidacija dovođe do rasta nezaposlenosti koja zahtijeva određenu socijalnu politiku. Subotica je prije dvadesetak godina u oblasti socijalne zaštite bila jedan od vodećih gradova koji je razvijao aktivnu socijalnu politiku. Takva praksa je u velikoj mjeri danas napuštena, a ne postoji čak ni interesiranje za to ni u nivou participacije u socio-ekonomskom savjetu. Evropski gradovi kojima kao idealu težimo imaju razvijene oblasti socijalnog zbrinjavanja običnih građana (stanovi, besplatan smještaj djece itd.). U oblasti privrede mi još nemamo dugoročni program privrednog razvoja suglasnog interesima Pokrajine, odnosno Republike i to je tema kojoj se studiozno moramo posvetiti u narednom periodu.

Napokon, grad kao mjesto u kojem se zadovoljavaju kulturne potrebe ne pravi potreban iskorak u tom pravcu, jer je nedostatak sredstava evidentan. Međutim, mnogo važniji razlozi za tavorjenje u kulturi vezani su za nedostatak koncepta ili još točnije za realizaciju koncepta koji ide u prilog zadovoljenju svih kulturnih potreba na nivou lokaliteta, što je u odnosu na standarde Evropske unije potpuno anakrono. Konkretno, ne možemo očekivati da vrhunska kultura u svim oblastima dođe na noge Subotičanima. Na primjer, ako je prioriteta investicija zgrada kazališta, onda bih podsjetio na velelepnu zgradu SNP u Novom Sadu koja nije ni u kakvom omjeru sa značajem kazališnih događanja. Slično je i u oblasti turizma i osmišljavanja koncepta razvoja Palića. Sredstva koja se ubiru od građana cjepljaju se i dijele na žličicu, po principu lažne jednakosti, lažno se niveliraju vrijednosti, a sve zbog održavanja provincijskog duha i potrebe da se nitko nikome ne zamjeri.

Odnosi sa drugim gradovima, Pokrajinom i Republikom građanima su uglavnom poznati iz priopćenja funkcionara (tko je gdje putovao i kakvo je vozilo sa sobom donio) a to ne može biti temelj dugoročne razvojne politike. Suprotstavljene koncepcije gravitacionih centara (Beograd, Novi Sad, Osijek, Pečuh, Szeged) dovode do konfuzije koja predstojećju regionalizaciju čini poljem manifestacije moći lokalne politike i njenih interesa.

Dakle, nedostatak osnovnog dugoročnog koncepta i ovdje se pokazuje kao ključ razvoja grada.

Prvi vanjskopolički prioritet za Suboticu bi morao biti vraćanje statusa grada, a ne poprište prepucavanja političkih stranaka i nacionalnih grupa, jer nije točno da je temelj za građansku opciju nacionalna svijest. Temelj za građansku opciju je zajednički život u gradu, isto kao što je temelj europske koncepcije – grad u Europi.

Danilo Kiš, građanin Pariza, a naš sunarodnjak s pravom je volio tvrditi da je provincija duhovna, a ne geografska kategorija.

Autor je načelnik Sjevernobačkog okruga

Nesuglasice u selu nadomak Subotice

Đurđinske brazde podjela

Nepravda počinjena početkom socijalističke vladavine, a nastavljena u Miloševićevo doba, snažno opterećuje i zatamljuje Đurđin, biser Bunjevaca – Hrvata

Piše: Nikola Perušić

Ponosni na svoj identitet Đurđinčani prate povijesne tokove stoljećima unazad. Za samo par sati moguće je od stanovnika ovog mjesta 25 kilometara udaljenog od Subotice, čuti sve o nastanku sela i povijesti, ali i o uzrocima nesuglasica i podjela unutar sela, zbog čega je Đurđin i bio često na stranicama tiska unazad dvije godine.

Predaju o dolasku katoličkih Bunjevaca s hercegovačke rijeke Bune zbog turskog progona dokazuje seoski župnik, velečasni *mr. Lazar Ivan Krmpotić*, dokumentom od jagnjeće kože koji je nedavno nađen. Spominje se turski velikaš Rizvanbegović, koji je dobio posjed u ravnici Bune, odakle su izbjegli Bunjevci. Stablo Dulića, među najuglednijim lozama Bunjavaca, može se pratiti do današnjih dana. Religija je u ovoj okolini čuvana i na obližnjem Pavlovcu, gdje se navodno nalazio samostan poznatog pavlinskog reda. Prisustvo pavli - na dokazuje kip »Crne Gospe« koji se nalazi u franjevačkoj crkvi u Subotici.

AGRARIZACIJA: Mještani ovog kraja, koji je do pred drugi svjetski rat bio nacionalno vrlo homogen, prisjećaju se i ljudi drugih nacionalnosti koji su došli nastaniti se u plodne krajeve Đurđina. Kao prvi doseljenik iz 1953. godine spominje se *Stojan Aleksić*, a nakon gradnje željezničke postaje, crkve i Doma kulture, nakon uvođenja socijalizma i konfiskacija, startaju zadruge, pa zatim i kombinat »Nova brazda«, koji svojom veličinom zasjenjuje i samo selo. Međutim, izbijanje nacionalizma devedesetih godina dovodi i do podvajanja među mještanima.

Postoje stari dokumenti o gradnji seoskog mlina zajedničkim zalaganjem mještana, mlina koji je »dobrobitima« socijalističke agrarne politike prešao u društveno vlasništvo, a zatim se našao u okviru »Nove brazde«. Unatoč saznanju da se dira u simbol ovdašnjih starosjedilaca, mlin se ruši i kasnije se na istom placu gradi pravoslavna Crkva sv. Vasilija Ostroškog. Ni je se reagiralo na zahtjeve da se sačuva mlin, nije pomoglo pozivanje na kulturo -

Zapušteni Dom kulture u Đurđinu

loški značaj ovog objekta, a nije pomoglo niti zauzimanje pojedinih pravoslavaca da se na taj način ne gradi bogomolja.

Situacija nije dobra ni s Domom kulture, najvažnijom seoskom institucijom, koji je zapostavljen, propada i više ne služi potrebama sela. Iako su ga svojim trudom gradili mještani, i on je vremenom prešao u posjed Kombinata, te je, kako mještani smatraju, otuđen od potreba sela i onih koji su ga gradili.

OČEKIVANJA: Naši sugovornici ne skrivaju da su više očekivali od novih vlasti na ispravljanju nepravdi, a odbornik SO Subotica, član Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *Ivan Stipić* kaže da se današnji Đurđin veoma razlikuje od onog od prije 15 godina.

»Tada se nije znalo tko je tko. Svi koji su došli, bili su dobrodošli. Ti ljudi koji su došli, dobro su dočekani. Ali, zlo je dovelo do podjela, iako mi to nismo željeli, a razdor se produbio rušenjem starog mlina. Mlin, koji, kao i Dom kulture, pripada 'Novoj brazdi', radio je do prije godinu dana. Oba objekta su transformacijama ti -

jekom prethodnih desetljeća otišli iz ruku onih koji su ih gradili u zemljoradničke zadruge, pa dalje do Kombinata. Ni dan danas ne znamo tko je pravi vlasnik, ali ključevi nisu kod mještana. Sada je došlo do toga da se mnogi ljudi ne pozdravljaju na ulici. Prošle jeseni bio je sazvan zbor građana koji se morao raspustiti, jer je

Odbornik SO Subotica Ivan Stipić

grupa provokatora vikala da će rušiti Pravoslavnu crkvu, a katolici tako nešto nikad ne bi uradili. Protiv crkve nitko nema ništa, već protiv toga kako je građena. DSHV ne može normalno djelovati, jer u Dom kulture nemamo pristup, iako smo tamo utemeljeni. HKPD 'Đurđin' je prilikom održavanja Maskenbala ključ dobio sat vremena pred manifestaciju, a unutra je bilo neuredno. Naša stranka se snalazi po kućama, a taj Dom su naši očevi dobrovoljno gradili«, kaže Stipić.

KOMBINAT: Dakle, dva najbitnija seoska problema – rušenje mlina i zapostavljanje Doma kulture, vezuju se za pitanje vlasništva i »Novu brazdu«, na čijem je čelu direktor *Bogdan Zagorac*. Direktor »Nove brazde« je, da podsjetimo, dobitnik Crne plakete koju za 1. svibanj, Međunarodni dan rada, dodjeljuje UGS »Nezavisnost« u povodu negativnog odnosa prema sindikalnim pravima i slobodama.

Sindikata »Nova brazda – Nezavisnost«, koji je u sastavu Ujedinjenih granskih sindikata »Nezavisnost«, koncem 2001. godine podnio je kaznenu prijavu protiv Zagorca, kako je navedeno, zbog sumnji na zlouporabu službenog položaja. Kako saznajemo, istražni postupak pred Općinskim sudom u Subotici je još uvijek u tijeku.

Ali, posljednjih dana obitelj Bajić, Ljubica i Dragan, okosnica sindikata »Nova brazda – Nezavisnost« imaju i preča posla od toga da se bave tvorničkim problemima. Njima je prije dva tjedna požar nanio veliku štetu, izgorjela im je kuća i sve što je bilo u njoj. Vatrogasno vozilo koje je stiglo iz tvornice imalo je bušna crijeva, pa gašenje nije pomoglo, te je požar koji je iznenada buknuo odnio njihovu teško stečenu imovinu.

Ljubica i Dragan Bajić pred zgarištem

Spomenik palima u NOR-u

Ljubica Bajić kaže: »Naša kuća je bila otvorena za sve. Mjesna zajednica nam je izaišla u susret koliko je mogla, ali firma u kojoj s mužem radim trideset godina – Kombinat – dala nam je samo tri slobodna dana. To je žalosno«.

Na koncu, ostavljamo otvorenim pitanja koja će, očito, još neko vrijeme opterećivati ovo selo. Ali, mnogi ističu da podjele ne proizlaze ni iz nacionalnih, ni iz vjerskih, ni stranačkih razloga, već iz osobnih odnosa pojedinaca u selu. ■

Zagorac prijeti tužbom?!

Zamolili smo direktora »Nove brazde« Bogdana Zagorca da odgovori na nekoliko pitanja koja su naši sugovornici spominjali tijekom razgovora o situaciji u Đurđinu. Međutim, Zagorac je odbio razgovor o ovim temama, te je najavio da će, ukoliko njegovo ime bude makar samo i pomenuto u tekstu, tužiti urednika i novinara. Bogdan Zagorac je – ponavljajući prijetnju tužbom, rekao da će ovog puta iznimno kupiti »Hrvatsku riječ«, koju inače ne kupuje, kako bi provjerio hoće li se njegovo ime spomenuti u tekstu.

Stranice »Hrvatske riječi« su otvorene za različita mišljenja, te ostavljamo mogućnost g. Zagorcu da u jednom od narednih brojeva iznese svoje viđenje đurđinske situacije.

Vlč mr. Lazar Ivan Krmpotić Pitanje podrijetla Bunjevaca

»Pronađen je dokument *Matije Dulića*, koji je 6. travnja 1773. bio u Rimu kod pape Klementa XIV i koji je zatražio uobičajen blagoslov«, kaže vlč. Ivan Lazar Krmpotić. »Međutim, Papinska bula potvrđuje i poznato Dulićevo stablo, sliku iz 1859. godine na kojoj se vidi genealogija od starog Ivana, praoca Dulića, i obala jedne rijeke, za koju sam utvrdio da je rijeka Buna. Slikar je bio Slovak ili Mađar, a oslikao je veliku krivinu rijeke Bune, tamošnja konfiguracija zemljišta odgovara slici. To indirektno dokazuje »bunsko« porijeklo Bunjevaca. Rekao sam Dulićima da to nema nijedna plemićka ili grofovsk obitelj u srednjoj Europi, pa ni u Italiji. Niti plemići nemaju dokaz svojeg podrijetla takvim papirskim dokumentom.

Mada je to bilo vrijeme Austro-Ugarske Monarhije, imena nisu pisana ni latinski, ni talijanski, ni njemački niti mađarski, već upravo onako kako ih mi izgovaramo. To je svega 80 godina nakon dolaska Bunjevaca na ove prostore, i tu padaju u vodu priče o srpskom podrijetlu Bunjevaca – jer što bi onda išli tražiti u Vatikanu blagoslov, kada su mogli otići u Srijemске Karlovce. Na ovoj janjećoj koži su dva teksta. Jedan je pisan nevještom rukom, a drugi, sa strane, pisao je netko tko je bio vješt peru, službenik Vatikana, ili, ono što ja mislim – da je to pisano u hrvatskom Zavodu svetog Jeronima koji je onda već postojao u Rimu, i to bi potvrdilo da su Bunjevci znali tko su.«

Obrazovanje za Rome

Lijepo pjevamo i igramo,

Piše: Vesela Laloš

Kulturni centar Roma u Subotici, u suradnji s Vojvođanskim centrom za ljudska prava, organizirao je proteklog tjedna javnu tribinu o problemu obrazovanja na romskom jeziku. Tribina je nosila naziv »Obrazovanje za sve, pa i za Rome« (Sićope pala sa, thajvi pala Roma), a prisustvovalo joj je dvadesetak predstavnika nevladinih organizacija Roma iz Vojvodine, koji se prvenstveno bave pitanjem položaja i kulture ove manjinske zajednice u našoj zemlji.

Situacija u pogledu školovanja romske djece na materinskom jeziku nedvojbeno je jedan od najkompleksnijih problema u sferi ljudskih i manjinskih prava, i to ne samo u ovoj zemlji. Štoviše, obrazovanje malih Roma je na niskoj razini uopće, a to je, kako je ocijenio Stevan Nikolić, predsjednik Kulturnog centra, svakako odraz i odnosa same romske zajednice prema problemu, ali i odnosa cijelog društva. »Jasno je da nema bilo kakvog napretka Roma

bez obrazovanja, i stoga se moraju uložiti naponi da se problem pomjeri s mrtve točke, rekao je Nikolić. Do sada nisu ulagani gotovo nikakvi naponi da se mali Romi uključe u obrazovni sustav. Da li je to kršenje ljudskih prava, segregacija, ili bilo što drugo, tek, činjenica je da je romska zajednica u tome zapostavljena. A takva je situacija i u Subotici, i Novom Sadu, i Zrenjaninu, i Beogradu.«

Jedini angažman mogao se uočiti u NGO sektoru, dok su državne institucije pokazivale priličnu pasivnost. Stoga je

je osnovne škole u jednoj općini. Školske 2001.-2002. godine ovu nastavu pohađalo je 240 đaka u pet općina, a 2002.-2003. godine nastava je organizirana u 14 općina, s 46 odjeljenja. Ukupno je upisano 570 učenika, a nastavu izvodi 16 nastavnika, priopćila je direktorica Vojvođanskog centra za ljudska prava Aleksandra Vujić.

Prema njenoj ocjeni, kod manjina u Vojvodini generalno se primjećuje opadanje broja učenika koji pohađaju nastavu na materinskom jeziku. Kod Roma je, međutim, tijekom protekle godine uočena eks-

Subotički primjer

Stalasom kosovskih izbjeglica u Suboticu je također došlo mnogo romske djece. Najveći broj ih je poslan u školu »Đuro Salai« u kojoj je trebalo organizirati nastavu za ukupno 87 učenika, različitog uzrasta i različitog obrazovnog stupnja. Formirana su tada dva odjeljenja, za početnike i one starije, u kojima su djeca prije svega intenzivno učila jezik sredine, odnosno srpski, na kojem se nastava izvodila. Nakon godinu dana rada pokazalo se da su djeca vidno napredovala, postigla su dobre rezultate, i jedan dio njih će uskoro preći u »mješovite« razrede. Uz to, kako napominju predstavnici ove škole, drugi učenici su zajedno s nastavnicima i roditeljima pomogli malim Romima u nabavci udžbenika, svezaka, pribora, ali i odjeće. Riječ je o vrlo siromašnoj djeci, te je neophodno obezbijediti im i užinu. Iako je škola uputila molbu lokalnoj samoupravi kako bi pomogla u rješavanju ovih problema, subotička Općina nije htjela djeci platiti čak ni prijevoz, a uopće malo je zainteresirana pomoći mališanima, žale se u ovoj školi. ■

neophodno, čulo se na skupu, da i država i nevladine organizacije nastupe zajedno i pokušaju pronaći neko rješenje koje bi potaklo veći odziv i redovitije školovanje romske djece. »Vjerujemo da će se zajedničkim naporima obrazovanje ipak približiti Romima, jer mi sami nemamo dovoljno snage za to,« kaže Nikolić.

Za romske škole nedostaju kadrovi, a većina nastavnika je do sada slabo poznavala romski jezik. Od udžbenika štampan je samo bukvar za prvi razred, i 2001. godine radna sveska također za prvi razred. Ove godine iz štampe su izašli i priručnici za lektiru za drugi i treći razred. Nastava na romskom jeziku kao izbornom predmetu, s elementima nacionalne kulture, uvedena je od školske 1997.-98. godine u dvi-

jezika učenika koji se žele školovati na romskom. Za sada im je omogućeno samo pohađanje nastave materinskog jezika s elementima nacionalne kulture, i to je praktično jedini oblik nastave za ovu etničku zajednicu.

Fond za otvoreno društvo je obezbijedio stipendije za studente romske nacionalnosti, te danas u Vojvodini ima ukupno 70 studenata Roma. Samo protekle godine upisano je 39 učenika, i svi su na redovnim studijama.

Pomaci u rješavanju ovoga problema su očiti, ali nedovoljni, smatraju učesnici subotičkog skupa. »Mi smo do sada dobijali priznanja od drugih kako umijemo lijepo igrati i pjevati, međutim, tek kada se okrenemo obrazovanju moći ćemo da budemo

ali smo i dalje u blatu

ravnopravni s drugim, napominje Nikolić. Svi se dive našoj igri i pjesmi, a mi smo i dalje u blatu. I sve do sada nitko nam nije pružio ruku da izađemo iz tog blata. Članstvo naše zemlje u Savjetu Europe omogućit će nam da koristimo instrumente koje pruža Europa manjinama i tako obezbijedimo veću mogućnost školovanja naše djece.«

Formirano Nacionalno vijeće Roma

Zajednica Roma u SCG izabrala je svoje Nacionalno vijeće na elektorskoj skupštini održanoj 25. svibnja u Beogradu. Izbor Vijeća uslijedio je nakon izvjesnih nesporazuma (i) u ovoj zajednici oko načina izbora članova elektorske skupštine. Na sastanku predstavnika više romskih udruženja, okupljenih u dvije koalicije, najprije je dogovoreno kako sačiniti listu elektora, te je na taj način oficijelno formirana i elektorska skupština od 378 predstavnika Roma. Oni su zatim izabrali 35 članova Vijeća, a kako za »Hrvatsku riječ« kaže Stevan Nikolić, član toga vijeća iz Subotice, već narednog tjedna se može očekivati izbor predsjednika Vijeća. Prije toga neophodno je usvojiti statut i izabrati izvršni odbor, kao i ostale organe. Romi će, osim tajnika zaduženih za kulturu, obrazovanje, informiranje i službenu uporabu jezika, moći izabrati i »dodatnog« koji će se baviti svim ostalim pitanjima vezanim za specifičan položaj u kojem se nalazi romska zajednica.

Elektorskoj skupštini Roma u ime države prisustvovao je savezni ministar za manjine Rasim Ljajić, koji je između ostalog najavio skori povratak, tj. deportaciju Roma iz zapadne Europe, što se nagovještava već dulji period. Prihvatanje Roma koji su se tijekom rata našli u zemljama EU, kao i poboljšanje njihovog trenutačnog položaja je jedan od uvjeta za priključenje naše zemlje Uniji.

Izbornu skupštinu Roma u Beogradu pozdravio je i predstavnik Hrvatskog nacionalnog vijeća, i to je praktično jedini predstavnik manjinskih zajednica iz SCG koji se obratio skupu.

V. L.

Priznanje Milanu Kučanu za afirmiranje Roma

Više romskih udruženja dodijelilo je bivšem predsjedniku Slovenije Milanu Kučanu nagradu kao čovjeku koji je pomogao afirmiranje Roma u svojoj zemlji. Za vrijeme njegovog mandata, stoji u objašnjenju dodjele priznanja, Romi su zvanično priznati za nacionalnu manjinu slovenačkim ustavom.

Dodjela nagrade je predviđena na skupu pod nazivom »Pomirenje i oproštaj«, na dan obilježavanja 60. obljetnice završetka izgradnje pruge Ausvich-Birkenau, kojom je u logore smrti poslano više milijuna ljudi, među kojima i veliki broj Roma. Pored Milana Kučana nagrađeni su i predsjednica Finske Tarja Halonen i američki biznismen George Soros.

Polemika o manjinskim izborima u Hrvatskoj se nastavlja Vadenje kamenčića iz cipela?

Održani izbori za vijeća i predstavnike manjinskih zajednica u Hrvatskoj, a prije svega slab odaziv na izborima, otvorili su žučne rasprave između predstavnika manjinskih udruga, saborskih odbora i Vlade Republike Hrvatske.

Saborski zastupnik talijanske nacionalne manjine i predsjednik Saborskog Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Furio Radin istaknuo je protekloga tjedna da su izbori za vijeća nacionalnih manjina provedeni bez potrebe jer, kako je ustvrdio, raspisivanje takvih izbora nisu zahtijevale ni zainteresirane nacionalne manjine, ni građani Republike Hrvatske, a ni međunarodna zajednica. Neprizvatljivim je ocijenio provođenje kandidacijskog postupka između dvaju Uskrsa, katoličkog i pravoslavnog, kao i izostanak bilo kakve odluke o korištenju medija u izborne svrhe.

»Informiranje pripadnika nacionalnih manjina o ovim neuspjelim izborima obavila je jedino nevladina udruga Gong, što dovoljno govori o interesu Vlade za kvalitetnim provođenjem izbora«, ocijenio je Radin, te dodao kako se »Vlada ogлуšila i ponašala tako kao da se što prije želi riješiti jedne neugodne obveze poput vadenja kamenčića iz cipela«.

Izbore Radin smatra neuspjehom, a na Vladinu ocjenu da je odziv na izbore (oko 10 posto) na razini očekivanog, rekao je kako je iz toga stajališta jasno da je (Vladi) slab odziv i bio cilj. Odbacio je i argumente da se izbori ne bi trebali ponavljati jer su ionako previše stajali (22 milijuna kuna), naglašavajući kako se tijek i uspjeh izbora, a pogotovo izbora za osjetljivu društvenu skupinu, ne bi smio vezivati uz troškove. No, članovi Odbora nisu se složili s Radinovim prijedlogom da se od Vlade zatraži ponavljanje izbora, pa je očitovanje o zaključcima odgođeno za sljedeći susret.

U povodu nedavno održanih izbora za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina hrvatska Vlada u priopćenju navodi da izbore nije prerano raspisala, da je odaziv bio očekivan te da odbija ulaziti u polemike s često »neutemeljenim kritikama predstavnika malog broja manjina«.

Vlada očekuje da će izabrana vijeća i predstavnici nacionalnih manjina zajedno sa Savjetom za nacionalne manjine ohrabrivati i poticati građane da se na idućim izborima u većem broju i kandidiraju i izađu na izbore, stoji u Vladinu priopćenju.

D. D.

Srbija na raskršću

Harmonikanizacija

Piše: Ivan Torov,
komentator Politike

*Ustavnom pove -
ljom crnogorski
lider dobio je
aplauze i Beo -
grada i svijeta,
predah i, narav -
no, vrijeme za
suptilnije mane -
vre prije konačne
odluke kroz dvi -
je-tri godine*

Sad se tek pouzdano ne zna tko je veći pobornik državne samostalnosti – Srbija ili Crna Gora. Maratonska srpsko-crnogorska priča upravo ulazi u fazu u kojoj se međudržavni spor polako a stabilno seli s relacije Beograd-Podgorica na gotovo isključivo srbijanski politički teren. Ako će itko biti zadovoljan takvim razvojem stvari, onda je to ponajviše službena crnogorska vlast, koja je prizeljkivala, ali se, ipak, nije pretjerano nadala da će joj najveći suborac na putu k nezavisnosti biti beogradske političke stranke i njihovi lideri.

Spor je – podsjećanja radi – počeo 1997. kao oblik crnogorskog prkošenja Miloševićевой apsolutističkoj vladavini. Srbijanska oporba je – nasuprot režimu i nacionalističkoj eliti – na njega gledala blagonaklono, čak ga je podsticala računajući da će, kad Milošević ode, Podgorica zaboraviti na nezavisnost. Milošević je u međuvremenu pao, nekdašnja oporba, sada vlast u Beogradu, okrenula ploču, Đukanović, opet, nije odustao, ali se prilagodio novostvorenim okolnostima, pritisku Europe da se zaustave dalje dezintegracije Balkana, a i spoznaji da na referendumu ne može dobiti preko potrebnu većinu za osamostaljivanje. Prihvatio je sporazum o stvaranju Unije Srbije i Crne Gore s oročenim vijekom trajanja procijenivši da je njena »originalnost«, a prije svega neprimjenljivost, sigurnija i efikasnija formula za postizanje konačnog cilja od eventualnog jednostranog raskidanja »bračne« države zajednice.

I čini se da crnogorski lider nije pogriješio: Ustavnom poveljom dobio je aplauze i Beograda i svijeta, predah i, naravno, vrijeme za suptilnije manevre prije konačne odluke kroz dvije-tri godine. Uput, uklonio je potencijalne europske prijetnje od aktiviranja njego -

vog, navodnog, kriminalno-duhanskog dosijea. Ujedno, s jedne strane, marginalizirao svoje političke oponente u Crnoj Gori, a, s druge, službeni Beograd gurnuo u ambijent premišljanja, podjela i konfrontacija. Zaposjeo je vitalne funkcije u SCG, izborio paritet u pravima, a dobrovoljnost u obvezama, bira koja su mu veleposlanička mjesta neophodna za krajnji cilj, odugovlači proces harmonizacije odnosa, pretvarajući ga u iscrpljujuće razvlačenje raštimate harmonike... Ukratko, ne povlači nijedan potez kojim bi pokvario svoju dugoročniju računicu, da će mu put do nezavisnosti i, eventualno, Europe biti kraći i bezbolniji preko Srbije.

Možda mu nešto od onoga što je isplanirao neće poći za rukom, ali je u međuvremenu uspio bar nametnuti dojam da je novostvorena državna zajednica jedna čudnovata, iznad svega, jalova i neprimjenljiva tvorevina. Time je postigao i drugi cilj: uvećao je broj svojih političkih saveznika i to izvan Crne Gore. Tako se ovih dana nagovještava (ne) formalni savez njegove DPS, Krivokapićeve SDP, Čankove LSV i Batićeve DHSS. Opciji samostalnih putova Srbije, odnosno Crne Gore, stigla je i od nove političke partije G 17 plus, s kojom se, eto, slažu čak i Pelevićevi »Arkanovci«. Stvara se, dakle, jedan ideološko raznolik stranački korpus (gemišt lijevih i desnih partija), koji – nasuprot »ostatku« DOS-a i njegovoj (srbijanskoj) Vladi – smatra da bi i za Srbiju i za Crnu Goru bilo najbolje da se naprosto (civilizirano) razidu, prethodno očiste međusobne račune, pa o tom potom.

Sada je, međutim, Živkovićeva Vlada na novoj mucu: samo što je uspostavila kakav-takav okvir srpsko-crnogorskog saveza i krenula u proces »sređivanja« međusobnih odnosa, shvatila je da, u stvari,

malo što funkcioniše kako je bilo zamišljeno. Uskladjivanje carinskih stopa okončano je navrat-nanos, uz pregršt kontroverzi, parlament SCG gotovo da se i ne može sakupiti, uprkos dogovorima, Crna Gora ne uplaćuje ništa u zajedničku kasu, a i neke odluke Marovićevog Ministarskog savjeta i te kako podgrijevaju žustre polemike na srbijanskoj političkoj sceni, prvenstveno u vladajućem DOS-u.

Vlada Srbije bi – stječe se dojam – zbog rejtinga DOS u biračkom tijelu, rado i sama digla ruke od svega toga da joj nad glavom ne vise europske institucije, koje decidirano poručuju da od ulaska Srbije i Crne Gore ili Srbije odnosno Crne Gore u europsko-atlantske integracije neće biti ništa ukoliko se Beogradski sporazum ne ispoštuje do kraja i stvori relativno respektabilna državna zajednica. Taj problem je za službeni Beograd utoliko veći što predstoji izrada akcionog programa Srbije i Crne Gore, koji je glavni uvjet da novostvorena unija dobije zeleno svjetlo za prvu integracionu stepenicu – sklapanje sporazuma o asocijaciji i pridruživanju Europskoj uniji.

Povremeni optimizam premijera Živkovića i njegovog potpredsjednika za europske integracije Čedomira Jovanovića, međutim, blijedi pred činjenicom da je svaki dogovor s Podgoricom izuzetno težak i kompliciran zadatak. Situaciju dodatno pogoršava i nestabilnost političkih prilika u samoj Srbiji, odnosno u vladajućoj koaliciji, nakon ukidanja izvanrednog stanja, pogotovo namjera nekih lidera DOS (Batić, Čanak) da pripomognu razdruživanju Srbije i Crne Gore. Tim prije što se republički parlamentarni izbori opasno približavaju, a s njima povećava i rizik da bi se uporno inzistiranje na srpsko-crnogorskom unijatskom povezivanju moglo loše odraziti na izborni ishod. ■

Pismo iz Zagreba

Saborski autogol

Piše: Sonja Badel

*U brojnim medijskim komentari-
ma i izjavama
nekih uglednih
ličnosti izvan po-
litike dovodi se u
pitanje sam smi-
sao saborske na-
grade. Ističe se,
naime, da je be-
smisleno davati
nagradu sabor-
skim zastupnici-
ma kojima je i
onako glavna za-
daca i posao raz-
vijati parlamen-
tarizam i demo-
kraciju.*

Dodjela saborskih nagrada za doprinos razvoju parlamenta- rizma i demokracije svakako nije trenutačno najvažniji događaj u Hrvatskoj. On je međutim dobar pokazatelj stanja duha, posebno političke elite.

U povodu Spomen-dana Hrvat- skog sabora, 30. svibnja, dana kad je prvi put konstituiran višestra- nački sabor 1990., zastupnici prvi put dodjeljuju Zlatni grb – prizna- nje za promicanje parlamentari- zma, demokracije, tolerancije i ljudskih prava. Nagrađeni za ovu godinu su potpredsjednici Sabora Vlatko Pavletić (Hrvatska demo- kratska zajednica) i Baltazar Jalšo- vec (Libra), te nevladina udruga GONG.

Objava dobitnika nagrade iza- zvala je burna reagiranja u javno- sti. Nesporna je samo nagrada GONG-u, udruzi koja je zaslužna za animiranje građana, posebno mladih, za izlazak na prošle izbore i koja kontinuirano radi na infor- miranju i obrazovanju mladih za život u demokratskom, parlamen- tarnom sustavu.

Uz Zlatni grb, zlatnik, koji vrije- di 10.000 kuna, dodjeljuje se i 100.000 kuna nagrade. Bez obzira na to tko bio dobitnik, javnost je ogorčena visinom nagrade. Uspo- redbe radi, najvrjednija hrvatska nagrada »Vladimir Nazor« za ži- votno djelo donosi 40.000 kuna, nagrada Društva hrvatskih knji- ževnika 15.000 kuna, a godišnja nagrada Hrvatske akademije zna- nosti i umjetnosti (HAZU) za do- stignuća u znanosti i umjetnosti donosi samo plaketu i diplomu, bez novca.

Među prvim koji su prosvjedo- vali protiv tako visoke nagrade bio je Školski sindikat »Preporod«, koji je saborsku odluku ocijenio »političkim neukusom i devalvacijom moralnih i društvenih vrijed- nosti«.

U brojnim medijskim komenta-

rima i izjavama nekih uglednih ličnosti izvan politike dovodi se u pitanje sam smisao ove nagrade. Ističe se, naime, da je besmisleno davati nagradu saborskim zastup- nicima kojima je i onako glavna zadaća i posao razvijati parlamen- tarizam i demokraciju.

Javnost je i bez ove nagrade uvjerena da su zastupnici, s oko 160.000 kuna godišnje plaće, pre- plaćeni za svoj rad. Osim velikih primanja i osigurane natprosječne mirovine, zastupnici imaju niz drugih beneficija, koje su prst u oku poreznim obveznicima. Riječ je o besplatnom prijevozu, telefoni- ma, stanovima, sve do sabor- skog restorana sa subvencionira- nim cijenama. Na sve to, dobitnici ovogodišnje nagrade dobit će su- mu prosječne plaće za dvije godi- ne ili prosječne mirovine za šest godina.

Zlatni grb je tako doživljen u javnosti kao još jedan dokaz o to- me da je politička elita potpuno iz- gubila kompas, smisao za realnost, da je neosjetljiva na socijalne pro- bleme i materijalnu ugroženost mnogih sugrađana.

Osim što je sporna saborska na- grada sama po sebi, za kritičare su sporni i dobitnici Pavletić i Jalšo- vec. U obrazloženju Pavletićeve nagrade navodi se da je zaslužan za miran prijenos vlasti poslije smrti predsjednika Franje Tuđma- na i pobjede oporbe na izborima 2000. godine.

Mnogi drže da je Pavletić, obna- šajući samo mjesec dana dužnost predsjednika Republike, postupio sukladno Ustavu, primjereno pra- vilima demokracije. Zar ga treba nagraditi zbog toga što nije izveo tenkove na ulice, izvršio vojni puč da bi sačuvao vlast HDZ-a, kažu njegovi kritičari. Neki od zastup- nika koji su glasovali za nagradu Pavletiću ipak ga drže zaslužnim, jer kažu, neki drugi iz HDZ-a mo- žda ne bi postupili na isti način.

Osim što se Pavletiću zamjera da je tipični predstavnik HDZ-ov- ske politike koja je se ne može po- hvaliti dometima u razvoju tole- rancije, ljudskih prava, demokra- cije, prikazuje ga se i kao srebro- ljupca koji je i osobne potrebe pla- ćao državnom karticom. Glavni argument za nagradu Jalšovcu je njegov 17-godišnji neprekidni za- stupnički staž. Kritičari pak pod- sjećaju na njegovu »ustašku no- stalgiju«, na negiranje demokrat- skih vrijednosti na kojima je ute- meljena suvremena Europa.

Javnost je dakle dovela u pitanje i samu nagradu i dobitnike koji su pod velikim pritiskom, jer se od njih očekuje da nagradu daju u do- brotvarne svrhe. No, tu nije kraj priče.

Za nagradu je bio kandidiran i hrvatski predsjednik Stjepan Me- sić. Predložila ga je njegova Hr- vatska narodna stranka (HNS), od- nosno njena predsjednica Vesna Pusić. Mesić je međutim u Saboru dobio samo dva glasa. Predsjed- nik, koji po mnogim anketama uživa potporu 60 posto građana, ne stoji baš najbolje kod političke elite. Ako je tu spornu nagradu uopće trebalo kome dodijeliti, Me- sić bi, po mišljenju mnogih anali- tičara, bio prava ličnost. Podsjeća- ju uz ostalo i na njegov doprinos transformaciji predsjedničkog su- stava iz vremena predsjednika Tuđmana u parlamentarni. Stižu mu i savjeti da bi se morao distan- cirati od svih političkih stranaka, jer su one u očima javnosti manje- više iste – na prvom mjestu im je osobni probitak, a ne opće dobro.

I tako su, na ne pretjerano va- žnom ali skupom detalju, stranke vladajuće koalicije kao i oporbene dale autogol, i to uoči parlamen- tarnih izbora, za koje se inače i da- lje ne zna hoće li se održati ove je- seni ili na proljeće. ■

Slobodan Orlić, savezni tajnik za informiranje

Političari se moraju plašiti novinara, a ne novinari političara

*Medijska scena će biti formirana tek kada se usvoji i zakon o slobodnom pristupu informacijama * U proteklom desetljeću mnogo novinara je napustilo ovu profesiju, a novinarske škole i institucije sistematski su uništavane * Situacija ne može biti dobra dokle god su političari više plaćeni od novinara.*

Intervju vodila: Vesela Laloš

Savezni tajnik za informiranje Slobodan Orlić tijekom posjeta Subotici boravio je i u uredništvu »Hrvatske riječi« (što je, zanimljivo je spomenuti, prvi posjet jednog ministra našem uredništvu). I sam svojedobno novinar prije »odmetanja« u političare, Orlić je nedvojbeno pravi sugovornik o položaju i sudbini medija u nas, (još) uvijek vrućoj i zanimljivoj temi kako za same sudionike u medijskom životu zemlje, tako i za dalju sudbinu reformskih procesa u društvu.

HR: Zakon o informiranju je (na koncu) usvojen, ali su se još tijekom njegovoga usvajanja u republikom parlamentu mogle čuti brojne primjedbe na njegov finalni oblik – od novinarskih asocijacija, pojedinih novinara ali i šire javnosti – a odnosile su se prije svega na intervenciju Vlade u prepravljaju prijedloga zakona. Kako komentirate te nesporazume?

Činjenica je da je novinarima bio neopohodan zakon, i dobro je što su ga pisali novinari, a ne političari. Ali činjenica je i da je taj zakon u nekim segmentima izmijenjen u odnosu na prvobitnu verziju, koja je došla od novinara. Određeni poslanici i partije, i DSP je jedna od njih, nisu ni na koji način i ni kojim amandmanom željeli mijenjati tu novinarsku formu. Mislim da je ovog trenutka manje važno što je Zakon donijet u izvanrednom stanju, jer ga je trebalo i mnogo ranije donijeti, koliko to što pojedine grupacije novinara, kao i oni koji su radili na tom zakonu, nisu zadovoljni finalnom verzijom. Uslijedili su razgovori s Republikom vladom, koja je jedino mjerodavna da raspravlja o tim primjedbama – ali nije samo zakon problem novinara u Srbiji, već postoji čitav niz drugih – i ja sam osobno spreman da podržim njihove

primjedbe, pogotovo što se one odnose na to da su neka pravila igre u tom novinarskom sektoru više omeđena nego ona koja se odnose na neke druge strukture. Osnovna ideja je da se neka prava i obaveze novinara utvrde zakonom, ali i da se utvrde obaveze i prava i političara i svih onih koji obnašaju javne funkcije, što bi trebalo uraditi kroz zakon o slobodnom pristupu informacijama. Mislim da tu kompletnu medijsku sliku možemo dobiti tek kada dobijemo ta dva važna zakona na snazi i kada i jedan i drugi budu podudarni sa svojim sadržajem.

HR: I sami ste nekada bili novinar, dok se sada nalazite »s druge strane mikrofona«. Kakvo je sada Vaše viđenje aktualne medijske situacije?

Novinarsku profesiju danas kod nas treba gledati kroz prizmu mnogih stvari. Ključna je i definitivna ta što Srbija nije imala zakone u toj oblasti koji su joj potrebni. Sada ih ima, ali opet jednim dijelom, kao i njihovu primjenu. Kada, recimo, govorimo o zakonu o radiodifuziji, njegova suština je u tome da se formira to neovisno regulacijsko tijelo i počne s radom, kako bi se Radio-televizija Srbije kao državna televizija – u proteklom periodu televizija jednog čovjeka i njegove partije – pretvorila u jedan javni radiodifuzni servis, i time izostane bilo kakva politička manipulacija njime, ove ili neke nove vlade sa tom kućom. Taj radiodifuzni savjet međutim još nije počeo da radi. Čekamo, dakle, to regulacijsko tijelo koje treba da odredi upravljačku strukturu RTS, a čekamo i zakon o slobodnom pristupu informacijama. Do sada smo, eto, dobili samo taj zakon o javnom informiranju, i neke nelogičnosti koje iz njega slijede. S druge strane, kada govorimo o novinarstvu i medijima, ključni segment je sigurnosni, a on se u novinarskim kategorijama tumači kao istraživačko novinarstvo. Istina je da ne-

mamo veliki broj kvalitetnih novinara u Srbiji, da je veliki broj njih u zadnjih deset godina promijenio profesiju i napustio novinarstvo. Pri tom su novinarske škole uništavane, fakulteti su uništavani, jer su bili pod direktnom kontrolom nedemokratskog režima – kako, recimo, Politikina i Borbi-na kuća, tako i Fakultet političkih nauka. Tu su se pojavljivali više politički komesari, nego ljudi koji se bave medijima, i objektivno, ta struka je ostala obezglavljena. Normalno je da nam sad treba nekoliko godina da mi od jednog novinara napravimo dobrog novinara. Redakciju možete u roku od mjesec dana opremiti uz pomoć raznih donacija, i da to funkcionira. Ali, ona sama po sebi, ako nema kadra, ne može funkcionirati dobro. A kadar ne možete napraviti za mjesec ili dva. Za to vam je nekad potrebno nekoliko godina dobre i prave obuke, da bi se na koncu vratilo povjerenje čitatelja, i povjerenje najšire javnosti u medije. A s druge strane, da bi novinari bili sigurni u ono što pišu i što rade

S uredništvu »Hrvatske riječi«

Mislim da je veoma loše da manjinski mediji, bilo da se radi o Hrvatskoj riječi ili nekom drugom listu, ne budu na budžetu. Vi tada jednostavno tim listovima ne dajete šansu na tržištu. Onda je bolje reći da ti mediji i ne postoje. To je upravo poruka koja se stvarala desetljećima iza nas.

potrebna je ta sigurnosna činjenica. Ne treba zaboraviti da su Slavko Ćuruvija i Dada Vujašinović ubijeni prije 5. listopada, a nakon dolaska Demokratske opozicije Srbije na vlast ubijen je Milan Pantić u Jagodini. Njihove ubojice i nalogodavci nisu nađeni. Generalno, nije podvučena ona crta između straha s jedne strane i profesije s druge. I pojedini novinari s razlogom imaju veliki strah u odnosu na to koliko se smije ići u tom istraživačkom novinarstvu. A ono je u jednoj zemlji u tranziciji, kakva je Srbija danas, veoma potrebno. Odnos političara i novinara također treba gledati s više aspekata – jedan je strah a drugi novac. Dakle, uvjeren sam da dokle god političari u Srbiji budu imali više para od novinara, i veće plate od novinara, situacija ne može biti dobra. I dokle god se novinari u Srbiji budu više plašili političara nego obrnuto, situacija u medijima neće biti onakva kakva jeste u europskim zemljama.

HR: Zašto se u stvari oteže s donošenjem zakona o slobodnom pristupu informacijama?

Mislim da je on u završnoj fazi, i dobro je što te zakone pišu oni kojih se oni najviše tiču. Na tim zakonima danas rade i pravници i novinari, ni zakon o slobodnom pristupu informacijama ne piše nijedna stranka u okviru DOS, već Beogradski centar za ljudska prava, u suradnji s novinarima, i ja vjerujem da će već tokom ljeta biti na dnevnom redu parlamenta Srbije. On je u završnoj fazi, i treba očekivati njegovo usvajanje.

HR: Nedavni nesporazumi šefa vladinog biroa za informiranje Bebe Popovića s novinarima samo su jedna od ilustracija odnosa Vlade prema medijima, kojim novinari naravno ne mogu biti zadovoljni...

To je svakako trebalo riješiti kroz institucije. Vladi Srbije je nedvojbeno od samog početka bilo potrebno neko tijelo – dvije godine unazad jedino smo Sekretarijat za informiranje na saveznoj razini, i ja kao savezni tajnik bili zaduženi za sve ono što se dešavalo na republičkoj razini. A svi za koji smo spominjali, i generalno stanje u medijima direktno su bili vezani za Srbiju, osim jednog malog dijela koji se tiče reguliranja statusa stranih dopisnika, i reorganizacija saveznih medija, Borbe, Tanjuga i YU info kanala. Moja direktna sugestija premijeru da on mora napraviti jedan organ koji bi se faktički bavio problemima novinara nije, međutim, prošla na vladu. Novinari tako nisu dobili svoju instituciju. Vlada je imala taj Biro za komunikacije, ali on je bio zadužen samo za pri-

općenja – iako neko tvrdi i za neke druge stvari. Ipak, mislim da novinarima generalno ne treba ministarstvo informiranja kao ministarstvo istine, niti ministar informiranja kao glavni i odgovorni urednik svih medija, kao što je to ranije bio slučaj. Ali, u procesu tranzicije i donošenja važnih zakona, i sigurno velikih problema s kojima su novinari suočeni, morao je postojati jedan resorni sekretarijat ili odjeljenje koji bi mogli da odgovore na neka od pitanja kakvo je, recimo, i pitanje položaja manjinskih medija, i prezentirati konkretnu strategiju države prema tom problemu, a ne da se ona plasira kroz ad hoc izjave određenih političara. Što se tiče ovog posljednjeg incidenta (on jeste samo u domenu incidenta), postoje ozbiljne i krupne stvari koje se u Vladi dešavaju, rekao bih kod pojedinih ministara i nekih od njenih službenika kojima bi se vlada morala pozabaviti. Ja vjerujem da se te greške mogu ispraviti u hodu, ali se taj odnos novinara i političara mora umnogome izmijeniti, jer sve što mi radimo pada u vodu ukoliko dobi je drugu dimenziju kroz medije, ili ukoliko, kao što je bio slučaj sa posljednje sjednice predsjedništva DOS-a, novinari nemaju pristup informacijama i napuste mjesto gdje su bili. Onda mi sve uzalud radimo, ako nema te komunikacije i nema tog odnosa da neko ono što mi radimo u krajnjoj liniji finalno prenese javnosti na uvid

HR: Na drugoj strani stoji, daka-ko, odgovornost novinara za ono

što se u nedavnoj prošlosti događalo. Mnogi odavno iščekuju i zahtijevaju lustraciju, ali još uvijek nema neke konkretne inicijative...

Zato što nema zakona o lustraciji. Možemo pogledati primjere nekih drugih zemalja koje su lustraciju uspješno sprovele. Mislim da je situacija u Srbiji, da je bilo političke mudrosti, bila zrela da se lustrira šestog listopada, i da su svi oni koji su na ovaj ili onaj način učestvovali u izgradnji jednog nedemokratskog režima, kršeći ljudska prava, faktički bili spremni i sami da se povuku. Niko im, međutim, nije dao takvu šansu, i oni su ni krivi ni dužni ostali na nekim pozicijama, i rekao bih da i dan-danas na ovaj ili onaj način kroje naše sudbine. Činjenica da dio kriminalaca koji je učestvovao u ubojstvu premijera Srbije i ubojstvu *Ivana Stambolića*, a koji dolazi iz policije jasno ukazuje na to da su oni faktički do dana hapšenja bili pripadnici te iste policije. Oni su u uniformama i značkama policije nove demokratske Srbije dvije i pol godine poslije petog listopada, sve do ubojstva premijera, slobodno šetali ulicama. Nismo uspjeli riješiti to na naš način, mirnom i demokratskom smjenom vlasti, i to treba riješiti zakonskim putem i lustracijom.

Kada se govori o lustraciji u novinarstvu, onda su strukovne organizacije i novinari ti koji će jasno ukazati na to tko je proteklih deset godina radio kao politički komesar, a ne kao novinar, i širio jednu ratnohuškačku politiku i propagandu, i tko je koristio dnevnike i informativne emisije da vodi ratove a ne program. Ja mislim da to trebaju kazati novinari, a ne političari, jer u suprotnom neodoljivo će podsjetiti na Vučića, Matića, i Markovića koji su licitirali imenima novinara, stranih plaćenika i špijuna, i mislim da je to ostavilo veoma loš prizvuk. Moje je mišljenje da nitko iz demokratske strukture ne treba da se bavi

Uvjeran sam da dokle god političari u Srbiji budu imali više para od novinara, i veće plate od novinara, situacija ne može biti dobra. I dokle god se novinari u Srbiji budu više plašili političara nego obrnuto, situacija u medijima neće biti onakva kakva jeste u europskim zemljama.

time, već da novinari jasno izađu sa imenima onih koji ne zaslužuju da ostanu ni u strukovnim organizacijama, a ni u samoj profesiji.

HR: Medije poput »Hrvatske riječi« novi Zakon o informiranju stavlja pred neizvjesnu budućnost glede najavljene privatizacije i manjinskih glasila. Što mislite o takvom stavu države?

Netko se tim problemom morao sistematski baviti, a ne kada dođe situacija da reagiramo na ovaj ili onaj način. Mislim da je veoma loše da manjinski mediji, bilo da se radi o Hrvatskoj riječi ili nekom drugom listu, ne budu na budžetu. Vi tada jednostavno tim listovima ne dajete šansu na tržištu. Onda je bolje reći da ti mediji i ne postoje. To je upravo poruka koja se stvara desetljećima iza nas. Ovaj je list funkcionirao jedno kratko vrijeme, onda je prestao da radi, i sada je ponovo počeo izlaziti u jednoj drugačijoj atmosferi i drugačijoj Srbiji. Trebalo bi samo uzeti iskustvo drugih zemalja. Ako se stalno pozivamo na Vijeće Europe, na Europsku uniju, na zemlje na koje Srbija treba sličiti, onda samo treba prepisati te modele, na koji način se takvi listovi financiraju i na koji način su dozvoljeni kanali njihovog financiranja. Ali generalno gledano, ako se država hvali da ima manjinske ustanove, onda ona treba u najvećoj mjeri i da ih izdržava. Privatizacija je jednaka gašenju tog lista, i to je svakako loša poruka za naše partnere koje danas imamo svuda u svijetu.

HR: Jasno je da je jedna od najtežih zadaća ove vlasti borba protiv korupcije i kriminala. U kojoj je ona fazi, nakon »Sablje« i ostalih akcija nadležnih organa?

Smatram da politička odgovornost za sve one koji su izazvali 12. ožujak mora postojati. Dakle, imali ste ljude koji su ovom zemljom vladali u deceniji iza nas, imali ste ljude koji su bili spremni da ubijaju Hrvate, Muslimane, Albance, a na kraju se pokazalo i Srbe, dakle sve one koji su im bili na putu stvaranja jedne velike, nedemokratske Srbije. Imali ste političare koji su se hvalili suradnjom s Irakom, i *Sadamom Huseinom*, a danas imate grobnice u toj zemlji gdje se iskopava po deset i pet naest hiljada leševa. Ti političari koji u se rukovali sa *Sadammom* i odlazili kod *Sadamma* na isti način na koji su to radili zajedno sa *Miloševićem* jasno su stavili do znanja kako Srbija treba da izgleda i kako se treba odnositi prema svima koji nisu Srbi, ili koji su loši Srbi, kao što pokazuje slučaj *Zorana Đinđića* i *Ivana Stambolića*. Dakle, iza svega što se desilo 12. ožujka, ne stoje samo kriminalci i narko dileri, stoje i političari, stoji jedan dio opozicije, jasno ilustriran u predstavnicima Srpske radikalne stranke i Stranke srpskog jedin-

stva, koji su željeli nasilan prevrat vlasti i krvoproliće u Srbiji, koji su željeli da taj točak Srbije vrate unazad. To naravno nije bilo moguće i na nama je sada da tu samu borbu dovedemo do kraja. Ja u ime svoje partije mogu reći da nisam zadovoljan da se za sve što se desilo u Srbiji osude kriminalci, jer to znači da je našeg premijera ne-

tko ubio zbog droge, zbog krađe kola, zbog dilanja droge... To nije točno. Ubojstvo premijera u svakoj zemlji karakterizira se kao politički čin, i ja vjerujem da će istraga to i pokazati i da će za taj dio organiziranog kriminala odgovarati i oni. S druge strane Srbija je imala problem sa Haaškim tribunalom, odnosno jedan dio Srbije. To je naša međunarodna obaveza, ali sada nam je mnogo lakše, jer se jasno pokazuje da su te velike patriote i borci za Srbiju ipak na kraju samo kriminalci, i da tu više nema nikakve iluzije da onaj naš bivši vođa, koji je danas u Hagu i govori da brani narod Srbije, a ne samog sebe, stoji iza zločina koji se desio *Ivanu Stamboliću*, stoji iza ubojstva *Slavka Ćuruvije*... Mislim da je sada svima jasno da taj proces odgovornosti i čišćenja kroz koji treba proći Srbija u periodu koji je ispred nas jeste prisutan i jedan je od ključnih prioriteta, ako želimo da budemo normalna, moderna i demokratska zemlja. Takve snage više ne smiju nikada u Srbiji imati milijun glasova, kao što se to desilo na prošlim izborima, jer je potpuno jasno tko je stajao iza takvih snaga. ■

Hotel »Panonija«

Mala moja, al je paranoja

Kako je vojvođansko pitanje ujedinilo prijestolničke medije

Piše: Mirko Sebić

Ima li Vojvodina ekskluzivno pravo na autonomiju? Je li »vojvođansko pitanje« uopće pravo pitanje, ili je riječ o mistifikaciji, političkoj, dakako. To je danas, misle neki, pravo pitanje, a ne kakva je i kolika autonomija potrebna Vojvodini.

Po mišljenju ekonomiste, libertijanca, predsjednika Programskog savjeta Centra za liberalno-demokratske studije, Boška Mijatovića, iznetom u članku objavljenom u travanjskom broju revije »Prizma«, Vojvodina nema utemeljeno pravo na autonomiju, ona eventualno može postaviti nekakav subjektivan, na želji zasnovan zahtjev. Autonomiaško pitanje je, dakle, kvazi pitanje koje služi politikantskim svrhama – kako se iz autorovog teksta može zaključiti – »Čanka i drugova«.

ČUDNA KOINCIDENCIJA: Ne treba čuditi kad neki dosljedni libertijanski mislilac, koji državu nozikovski shvata kao noćnog čuvara, smatra da nema smisla noćnom čuvaru ograničavati stražarsku rutu. U takvoj državi i kolektivno pravo nekakve grupe građana koji su stanovnici iste teritorije, zapravo, ne može egzistirati, jer ni jedno kolektivno pravo, za dosljednog libertijanca, ne egzistira. Dakle, ne mora čuditi što netko pitanje autonomije ne smatra teorijski i praktično održivim. Ali, čudi nešto drugo. Dva tjednika iz prijestolnog Beograda, jedan što izlazi sred tjedna a drugi nezavisan, objektivni i kritičan, dva tjednika toliko različita – i konceptijski i stilski – dva tjednika na čijem čelu stoje različite, čak duhovno suprotne, uredničke osobe, dakle, dva po svemu suprotstavljena novinarska i izdavačka stila, našla su prošlog tjedna zajedničku dodirnu točku: oba glasila objavila su, ili, bolje reći, pretiskala tekst Boška Mijatovića. Kad se desi takva koincidencija, čovjek se uvijek mora zapitati što je toliko oduševilo uredničke umove, te su posijegnuli za reprintom rečenog teksta? Biti će da je više od preciznosti i oštre argumentacije pretiskače teksta oduševio sljedeći zaključak: »Vjerujem da ne postoje ozbiljni objektivni razlozi za utemeljenje asimetrične autonomije ili, čak, republike Vojvodine. Subjektivni razlog – da znatan broj građana Vojvodine želi

(umjerenu) autonomiju – svakako predstavlja činjenicu koja se ne može zanemariti u političkom životu. Nadam se, samo, da isključivi osnov te želje nije sebična težnja da se plati manji porez zajedničkoj državi. Na kraju, vjerujem da nema sumnje da bi realizacija radikalnih programa a la Čanak/Liga donijela nepotrebnu štetu i Vojvodini i Srbiji. »Lijep zaključak, čisto teorijski potkovan bez ikakvih političkih zadnjih namjera i samo je potreba za širenjem istine natjerala uredništvo dva gorepomenuta tjednika da multipliciraju njegov utjecaj. Sad ti budi za nešto drugo sem »subjektivnih razloga«, odmah ćeš postati netko s »radikalnim programom«, dakle, štetočina a la Čanak«.

DIMNA ZAVJESA: Bilo bi krajnje neprikladno ovdje detaljno prepričavati argumentaciju iznesenu u članku Boška Mijatovića. Ipak, recimo samo kratko da se ona svodi na pobijanje tri navodno ključna argumenta autonomističkih dokazivanja, a to su povijesni razlog, kulturni razlog i gospodarski razlog. Sva tri razloga Mijatović seče kao Sabljom. Istina je da u nekim raspravama o autonomiji Vojvodine egzistiraju ova tri razloga, ali je istina da se oni često, naročito od centralista, karikiraju i simplificiraju. Tako dolazimo da nakaradnih tvrdnji koje više pjevaju nego što govore, tipa: »imali smo mi nekad autonomiju«, »mnogo smo mi kulturniji od onih tamo dolje« i već poznatu »točku na pljačku«. Autor ih ovako iskarikirane i simplificirane izlaže, a onda nadmoćno rasklapi i pobija. To se u srednjoškolskim udžbenicima zove »greška lažnog pitanja« i poznata je logička greška koja šverca lažne stavove u sugestivna pitanja. Bilo bi poput vijanja vlasti tog repa pobijati Mijatovićeve argumente jer se oni odnose na razloge koji nisu dobro interpretirani. A pored toga, to nisu jedini razlozi koji mogu biti navedeni u prilog tezi o utemeljenosti zahtjeva za ekskluzivnom autonomijom Vojvodine. To što programski dokumenti pojedinih partija ne sadrže neku argumentaciju, ne znači da ona ne postoji i da je nije moguće koliko sutra politički operacionalizirati. Programski dokumenti su i tako pragmatičko-politička

stvar sklona mijenjanju.

Uvijek kad se sretnemo s ovakvom vrstom navodnih pobijanja »s visoka«, moramo se zapitati zašto ona izgledaju kao dimna zavjesa koja treba prikriti pravo stanje stvari. Naime, treba se zapitati zašto izvjesni politički slojevi postaju nervozni pri pomenu baš autonomije Vojvodine? Suvremena ideja autonomije ne dovodi u pitanje funkcioniranje države, ne negira fiskalnu ili kakvu drugu funkciju centralne države, ona samo izmiče tlo pod nogama ideji nacionalne države, čineći je bespotrebnom, otkrivajući njoj imanentnu etno-kulturnu nepravdičnost, razarajući njen agresivno-većinski nacionalni potencijal. Zato, ideja autonomije Vojvodine ima protivnike upravo u onim vjernicima – nacionalnim i nacionalističkim – kojima je isključivo nacionalni kvasac ono od čega se mijesi državno tijesto. Zato se libertijanac Mijatović, kad negira legitimnost Skupštine Vojvodine (... »stranke koje nemaju odgovarajuće uporište u biračkom tijelu dobiše polovinu zastupnika u Skupštini Vojvodine i sad se hvale navodnom političkom legitimnošću«...) drži ruku pod ruku s pokrajinskim desničarima koji, prebrojavajući mandate zastupnika po nacionalno-krvnim grupama, zaključuju da Skupština Vojvodine nije srpska, što će reći, nije ni legitimna. ■

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2, telefon

(danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon

(danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Politički marketing ili politička nekultura

Nepodnošljiva lakoća vladanja

Srbija je umorna i od svojih lidera, i od sebe same, čekajući neko pristojnije vrijeme. Politički analitičari kažu da građani (ipak) kažnjavaju neodgovornost političara na izborima. Poslije svega, prijeti im pad rejtinga i – izborna apstinencija

Piše: Vesela Laloš

Srbija je umorna od lidera, konstatirano je još u doba uspona Miloševića, jednog u nizu onih koji su željeli da vode ovaj narod. Srbija je sada umorna od predugog nadanja da će se upristojiti – i ona sama, i njeni brojni lideri. Svađe, optuživanja, objelodanjivanje tajnih dogovora i dilova, netrpeljivost, postali su sama suština naše svakodnevice. O čemu se tu radi teško može dokučiti prosječan građanin ove umorne zemlje, deprimiran i apatičan već opasno dugo. Jedino oni nisu ni deprimirani, niti apatični. Naprotiv, spremni i orni za dalje cijepanje dlake i tjeranje maka na konac, iza čega očito stoje inspirirajući osobni interesi. Zašto je to tako i ima li tome lijeka, čini se da ni osvjedočeno mudre glave ne mogu do kraja definirati. Profesor Fakulteta političkih znanosti, ugledni sociolog dr. *Ratko Božović*, ocjenjuje da su žestoki sukobi predstavnika vladajuće koalicije skoro na granici patologije, te da političari moraju prestati da nas sluđuju. Oni na takvo ponašanje nemaju pravo: mogu međusobno da se ne vole – što za njih nije ništa neobično – ali se moraju navići da prevazilaze konflikte, kako u interesu svojih birača, tako i u svom osobnom, kaže dr. Božović.

Moraju li i mogu li uopće? Pristalice teze da su u borbi, pa i tržišnoj, dozvoljena sva sredstva dokazuju da su aktualne svađe na političkom tržištu uvjetovane nago-vještenim i mogućim izborima, a po starom balkanskom običaju, cilj svakoga na tjezanja nije biti bolji od protivnika, već svoga rivala devalvirati do besmisla. A kada izbori prođu, oni koji su najprljavijim smicalicama uspjeli dokazati koliko su njihovi konkurenti prljavi te tako zadobili na šepovljenje, ponovo će postati pristojni građani i odgovorni političari (?). Takva računica bi se mogla pokazati kao kobni nedostajući hromozom u proračunu naših političkih genetičara. Ili, kako bi rekao pacijent jedne »psihijatrijske ustanove« u onom vicu: Ja jesam lud, ali nisam glup.

POLITIČARI ZBUNJUJU GRAĐA-

NE: »Iz ugla komunikacije s javnošću ovo što se događa dakako nije dobro. To prije svega zbunjuje građane, stvara jedan osjećaj nesigurnosti, i nestabilnosti, a sigurno je i da remeti ugled političke institucije koja se zove DOS, kaže za »Hrvatsku riječ« dr. *Predrag Vujović*, direktor beogradske Poslovne škole za public relations. Moj utisak je da oni ipak nisu potpuno neobaviješteni o pravilima dobre komunikacije, da imaju neke treninge, te da u samoj Vladi ima ljudi koji kvalitetnije nastupaju od drugih. Ipak, ono što je osnovni utisak je da krajnje iracionalno pristupaju komunikaciji s javnošću, i u svojim nastupima često daju brzoplete izjave, nepromišljeno i nepripremljeno, što u krajnjoj instanci stvara loš utisak ne samo o Vladi i političkim strankama iz kojih dolaze, već i o njima osobno. Jer staro je pravilo da kad govorite negativno o drugim ljudima, samim tim govorite negativno i o sebi.«

U zemljama dulje demokratske tradicije političari i predstavnici vlade svakako ne istupaju po svojoj volji, i prethodno se ne pripremivši za javne nastupe. Kod nas se ta faza pripreme preskače i direktno se zovu mediji kada se želi nešto reći. Pri tom često izjave daju u nekom emotivnom stanju, ocjenjuje profesor Fakulteta političkih znanosti u Beogradu dr. *Čedomir Čupić*, napominjući da u odgovornoj i demokratskoj državi postoji točna procedura po kojoj se odgovara, kako građanima, tako i krivično, ako postoji odgovornost. »Odgovornost proizlazi iz obećanja i ako je političar nešto obećao, ili nešto javno saopćio a to nije tako, onda u najmanju ruku on treba da podnese ostavku. Ukoliko to ne učini sam, mora ga smjeniti parlament, vlada

ili institucija u kojoj je na funkciji«, kaže dr. Čupić.

Neodgovornost i političku neozbiljnost građani svuda u svijetu po pravilu kažnjavaju uskraćivanjem svoga glasa na izborima onima koji djeluju neozbiljno i neodgovorno, napominje dr. Vujović, podsjećajući da se i kod nas to isto događa na lokalnom nivou – svake četvrte godine u mnogim općinama mijenja se vlast, jer je na mikropplanu mnogo lakše uočiti takve propuste političara, kao i njihova neispunjena obećanja.

Direktor agencije Strategic marketing *Srdan Bogosavljević* također upozorava lidere DOS-a i Vladu Srbije da javno mnjenje sukobe u jednoj političkoj grupaciji uvijek kažnjava apstinencijom na izborima. Međusobne prepirke lidera DOS-a su vrlo često autistične jer se oni uglavnom pozivaju na neke sebi znane situacije i nitko ne razumije o čemu pričaju, kaže Bogosavljević. Ta igra autogolova u Srbiji se nastavlja i po svemu sudeći bit ćemo svjedoci pada popularnosti svih političkih stranaka koje učestvuju u sukobu, ocijenio je Bogosavljević.

RAST NEOPREDIJELJENIH: Kako govore podaci najnovijeg istraživanja agencije Medium iz Beograda, 40 posto građana ne zna za koga bi glasalo, ili kaže da ne bi uopće glasalo. Prva na listi popularnosti je u stvari stranka izvan DOS-a –

Demokratska stranka Srbije, čiji je rejting blago porastao u odnosu na travanjsko istraživanje sa 14,2 na 15 posto. Rejting Demokratske stranke je opao, nakon velikog skoka poslije ubojstva premijera Srbije, kada je bio 17,7 dok je sada na razini od 15,9 posto. Porast popularnosti bilježi i G 17 plus, koji je zadobio devet posto povjerenja građana, u odnosu na 6,3 tijekom travnja.

U toj srbijanskoj političkoj rašomonijadi sadašnja opozicija očito seiri nad neodgovornošću i bahatošću poslijelistopadske vlasti, osjećajući valjda i svojevrsnu satisfakciju zbog pretrpljenog poraza. Kako je ovdje amnezija nacionalna karakterni osobina, treba podsjetiti da prostota na javnoj političkoj sceni nije patent ove garniture. Naprotiv, bahatost ovdje traje već eonima, ali je političkom modelu, koji je stvorio

Ima li i dalje govora mržnje

Prerušena netrpeljivost

Piše: Pavel Domonji

Govor mržnje još uvijek egzistira u Srbiji – egzistira naprosto stoga što na nacionalizam nije doživio slom, a on je prirodni ambijent govora mržnje. Ako bismo morali napraviti ad hoc poređenje između predlistopadskog i poslijelistopadskog govora mržnje, mogli bismo reći da je onaj prvi uživao medijsku podršku i režimsku protekciju, da je bio organiziran i da je iza njega stajala politička odluka, jer je i pomoću njega trebalo stvoriti ambijent u kome će se lakše oslobađati potisnuti agresivni i sadistički potencijali. Ovaj drugi je lišen organizirane podrške, više je difuzan i rasut, posredan je i prepreden, dakle per-

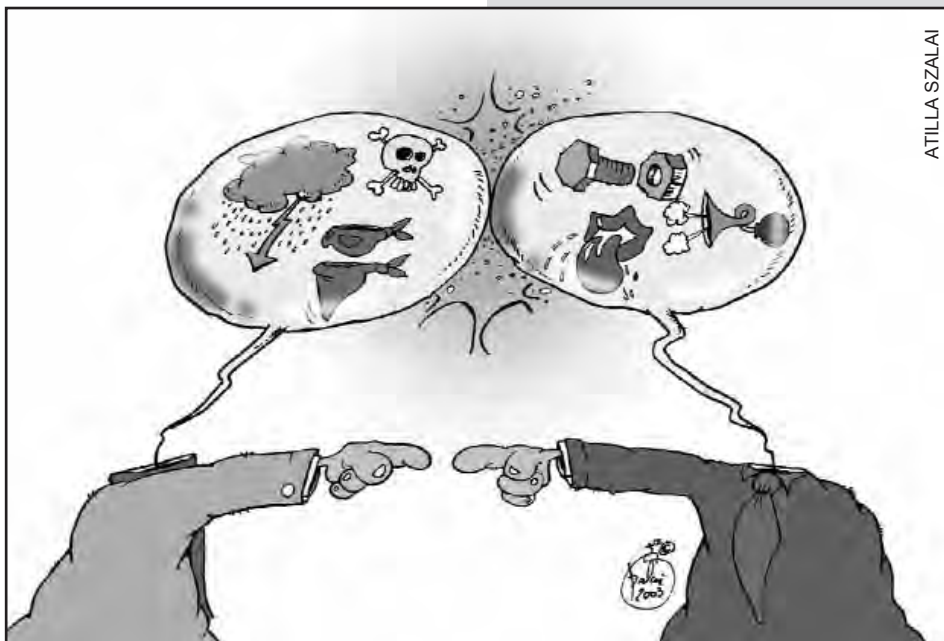
se svatko tko izaziva i raspaljuje nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju, razdor i netrpeljivost kazniti zatvorom od jedne do pet godina. Međutim, ova zabrana izazivanja mržnje ograničena je samo na narode i nacionalne manjine u SCG, što praktično znači da se netko može koristiti govorom mržnje i raspirivati mržnju prema narodima i manjinama koji ne žive u SCG. To dakako nije dobra formulacija, jer reducira član 20. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima kojim se zabranjuje svako izazivanje nacionalne, vjerske ili rasne mržnje.

Interesantno je da u Ustavu Srbije nema izričite zabrane govora mržnje, nego se o njoj govori tek posredno.

No, ono što nas mora zabrinjavati jeste činjenica da, i kada se suočimo s govorom mržnje, tužilaštva ne reaguju a sudovi ne sude. Kao da se sankcioniranje ove vrste govora još uvijek smatra reliktom komunističkog doba, kao da netko misli da ćemo diskreditirati sebe kao uzorite demokrate ako posegnemo za krivičnim zakonikom. Ne. Nikakav komunistički relikat nije u pitanju. U pitanju je standard bez čije primjene nema valjano uređenog društva i korektna komunikacije u društvu.

Govor mržnje nije svojstven samo građanima Srbije, nego i drugima, građanima Hrvatske, na primjer, Austrije, Francuske, Njemačke, Amerike, Kanade, itd. Poznat je slučaj srednjoškolskog nastavnika iz Kanade koji je na svojim časovima zastupao žestoki antisemitizam, govoreći sve najgora o Židovima, kao o djecubojicama, sadistima, srebroljupcima, optužujući ih da su izmislili holokaust, te da im je cilj izazvati kaos i anarhiju. Međutim, on je zbog toga osuđen, a sud je iznio javnu ocjenu da propaganda mržnje nanosi štetu kako spomenutoj grupi, tako i cijelom društvu. Dakle, za razliku od Srbije, u funkcionalnim demokracijama javnost se, suočena s takvom vrstom govora, mobilizira a državni organi reaguju.

Kako se još boriti protiv govora mržnje? Zakoni koji takav govor sankcioniraju samo su jedan od načina borbe. Oni su nužno, ali ne i dovoljno sredstvo, i stoga su potrebna još neka. Prije svega, potrebno je podići razinu tolerancije u društvu, omogućiti građanima da se obavijeste i informiraju o Drugome, sistematski raditi na otklanjanju predrasuda, a podržati sve one koji su predmet govora mržnje, kao i one koji se bore protiv njega.

Milošević, ona bila najmanje što su mu građani mogli zamjeriti. Bježanje pred policijskim suzavcem i pendrecima je isustvo koje je u tim tmurnim vremenima spadalo u »rok službe«, i svatko tko je to iskusio morao se osjećati privilegiranim u usporedbi s istraumatiziranim povratnicima s raznih ratišta, koji su opet bili djeca Fortuna u odnosu na svoje izgubljene i izginule drugove. Ono što je taj režim priuštio ljudima s one strane granice je izvan ove usporedbe. To ne treba zaboraviti. Građani su u dramskoj predstavi »5. listopada« rado sudjelovali upravo da bi izmijenili tu morbidnu sudbinu svih nas, i prije svega su od nove vlasti očekivali pristojnost i poštenje. I zato je ova besprizorna politička nekultura toliko neprihvatljiva...

Ali, Srbija je očito umorna i od ovakvih tekstova.

fidan, ali ništa manje opasan i bilo bi krajnje pogrešno kada bi se on sveo samo na jezičku nepristojnost i nekulturu govornika.

No, pored razlika, postoji i nešto što je pred i postlistopadskom govorom mržnje zajedničko, a to je činjenica da u njegovom konstituiranju ne sudjeluju samo socijalno frustrirani i marginalni pojedinci, nego i ljudi koji su visokopozicionirani u sistemu vlasti. A upravo bi pripadnici političke elite morali malo više povesti računa o onome što se uobičajeno naziva politički korektnim govorom, što znači da se u javnom suobraćanju ne koriste uvredljivi termini.

Govor mržnje se definira kao grub i uvrijedljiv način izražavanja koji uznemiruje, zastrašuje i poziva na mržnju, diskriminaciju i nasilje. Kao takav, on je krivično sankcioniran – član 134 KZ kaže da će

Prigovor savjesti – ljudska prava u vojsci

Rado ide pacifist u civile...

Kako se u našem susjedstvu rješava pitanje civilnog služenja vojske

Priredio: Nikola Perušić

Prigovor savjesti na vojnu službu nastaje kada netko iz političkih, vjerskih, filozofskih, moralnih ili bilo kojih drugih razloga odbije služenje vojnog roka. Alternativa za uobičajeno služenje vojske je civilna služba, u koju većina od onih zemalja koje još imaju vojnu obvezu upućuje one koji imaju prigovor savjesti. Te osobe bivaju upućene u bolnice, staračke domove, vrtiće, organizacije za pomoć invalidima, spasilačke ili neke druge od općeg javnog interesa.

Prema međunarodnim standardima, ovo civilno i vojno služenje bi trebalo biti ravnopravno, i ne bi smjelo biti diskriminacije za one koji bi se odlučili za ovu vrstu služenja vojske. Ovo pravo ne postoji u Albaniji, Bjelorusiji i Turskoj, a ni kod nas se nije odomaćilo. S druge strane, Slovenija i Hrvatska u vezi ovog pitanja prihvatile su svjetske standarde – stoji u publikaciji EBCO Balkan, koji je dio međunarodne organizacije EBCO (Europskog biroa za prigovor savjesti) koji se bavi antiratnim, antimilitarističkim, pacifističkim i drugim akcijama za mir, razoružanje i ljudska prava.

SCG: U Ustavnoj povelji Srbije i Crne Gore, kao i u Povelji o ljudskim pravima navedeno je pravo prigovora savjesti, te pravo na civilnu službu van jedinica i ustanova VSCG. Međutim, EBCO smatra da se ovo pravo ne sprovodi, već da se osobe s prigovorom savjesti šalju u vojnoeko-

nomske ustanove, što po njihovom mišljenju predstavlja gaženje prava i zakona.

Na kritiku da se ne smije slabiti vojska u ovakvom okruženju koje je desetljeće bilo u ratu, odgovaraju da su i druge zemlje u regiji osjećale opasnost, i to upravo od naše zemlje, ali da su ipak pristupile uvođenju civilnog služenja vojske.

Zajedničkom kampanjom nevladine udruge žele pripremiti prijedlog Zakona o prigovoru savjesti na vojnu službu, čija bi okosnica bili principi da se služba obavlja u potpuno civilnim ustanovama, da je pod jurisdikcijom civilnog ministarstva, da ne bude diskriminacije, da je jednako trajanja kao i vojna služba, da se osobe mogu pozvati na prigovor savjesti u svakom trenutku, zatim da on ne ovisi o ničijoj ocjeni ili provjeri, te da prigovarači dobivaju istu naknadu za svoj rad kao i vojnici.

HRVATSKA: U internom glasilu Regionalne mreže za prigovor savjesti objavljuje se informacija da je početkom veljače Hrvatski sabor izglasao Zakon o civilnoj službi nakon trinaestogodišnjeg rada, te da

je on nedavno stupio na snagu. Prema tom zakonu, civilna služba je u potpunosti pod nadzorom Ministarstva rada i socijalne skrbi, te Ministarstvo obrane Republike Hrvatske više nema nikakav nadzor nad njom, izuzev novačenja i zdravstvenog pregleda. Nadalje, nije potrebno obrazlagati moralne ili vjerske razloge za taj odabir, već je dovoljno samo uložiti prigovor. Zatim, proširuje se lista ustanova u kojima je moguća civilna služba te se to odnosi i na nevladine udruge, o čemu će ministar rada i socijalne skrbi donijeti poseban pravilnik. Među ustanovama koje su već zatražile pomoć od osoba koje imaju prigovor savjesti su Park prirode Žumberak i Hrvatski savez slije-

pih. Međutim, broj onih koji su zatražili da vojsku služe po ovom principu je sa 147 osoba iz 1992. godine narastao na 8.556 slučajeva prošle godine, što iznosi 42 % svih građana Republike Hrvatske koji su pozvani 2002. na odsluženje vojnog roka!

BIH: U Bosni i Hercegovini su zakonski uređene osnovne odredbe i načini apliciranja. Komisija za civilnu službu odlučuje o pristiglim zahtjevima, pri čemu obraća pozornost na vrstu razloga apliciranja, ne ulazeći u pitanja savjesti aplikanata. Postoji 151 odobrena aplikacija, a oko 200 ih čeka na odobrenje. U Republici Srpskoj postoje tri odobrene aplikacije, a desetak čeka na odobrenje.

MAĐARSKA: Sredinom veljače je Vlada Republike Mađarske objavila da se vojna obveza ukida od kolovoza 2005. godine. U prijelaznom periodu u trajanju u naredne dvije i pol godine vojsku neće služiti oni koji imaju dijete, oni koji su zaposleni ili koji studiraju. Istovremeno se dobna granica spušta na 23 godine, tako da će i stariji od tog uzrasta biti automatski oslobođeni služenja. U Mađarskoj će vojna služba počivati na profesionalcima i volonterima. Prema posljednjim istraživanjima javnosti, ukidanje vojne obveze podržava 72 posto stanovništva Mađarske.

**NOT
IN OUR NAME
AND WITH
OUR MONEY**

Hrvatska konstruirala tenk

Tvrtka »Specijalna vozila« d. d. iz Slavenskog broda, članica grupacije »Đuro Đaković«, pokreće serijsku proizvodnju prvog pravog hrvatskog tenka nazvanog »Degman«, po brdu iz okolice Slavenskog broda. Za razliku od tenkova M-84 A4, rađenih po uzoru na ruski T-72, »Degman« je doista hrvatski tenk, piše Vjesnik.

»U odnosu na standardnu izvedbu tenka M-84, 'Degman' je unaprijeđen u nekoliko kriterija. Osim zavarene kupole, ima i eksplozivni reaktivni oklop koji služi zaštititi tenka i posade od napada raketama. Također je opremljen detektorima kojima se mogu odrediti svi potencijalni napadi s bi-

lo koje strane. I sustav za upravljanje paljbom je doživio znatna poboljšanja, što uključuje i termoviziju, odnosno sustav za noćno promatranje i gađanje«, objasnio je direktor tvrtke Bartol Jerković.

Ovaj tenk je opremljen i automatskim upravljanjem transmisijom kao i digitaliziranim kontrolnom pločom, koja vozača povezuje s cjelokupnom posadom, ali i sa zapovjednim centrom. Na taj se način mogu povezati cijele tenkovske postrojbe, a njihovo se kretanje na terenu može pratiti iz zapovjednih centara.

Cijena najjeftinijeg modela iznositi će 1,8 milijuna eura.

Škola sve bolja, đaka sve manje

Nemogućnost zaposlenja i dalje raseljava Sonćane

Piše: Dušica Dulić

O bilaskom seoskih škola po Vojvodini nemoguće je ne zamijetiti neujednačenost stanja objekata i opremljenosti ovih institucija temeljne i obvezne naobrazbe. Škole su uglavnom stare, a u njih se nije ulagalo desetljećima. Ili bar ne značajno. Tek da se zakrpa najnužnije. No, i unatoč tome razlike su više nego vidljive. Ako smo već ranije istaknuli kako je zasigurno u najgorem stanju u Vojvodini Osnovna škola »22. oktobar« u Bačkom Monoštoru, kao jednu od opremljenijih možemo izdvojiti Osnovnu školu »Ivan Goran Kovačić« u Sonti. U Sonti škola sve bolja, đaka, opet, sve manje. U selu većinu čine šokački Hrvati koji tek u manjem broju završe više ili visoko obrazovanje. Oni koji ga završe, uglavnom se ne vraćaju u selo. Odlaze tražeći posao u struci jer im Sonta ne nudi mogućnost upošljavanja.

Škola se u Sonti spominje još u XVIII. stoljeću. Pisani dokumenti govore da je u školi nastava bila organizirana i na »šokačkom jeziku« i to između dva svjetska rata. Poslije Drugog svjetskog rata škola je dobila ime OŠ »Ivan Goran Kovačić«. Izgradnja ovog današnjeg objekta je započela 1956. godine, a škola je prije tog bila u više zgrada, mijenjala svoje mjesto.

SVE MANJE UČENIKA: »Prije desetak godina u Sonti je bilo preko 1.000 učenika, a sada ih imamo 400. U nekim odjeljenjima ima jedva dvadesetak učenika. Jedan dio učenika su Romi, koji su jedini u porastu, te ćemo i ove godine imati po dva razreda od svih uzrasta. Nekada smo imali i po 32 razreda u školi« – kaže direktor OŠ »Ivan Goran Kovačić« Zvonko Tadijan.

»U prosvjetu je u posljednjih desetak godina bilo prilično malo ulaganja. Zadnje dvije godine mi to pomalo popravljamo. Ne možemo

reći da imamo idealne uvjete kakvi bi trebali biti, međutim, u odnosu na neke druge škole solidno smo opremljeni. Sve učionice imaju televizore s pratećom opremom, svake godine se kupuje po malo namještaja, a učionica s računalima je u potpunosti osposobljena. Uprava škole, također, suvremeno radi na računalima što nije slučaj u svim seoskim školama. S Ministarstvom prosvjete kontaktiramo putem interneta, a u tijeku je i priprema naše web stranice. Najveći nam je problem nedostatak fiskulturne dvorane. Trenutačno se za te namjene koristi preuređena učionica, ali to svakako nije adekvatan prostor za rad« – konstatira Tadijan.

Za razliku od mnogih seoskih škola, sonćanska osnovna škola može se pohvaliti stručnim nastavnim kadrom. Najveći broj predavača je iz Sonte, manji iz Apatina. Postoji samo problem što nastavnici moraju raditi u najmanje dvije škole da bi imali pune norme, a to usložnjava rad. Tako se škole u Apatinu, Sonti i Prigrevici međusobno dopunjuju istim nastavnim kadrom.

U Sonti je jedino problem profesor matematike. Ovaj predmet predaje jedan umirovljenik, a njegovog stručnog nasljednika još nema.

OD JESENI I HRVATSKI JEZIK:

»Unatoč tome što većinu u ovom selu čine šokački Hrvati, još nemamo sasvim jasne pokazatelje hoće li biti dovoljan broj zainteresiranih đaka za nastavu na hrvatskom jeziku. Ono

Zvonko Tadijan

što je već sada sigurno, od jeseni će i kod nas biti organizirani dodatni satovi hrvatskog jezika, no tu nam još treba riješiti pitanje predavača novog predmeta. Očekujem pomoć Subotičana koji već imaju jednogodišnje iskustvo. Dobro bi bilo organizirati seminare na kojima bi ti ljudi, koji će prvi put početi predavati hrvatski jezik, prošli kroz adekvatne pripreme i tečaje. Nadam se da će tu biti i adekvatne podrške što se tiče pitanja udžbe-

nika i sredstava za rad, te da će od jeseni u Sonti kvalitetno otpočeti i satovi hrvatskog jezika« – kaže direktor Tadijan.

On ističe kako škola dobro surađuje s Lokalnom samoupravom Apatina, te da nailaze na razumijevanje za njihove svakodnevne potrebe. Sve što je u protekle dvije godine uloženo usmjereno je iz općinskog proračuna. Zahvaljujući dobroj suradnji podržan je od strane apatinske općinske vlasti i prijedlog da se u novi Statut Općine Apatin uvede u službenu uporabu i latinično pismo.

SAMO POSLA FALI: Mališani koji završe osnovnu školu u Sonti srednju školu uglavnom upisuju u Somboru jer im je tamo najveći izbor. Upisuju se i u srednje škole u Apatinu, Subotici, Osijeku. Onima koji još nisu bili u Sonti treba napomenuti da je Sonta selo s kvalitetnom infrastrukturom i svim preduvjetima za kvalitetan život. Samo jedan problem rasijava Sonćane na sve strane. Mladi, koji završe više ili visoko obrazovanje, uglavnom se ne vraćaju u Sontu jer im selo ne nudi mogućnost upošljavanja. Ekonomija je nerazvijena, a samim tim nema ni posla, te se zadržavaju uglavnom samo oni koji su vezani za poljoprivrednu proizvodnju. Sonćani najčešće život nastavljaju u Novom Sadu i sve više u Osijeku i Zagrebu. Teško im je zamjeriti, još ih teže zadržati. A selo sve manje.

X. Međunarodni festival dječjih kazališta

Obogaćivanje dječjeg svijeta

Nagrade za životno djelo »Mali princ« Albrechtu Roseru i Slobodanu Markoviću

Subotica je ovog tjedna bila svjetsko središte kazališne umjetnosti za djecu. Nakon svečanog otvaranja X. Međunarodnog festivala dječjih kazališta do danas odigrano je četrdesetak predstava i niz multimedijalnih popratnih programa. Među gostujućim umjetnicima i trupama je mnoštvo iz susjednih zemalja, ali i udaljenijih država.

Tijekom svečanog otvaranja u nedjelju 25. svibnja je predsjednik organizacijskog odbora *Veselin Avdalović* istakao kako je najveća nagrada obradovati djecu. Pored podjela zahvalnica istaknutim scenografima, redateljima, dramaturzima i ostalim kazališnim umjetnicima, dobili su ih i oni koji su organizaciono pomogli održavanje Festivala. U ime dobitnika zahvalnica *mr. Miroslav Radonjić* istakao je ulogu umjetnika kao tumača i zagovornika dječjeg svijeta snova. »Budimo opet djeca i odrastimo konačno sagledajmo ono što nismo umjeli da uočimo« – rekao je Radonjić. Predsjednik IO SO Subotica *Géza Kucsera* izrazio je čast koju naš grad ima time što se tu održava Festival namijenjen najvećem blagu – djetetu. »U ime djece grada i djece svijeta klanjam se pred umjetnicima koji su svoje srce dali djeci. Želim da Festival bude još uspješniji od prethodnih, da budemo svi kao djeca čista srca i krenemo naprijed«. Nagrade za životno djelo »Mali princ« koje se uručuju za razvoj kulture i scenske djelatnosti za djecu dobili su *Albrecht Roser*, (Njemačka) jedno od najvećih imena suvremenog lutkarstva i *Slobodan Marko-*

vić, direktor ovog Festivala, najzaslužnija osoba za desetogodišnje podizanje razine Festivala na svjetsku visinu. Marković je istakao da su u ovom razdoblju gostovali

Lečić se pridružio djeci i umjetnicima

umjetnici iz preko četrdeset zemalja, i da su na Festivalu sudjelovala najznačajnija svjetska dječja kazališta. Ministar kulture u Vladi Republike Srbije *Branislav Lečić* otvarajući Festival pozdravio je prvo djecu, goste i umjetnike, koji znaju da naprave vezu sa onostranim i to upakiraju djeci. »Blago državi i narodu koji brine za kulturu i kulturu za djecu. Jer, sve što radimo nije dovoljno ako ne brinemo za novu gene-

raciju«, rekao je Lečić, i tijekom završne točke se popeo na scenu i pridružio djeci i umjetnicima.

Zahvaljujući pomoći Goethe instituta i Talijanskog kulturnog centra iz Beograda, festivalske predstave će gostovati i u Podgorici, Nišu, Pirotu, Beogradu...

Za srijedu je predviđen nastup Zagrebačkog kazališta lutaka s predstavom Trnoružica. Bliži prikaz festivalskih dešavanja donosimo u narednom broju.

Osnivač Festivala je Skupština općine Subotica, pokrovitelji su Ministarstvo za kulturu Republike Srbije i Tajništvo za kulturu AP Vojvodine, generalni sponzor je subotička filijala DDOR »Novi Sad«, zlatni sponzor je »Pionir«, dok su izvršni producenti Otvoreni univerzitet i Dječje kazalište.

Današnje predstave

Danas, 30 svibnja publika ima prigodu pogledati još nekoliko zanimljivih predstava. U Narodnom kazalištu na sceni »Jadran« u 10 sati nastupa češki Divadlo »Drak« s predstavom Medardo i Pamela, u 13 sati u Dječjem kazalištu SARTR – Sarajevski ratni teatar daje »Izvor«, a u 16 sati Piccoli di Podrela iz Italije prikazuje »Varijete« u »Jadranu«.

Svečano zatvaranje i uručenje nagrada se održava u »Jadranu« u 21 sat. Ulaz na sve predstave i manifestacije je slobodan.

Dušan Mihajlović posjetio Suboticu

Sukobi u koaliciji beznačajni

Najnovije sukobe na političkoj sceni Srbije, kako između vlasti i opozicije, tako i unutar vladajuće koalicije i samih članova Vlade, Dušan Mihajlović, republički ministar policije, ocijenio je kao »buru u čaši vode« koja neće ni na koji način utjecati na osnovne ciljeve reformskog programa Vlade i rješavanje svakodnevnih životnih problema u politici. On je na tribini u Subotici govorio o aktualnim problemima s kojima se suočava vlada, za koje je rekao da nisu spriječili Vladu da uradi najvažnije – da osigura stabilnost i mir u zemlji, ekonomsko-socijalni program, harmonizaciju i ulazak u procese evropske integracije.

Na pitanje mogu li se rezultati »Sablje«

zbog postojećih sukoba dovesti u pitanje, Mihajlović je to negirao, ali i nagovijestio da akcija »Sablja«, međutim, još nije završena. »Iako je mnogi tupe, ona je još britka i oštra, i radit će i dalje na osnovnom cilju – stvoriti Srbiju bez organiziranih kriminalnih grupa«, rekao je Mihajlović.

O pitanju Crvenih beretki i eventualnom propustu policije da ih na vrijeme rasforмира, on je rekao da policija u to vrijeme jednostavno nije imala snagu to uraditi. Crvene beretke su, recimo, imale i dva borbena helikoptera »mig«, što čak ni vojka nije imala. Sam Legija postao je problem tek pošto je izbačen iz policije, i tada se priključio Šiptaru i njegovim kriminalnim radnjama. A policija ga nije optužila

za zločin na magistrali jer je istraživala njegove ostale kriminalne radnje, rekao je Mihajlović. Ne stoji insinuacija da je Vlada imala neki dogovor s Legijom i da je to uzrokovalo atentat. Uvlačiti Čedu Jovanovića u priču o Šilerovoj ulici je van pameti, kada je poznato da se on nalazio na listi za atentat, rekao je ministar, napomenuvši da policiju konkretno ne interesira tko je pio šampanjac u Šilerovoj, već tko je pripremao neko krivično djelo.

Mihajlović je potvrdio da policija zna što je s novcem od kriminala, i otprilike koliko ga može biti, ali je procedura njegovog dobivanja iz švicarskih banaka veoma komplicirana, i tek kad budu krenuli sudski postupci o tome će se odlučivati u Švicarskoj. To će u svakom slučaju biti spor i dug proces. A kad se taj novac bude pronašao, sud ima zakonskog osnova da ga konfiscira, rekao je Mihajlović.

V. L.

VIJESTI

O statusu Subotice

Pomak u pitanju određivanja statusa Subotice kao grada očekuje se nakon donošenja novog Ustava Srbije i Osnovnog zakona Vojvodine. Gradski oci smatraju da u tome leži neuspjeh nedavnih inicijativa, a da će donošenjem navedenih dokumenata biti moguće formirati grad i bez podjela na više općina, što je problem koji osim Subotice prati i Kikindu, Zrenjanin i Sombor.

Otvaranje Centra za informiranje građana

Za danas 30. svibnja je u prostorijama Zavoda za urbanizam predviđeno otvaranje gradskog Centra za informiranje građana čije su utemeljenje podržali SO Subotica, Zavod za urbanizam te Američka fondacija za razvoj (ADF). Na ovom događaju se očekuje dolazak visokih izaslanstava republičke i pokrajinske Vlade te ambasade SAD.

Čajanka sa Vujkovim

U organizaciji radionice »Zenith« prekjučer, 28. svibnja je u zelenoj vijećnici gradske kuće na »Čajanki sa političarima« gost bio Franjo Vujkov, predsjednik Hrvatskog narodnog saveza. Za lipanj je planiran i posljednji ovakav susret, na kojem će se razgovor voditi sa predsjednikom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini mr. Belom Tonkovićem.

Novi kontejneri

Ovog tjedna postavljeno je mnoštvo novih kontejnera kako bi grad bio čistiji. Sredstva su prikupljena tako, što je u povećanje cijene odnošenja smeća od prosinca prošle godine uračunat i trošak ove akcije. Na to je obvezano javno poduzeće »Čistoća i zelenilo« jer je stanje s kontejnerima bilo loše. Ovo poduzeće je lokalna vlast obvezala da tijekom godine kupi 150 kontejnera i dva vozila za odnošenje smeća. Uskoro će biti raspisan tender za tu kupovinu vozila, a planirano je da budu u funkciji do jeseni.

Članica Izvršnog odbora zadužena za komunalna pitanja Mária Sólya kaže da će se na ovaj način pospješiti rješavanje ovog problema i da se već uočava čistija sredina u okolini mjesta gdje su postavljeni novi kontejneri. »Jedino bi trebalo zamoliti građane da zatvaraju kontejnere kako vjetar i životinje ne bi raznosili smeće, jer bi time bio umanjen uspjeh ove akcije« – rekla je gđa Sólya.

Opet proglas izbjeglica

Izbjeglice koje se nalaze na Paliću uputile su proglas koji je objavio list »Dani«. U proglasu nepoznate organizacije pod nazivom »Mjesni odbor izbjeglica« i njegova predsjednika Duška-Miše Vrcelje stoji da »od odgovornih vlasti DOS-a u Subotici tražimo da nas ne šikaniraju, da nam ne isključuju struju, i da nas ne tjeraju iz prostorija u kojima smo smješteni – sve dok nam se ne pronađe odgovarajući smještaj«, a zatim slijedi još 10 točaka raznih zahtjeva. U jednoj od njih se navodi da »ukoliko se ne udovolji našim zahtjevima, prisiljeni smo da hitno organiziramo blokadu ceste Palić-Horgoš«.

Valja podsjetiti da je prije oko dvije godine ovaj bivši izbjeglički kamp izgubio status izbjegličkog centra, pa i pripadajuće beneficije, da tvrtke žele povratiti svoje vikendice, da su tamošnji stanovnici pristali uplaćivati troškove struje koju troše, ali su to mnogi izbjegavali. Zbog toga je i prošle godine jedna neregistrirana skupina zastupala želje ovih ljudi da im se i nadalje dotiraju razne potrebe, te je izdat sličan proglas, koji je također najavljivao blokadu ceste.

Uskoro kazališta?

Nedavno renovirana unutrašnjost bivšeg kina »Jadran«, koju je koristio K. P. G. T., a koja je zatim bila neiskorištena, odnedavno je opet u funkciji kao scena Narodnog kazališta. Ovaj prostor je uređen i najzad Subotica ima scenski prostor u koji se ne ulazi sa strahom.

Ministar kulture u Vladi Republike Srbije, *Branislav Lečić* na otvaranju X. Međunarodnog dječjeg festivala rekao je da teku pripreme za konačno uređenje zgrade Narodnog kazališta, kao daljeg koraka u renesansi kazališnog života Srbije.

Neslavno šaranje

Prema pisanju Politike ekspres, gimnazijalac iz Užica je autor grafita kojim je sredinom mjeseca išarana fasada Konzulata Republike Hrvatske. Užički gimnazijalci,

koji su se nalazili na ekskurziji, bili su zadržani više sati dok nije otkriven autor grafita. Postupak policije profesor gimnazije ocijenio je kao vrlo korektan. Prema objavljenosti vijesti, zaposleni u Konzulatu zatražili su intervenciju policije, koja je odmah reagirala.

Zemljoradničke mirovine

Prema informaciji Radio Subotice, poreska služba je ovih dana pismeno obavještavala zemljoradnike da mogu zatražiti pauziranje svog mirovinskog osiguranja za period u kojem nisu izvršili uplate. Najdulji period za koji se može odnositi molba je od 1. siječnja 1996. do 1. travnja 2003. godine.

Nadalje se navodi da je prema novim odredbama zakona za obitelji zemljoradnika dovoljno da samo jedan član obitelji ima mirovinsko osiguranje. Za odustanak od mirovinskog osiguranja ostalih članova obitelji potrebno je uputiti molbu.

Isključenja dužnika EPS

Ovih se dana vrše isključenja dužnika Elektrovojvodine. Iako su u Elektrovjvodini donedavno bili tolerantniji prema dužnicima, sada uvode odlučnije mjere te dnevno isključuju 70-80 korisnika, te oštrije kontroliraju protuzakonitu potrošnju. Prošlog je mjeseca otkriveno 33 slučajeva krađe struje – objavila je Radio Subotica.

»Likovni susret« se uljepšava

Uz pomoć jednog alpiniste je sa zgrade Likovnog susreta uklonjen ukras s krova težak oko 200 kilograma. Ovaj ukras će skup s ostalima pravljenim od Zsolnay keramike biti odnesen u Pečuh gdje će se izraditi kopije u sklopu renoviranja ovog objekta izuzetne kulturne vrijednosti. Prema tom planu, nakon sređivanja fasada će koncem svibnja početi renoviranje krova.

Buka (nije) u modi

Inspekcija konstantno mjeri razinu buke u gradu. Grad je podijeljen u zone od kojih ovisi dopuštena razina. Prema zakonu i općinskim odlukama je tijekom dana u centru grada dopuštena buka od 65, a noću 55 decibela. U stambenom području to je danju 55 i noću 45 db, a u zoni odmora 50 i 40 db.

Kako saznajemo od načelnika inspekcij-skih službi, već je napisano više prijava zbog kršenja ovih odredbi.

Tradicionalno okupljanje Hrvata u Mađarskoj

Hrvatski dan u Pečuhu

PEČUH - Kada su prije 14 godina organizatori prvi put pozvali pučanstvo Pečuha na Hrvatski dan, možda nisu ni slutili da su započeli jednu tradiciju. Od tada se u lipnju iz godine u godinu, na trgu ispred Katedrale, okupljaju naši ljudi kako bi malo porazgovarali, slušali tamburašku glazbu, gledali prekrasne šokačke, bunjevačke i bošnjačke nošnje i plesove. Tako je bilo i ove godine.

Ljudi su, 18. svibnja, već rano prije podne došli do centra grada. Većina njih je najprije posjetila izložbu akademskog slikara iz Osijeka Tome Hrgote, u Hrvatskom klubu Augusta Šenoe, a potom na šetalištu i sajam obrtnika.

Zatim je uslijedio kulturni program u kojem su nastupila kulturno umjetnička društva »Marica« iz Salante, »Biseri Drave« iz Osijeka, mladi tamburaši iz Šeljina, te plesači i svirači OŠ »Miroslav Krleža« iz Pečuha.

Na trg su došli vjernici iz cijele Baranje, ali i Bačke, te Podravine, jer je ovogodišnji Hrvatski dan bio poseban. U Katedrali sv. Petra i Pavla misu je služio zagrebački nadbiskup mons. Josip Bozanić. Uz koncelebraciju generalnog vikara pečuške biskupije Franje Pavlekovića i drugih hrvatskih svećenika iz Baranje. Katedrala je bila puna vjernika koji su ushićeno slušali nadbiskupa Bozanića i prelijepe pjesme hrvat-

skih ženskih zborova: »Korijeni« iz Martinaca, »Semarkuše« iz Šikloša, »Augusta Šenoe« iz Pečuha, ženski Zbor iz Pogana, te Mješoviti zbor »Ladislava Matuška« iz Kukinja.

Zagrebački nadbiskup najprije je prenio pozdrave hrvatskih biskupa te govorio o skorašnjem posjetu Pape Hrvatskoj i pozvao vjernike u Osijek i Đakovo.

Nakon mise, na trgu ispred Katedrale nastavljen je folklorni program, a nastupio je KUD »Osijek 1862« koji je svojim pjesmama i plesovima iz raznih krajeva Hrvatske oduševio mnogobrojnu publiku.

L. K.

Trostruko manje prvopričesnika u Sonti

SONTA - U nedjelju, 18. svibnja, dvadesetoro mališana primilo je u Crkvi sv. Lovre u Sonti prvu pričest. Veselje je bilo i u znaku tuge, odnosno prisjećanja kako je na prvoj pričesti prije desetak godina bilo trostruko više prvopričesnika. Danas je sve manje novorođene djece, više praznih kuća, sve manji postotak starosjedilaca – šokačkih Hrvata. Prema neslužbenim podacima, devedesetih se godina iz Sonte iselilo oko 350 obitelji i preko 200 pojedinaca. Našli su svoju budućnost u novim sredinama. Istina, na »Ne dirajte mi ravnice« znaju pustiti i koju suzu, a njihova su djeca danas perspektiva i budućnost nekih drugih gradova i sela. Oni koji su ostali žale

za njima, ali se raduju veselje malih prvopričesnika koji su još ostali i raduju se Isu su kao da ih je šezdeset, a ne dvadeset.

I. A.

Ljetovanjem do izgradnje povjerenja

SOMBOR – Udruženje građana za ostvarivanje kulturnih i humanitarnih ciljeva »Ravangrad« iz Sombora, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka i Komitet za osnovna prava i demokraciju iz Kölna i ove godine škupa organiziraju ljetovanje djece iz Srbije i Hrvatske na Hrvatskom primorju, u Drveniku kraj Makarske. Cilj ljetovanja je izgradnja povjerenja i građenje mira. Ove godine iz Sombora, Stanišića, Čonoplje i Bačkog Monoštora na ljetovanje putuje 50 učenika sedmih razreda osnovnih škola, koji su svojim djelovanjem pokazali da su aktivni i u školi i izvan škole.

Mladi na put kreću 3., a povratak je pla-

niran za 15. srpnja.

Kao i prethodnih godina i ove godine je organiziran cjelodnevni program za djecu koji obuhvata, osim uživanja u moru, i radionice s različitim temama.

Djeca iz Monoštora su već treću godinu uvrštena u ovaj program koji umnogome pridonosi upravo procesu pomirenja i razumijevanju različitosti.

U program su osim djece uključeni i roditelji kojima se također prezentiraju iskustva iz prethodnih godina. Inače kompletno ljetovanje u Drveniku financira Komitet za osnovna prava i demokraciju iz Kölna.

S. F.

Baranjska smotra crkvenog pučkog pjevanja

BAČKI BREG – U Topolju, u Crkvi sv.

Petra i Pavla je u nedjelju 25. svibnja održana druga baranjska smotra crkvenog pučkog pjevanja. Program je počeo u 18 sati pozdravnom riječju župnika Stanislava Sota, a potom su nastupile skupine iz Topolja, Gajica, Batine, Baranjskog Petrovog Sela, Lovasa, Santova, Koritna, Bačkog Brega i Donjih Andrijevac, pjevajući prelijepe Marijanske pjesme. Na kraju programa predstavnik Općine Draž Marko Barišin, je predstavnicima skupina uručio zahvalnice i zahvalio se na sudjelovanju svim skupinama, jer ovakvi i slični programi pomažu obnovi crkve. Na samom kraju su sve skupine, skupa s gledateljima, otpjevale pjesme: »Marijo svibnja kraljice«, i »Zdravo Djevo«. Predvođene gajdašicom skupine su izišle iz crkve i zaigrale kolo, a zatim je sljedila večera za sudionike smotre i uzvanike u Domu kulture Topolje.

Z. G.

Hrvatska u znaku posjeta Svetog oca Ivana Pavla II.

Brojni znaci dobrodošlice

VUKOVAR - Papa će od 5. do 9. lipnja pohoditi Hrvatsku, a 7. lipnja Osijek i Đakovo. Ovom velikom događaju pridaje se i odgovarajuća važnost, pa se na svakom koraku odaju počasti i pripremaju darovi Svetom Ocu. Tako su kip Ivana Pavla II. u drvetu u Bogdanovcima (mjestu dva kilometra od Vukovara koje je u Domovinskom ratu porušeno doslovce do temelja) mjesec dana radili ernestinovački umjetnici, članovi Likovne udruge »Petar Smajić«. Kip je visok tri metra i težak 2,5 tone, a procjenjuje se da je drvo staro oko 300 godina. Od nedavno kip krasi dvorište Biskupijskog doma u Đakovu, gdje će ga vidjeti i Sveti Otac 7. lipnja za vrijeme privatnog posjeta đakovačkom i srijemskom biskupu Marinu Srakiću. U đakovačkome Spomen-muzeju biskupa Strossmayera povodom dolaska Svetog Oca Ivana Pavla otvorena je izložba slika Dimitrija Popovića. Izloženo je 26 slika iz Popovićeve još nedovršenog ciklusa »Corpus mysticum«, koji je autor u cijelosti posvetio Kristovoj smrti, a jednu od izloženih slika, đakovački i srijemski biskup msgr. Marin Srakić poklonit će Svetom Ocu prigodom njegova privatna posjeta Đakovu. Uoči trećeg pastoralnog pohoda Svetog Oca Hrvatskoj u Matici hrvatskoj je predstavljena Autobiografija Ivana Pavla II. Tekstove u knjizi odabrala je i uredila poljska književnica Justina Ykilianczyk-Zieba a s poljskog ih je preveo Pero Mioč. Početkom ove godine Nakladni zavod Matice hrvatske dobio je ekskluzivno pravo od Libreria editrice Vaticana za hrvatski prijevod Papine autobiografije.

Papa će primiti i mnogobrojne darove, tako će mu u Zadru darovati »Čikin časoslov«, koji su zajednički objavili Hrvatski državni arhiv, Kršćanska sadašnjost i Matica hrvatska. »Čikin časoslov« prvi je europski laički osobni molitvenik, nastao u Zadru u XI. stoljeću, gotovo dvjesto godina prije nego u ostalim dijelovima Europe. Također je u Zadru predstavljena prigodna pjesma »U čast Svetom Ocu« koju izvode gotovo svi zadarski pjevači.

Tiskovni ured Hrvatske biskupske konferencije (HBK) predstavio je internet stranicu trećeg Papinog pohoda Hrvatskoj, od 5. do 9. lipnja.

Stranicu se nalazi na adresi: www.papa.hr (engleska verzija www.pope.hr). Predstavljen je i CD »Papa među nama« u izdanju Hrvatske glazbene unije za Primorsko-goransku županiju i Svetišta Majke Božje na Trsatu. Na njemu stotinjak glazbenika iz Primorsko-goranske i Istar-

ske županije, okupljeni u »Kvarnersko-istarski band aid«, izvodi pjesme posvećene Papi i one s religioznim motivima.

Za vrijeme posjeta Svetoga Oca, koji će u Osijeku i Đakovu boraviti 7. lipnja, osigurana je medicinska skrb i za Ivana Pavla II. i za oko 150.000 hodočasnika. Uz osječku Kliničku bolnicu i Službu hitne medicinske pomoći 7. lipnja će raditi i svi osječki domovi zdravlja. U svakom od 39 polja na prostoru liturgijskog slavlja u osječkoj Športskoj zračnoj luci uz liječnike bit će ekipe s ukupno 370 medicinskih volontera prepoznatljivih po bijelim pregačama i kapama sa znakom Crvenog križa. Među volonterima će biti i studenti medicinskog fakulteta. Predviđen je i stacionarni dio sa šest šatora u kojima će biti po deset kreveta te dežurni liječnici internisti, anesteziolozi i više medicinske sestre.

Vlada i veliko zanimanje novinara, tako je Vladin Ured za odnose s javnošću do sada obradio više od 650 zahtjeva za akreditacijom novinara i fotoreportera, koji će od 5. do 9. lipnja pratiti Svetoga Oca. U postupku obradbe još je gotovo 600 zahtjeva. Mnogi su stariji vjernici zbog velikih vrućina i napora odustali od odlaska u osječku Sportsku zračnu luku uživo vidjeti i čuti Papu. No oni koji ne budu tamo sigurno će sve događaje moći pratiti na televizijskim ekranima.

J. K.

Mađarsko društvo u Rumi bez prostorija

RUMA - Kulturno umjetničko društvo »Hunjadi Janos« osnovano je u Rumi prošle godine. Za predsjednicu je izabrana *Katarina Gutai*. Potpredsjednik Društva *Stjepan Vereš* kaže kako društvo mađarske manjine u Rumi za sada ima 103 člana među kojima je dosta mladih i obrazovanih ljudi. Budući da nemaju svoje prostorije susreću se u Župnom centru Rimokatoličke crkve u kojemu radi i sekcija za njegovanje mađarskog jezika. Namjeravaju osnovati i sekciju za obuku za rad na računalima, koju će voditi inženjer informatike *Robert Vereš*, te literarnu, likovnu, muzičku sekciju i folklornu grupu.

J. K.

Monoštorci gostovali u Vinkovcima

BAČKI BREG – Kulturno umjetničko društvo Hrvata »Bodrog« iz Bačkog Monoštora u petak 23. svibnja gostovalo je na Festivalu folklor »Memorijal Robert Bajtal« u Vinkovcima na poziv KUD »Lisinski« iz Vinkovaca. Prilikom zahtjeva za izdavanje viza javile su se određene teškoće, ali su Monoštorci u posljednji moment izradili pogranične propusnice, te tako prisustvovali ovom Festivalu. Festival nije bio natjecateljskog karaktera, već je glav-

ni motiv bio zabava, pjesma i druženje mladih. Kao i na mnogim smotrama prije, monoštorski KUDH »Bodrog« pobrao je simpatije gledatelja kako svojom izvornom nošnjom tako i izvornom šokačkom pjesmom i običajima. Gosti iz Monoštora su se vinkovačkim gledateljima predstavili izvedbom običaja »Kraljice« i »Igran-ka«.

S. F.

70. Međunarodni poljoprivredni sajam u Novom Sadu

Ajmo, baćo, mi na sajam*Bio je sajam, a na njemu mnogo svijeta, mnogo gužve i razloga za umjereni optimizam*

Piše: Mirko Sebić

Iako je trajao dva dana kraće nego prethodnih godina, iako su ulaznice bile po mišljenju mnogih posjetilaca za »nijansu« preskupe, ovogodišnja najstarija manifestacija Novosadskog sajma, Međunarodni poljoprivredni sajam, u svom sedamdesetom izdanju nadmašila je očekivanja mnogih. Broj izlagača, ostvaren promet robe i kvaliteta poslovnih susreta potvrdila je da je ovo svakako najznačajnija manifestacija te vrste u našoj zemlji ali i u ovom dijelu Europe.

Na 70. međunarodnom poljoprivrednom sajmu nastupilo je dvije tisuće izlagača iz naše zemlje i izlagaci iz 60 zemalja svijeta koje je predstavljalo gotovo 600 stranih tvrtki. Kroz vrata sajma za sedam dana njegovog trajanja prošlo je 600.000 posjetitelja. Već tradicionalno ova manifestacija je bila prilika da se pod posebnim uvjetima kupuju poljoprivredni strojevi, rezervni dijelovi i rasna stoka. Promet ostvaren na ovogodišnjem Sajmu premašio je daleko i najoptimističnija očekivanja. Najskuplja prodana mašina na 70. međunarodnom poljoprivrednom sajmu je kombajn za repu »New Holland« koji košta blizu 300.000 eura. Zabilježena je i veoma dobra prodaja rezervnih dijelova za poljoprivredne strojeve. Kao kuriozitet treba spomenuti

da su gotovo sva izložena rasna grla stoke prodana za vrijeme trajanja sajma, tako da se samo mali broj ovih živih eksponata vraća u štale iz kojih je na sajam došao.

Na inicijativu Novosadskog sajma u utorak 20. svibnja održan je osnivački sastanak Balkanske unije sajмова, četrnaest sajмова iz balkanske regije potpisalo je

povelju o osnivanju. Pored Novosadskog sajma, članovi Balkanske unije sajмова su sajmovi iz: Budve, Bijeljine, Plovidva, Splita, Zenice, Subotice, Leskovca, Skoplja, Banjaluke, Temišvara, Sarajeva, Mostara i Tirane. Povezivanje privrede u regiji, što je sudeći po broju izlagača iz nepo-

srednog susjedstva na ovogodišnjoj smotri, svakako prioritet, osnivanjem Balkanske unije sajмова bit će podignuto na višu razinu.

»Cilj osnivanja Balkanske unije sajмова – kaže direktor Novosadskog sajma dr. Aleksandar Andrejević – je učvršćivanje suradnje, sinhronizacija programa i organiziranje posjeta poduzetnika i drugih zainteresiranih sajmovima u regiji, a preko ove unije lce biti lakše regulirati i status pri drugim svjetskim organizacijama.«

Posljednji dan sajma obilježio je još jedan susret menadžera sajamskih priredbi, upriličen je susret direktora poljoprivrednih sajмова iz Münchena, Novog Sada, Beograda, Plovidva i Bolcana, članica Srednjeeuropske unije sajмова (CEFA) na kojem su razmijenjena iskustva u organiziranju velikih priredbi.

Gužva koja je obilježila prvi dan 70. međunarodnog sajma, tiskanje na ulazu, vreva na štandovima, mnoštvo stranih tvrtki, sve je to podsjetilo na neka bolja ne tako davna vremena, čiji pozitivni rezultati se možda mogu u budućnosti ponoviti.

Bio je sajam u Novom Sadu, a na njemu mnogo svijeta, mnogo gužve i razloga za umjereni optimizam. ■

Susret čelnika BiH, Hrvatske i SCG u Salzburgu

0 povratku izbjeglica još neusuglašena stajališta

»Hrvatska, BiH i SCG izražavaju nadu da će zajednička Deklaracija o načelima povratka izbjeglica biti uskoro potpisana i predstavljena međunarodnoj zajednici kao doprinos triju zemalja regionalnoj suradnji i jačanju stabilnosti jugoistočne Europe«, navodi se u zajedničkoj izjavi hrvatskog predsjednika Stjepana Mesića, predsjedavajućeg BiH Borislava Paravca i predsjednika SCG Svetozara Marovića nakon prošlotjednog susreta u Salzburgu.

Predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić potvrdio je tom prilikom da još nisu usuglašeni svi detalji zajedničke Deklaracije, a najveći problem predstavlja pitanje stanarskog prava. »Stanarsko pravo je derivat ukinutog društvenog vlasništva i kao takvo ne može biti obnovljeno. Sada pregovaramo o načinima osiguranja sig-

urnog smještaja povratnicima, bivšim nositeljima stanarskog prava«, rekao je Mesić i naglasio da u vezi s povratkom imovine nema nesporazuma i da je taj dio riješen.

Osim o zajedničkoj Deklaraciji o povratku, čije je potpisivanje najprije najavljeno za Salzburg, a zatim i odgođeno zbog još neusuglašanih stajališta, trojica su predsjednika razgovarala o međusobnim odnosima i stanju u regiji.

»BiH, SCG i Hrvatska izražavaju privrženost nastavljanju i jačanju regionalne suradnje, a u okviru napora za prevladavanje posljedica ratova na području bivše SFRJ surađivat će s Haškim sudom, pojačati napore za utvrđivanje sudbine nestalih osoba, te poduzimati sve napore kako bi se pospješio dobrovoljni povratak izbjeglih, prognanih i raseljenih osoba,

kao i njihove imovine, a u skladu s punim poštovanjem načela vladavine prava«, naglašava se u zajedničkoj izjavi trojice predsjednika objavljenoj poslije susreta.

»Konstatirano je da će dalje jačanje odnosa biti olakšano liberalizacijom viznog režima, te u krajnjoj liniji njegovim potpunim ukidanjem« – naglašava se, između ostalog, u zajedničkoj izjavi.

»Mi ćemo imati potpunu viznu slobodu, stvarajući time uvjete da se nađemo na bijeloj Šengenskoj listi i da građani SCG budu oslobođeni viznih poteškoća. Dobio sam uvjerenja predsjednika Mesića da se tako želi razmišljati u Hrvatskoj«, rekao je predsjednik SCG Svetozar Marović. On je izrazio nadu da će liberalizacija viznog režima biti dvostrani proces.

D. D.

Konferencija o komandnoj odgovornosti za ratne zločine

Najteže je otkriti lanac komandiranja

U istraživanju počinjenih zločina na teritoriju bivše Jugoslavije najteže je u stvari otkriti pravi lanac komandiranja koji je do njih doveo, i doći do onih koji su u biti najodgovorniji za nastanak sukoba, te je u tom istraživanju neophodna ozbiljna suradnja političara, tužilaca i sudaca, rečeno je na konferenciji održanoj tijekom proteklog vikenda u Beogradu, posvećenoj problemu komandne odgovornosti i njenom procesuiranju u pravosuđu prije svega Hrvatske, SCG i BiH. Konferenciju su organizirali Fond za humanitarno pravo iz Beograda, Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu iz Zagreba, i kancelarija Haškog tribunala, a kako je najavio Matijas Helman, šef kancelarije Tribunala u Beogradu, rasprava o ovoj temi će biti nastavljena već za dva tjedna u Zagrebu.

Matijas Helman je primijetio da, iako je komandna odgovornost dio međunarodnog

prava, i iako je SCG potpisnica dokumenata koji se odnose na te međunarodne obaveze, u postojećim krivičnim zakonima u Srbiji i Crnoj Gori, a niti u Hrvatskoj, ne postoji eksplicitni stav o toj vrsti odgovornosti. Ipak, i s postojećim odredbama krivičnog zakona i pred domaćim sudovima je sasvim moguće krivično goniti lica koja su na visokim položajima omogućila činjenje zločina time što nisu spriječili i nisu kaznili počinioce. Kao jedan od bitnih problema u suđenju takvim zločinima, istaknuto je da će se u budućim procesuiranjima slučajeva komandne odgovornosti domaće službe najčešće suočavati i s problemom paradržavnih i paravojnih struktura, koje su u proteklom godinama djelovale na ovim prostorima, i za koje se može vezati većina zločina. Povodom toga Rade Terzić, bivši okružni javni tužilac, napomenuo je da se branioci tih optuženih, s obzirom

da oni nisu zvanično bili u službenoj funkciji, mogu upravo na to pozivati.

Istraživanje počinjenih ratnih zločina se teško može realizirati bez potpune suradnje državnih organa bivših republika SFRJ, a tu suradnju je svakako neophodno definirati međusobnim sporazumom, i mimo standardnih kanala međunarodne pomoći, zaključeno je na skupu.

Zbog pravde i zbog žrtava moramo te ljude izvesti pred lice pravde, rekao je Helman. Za to je svakako potrebna politička volja, a ona očigledno postoji, jer ovo nije prvi korak ovakve komunikacije, razmjene iskustava između pravnik Haaga, SCG i Hrvatske, a niti posljednji, rekao je Helman, najavljujući sljedeću konferenciju u Zagrebu, ali i komunikaciju na širem planu o ostalim problemima između Haaga i ovih prostora.

V. L.

Denis Besedić, predstavnik Haškog tribunala

Mediji zapostavljaju žrtve

Predstavnik Haškog tribunala, Ureda za informiranje u Zagrebu, Denis Besedić sastao se u Vukovaru s predstavnicima tri nevladine udruge i novinarima. Cilj posjeta je bio upoznati nevladine udruge i javnost o radu Tribunala i skrenuti pozornost s optuženika na druge stvari koje odrađuje Tribunal. Besedić je rekao kako je uočio da postoji nužnost informiranja javnosti o radu Haškog tribunala, te kako mediji, pogotovo ovdje, traže stručno obrazovanje o pojedinim pitanjima koja su povezana s Haškim tribunalom. Na pitanje novinara utječu li haški procesi na život na ovim prostorima, Besedić je odgovorio:

»Po ovim optužnicama koje su nedavno podignute protiv Šimatovića i Stanišića, pa onda Šljivančanina, Radića i Mrkšića, to su pitanja koja su zaista aktualna za Haški tribunal, ali utječu i na život na području istočne Slavonije. Mislim da su hrvatski mediji u većini slučajeva korektni glede Haškog tribunala. Naravno, da medijske kuće žele prodati što više novina i žele postići što veću gledanost pa postoje razne špekulacije o novim optužnicama, ali mislim da je neophodno da se više pozorno

sti pokloni svjedocima i žrtvama, kojih se tiču optužnice, a ne da se uvijek obraća pozornost na optuženika. Možda bi bilo dobro da mediji izvješćuju o pojedinim odjelima koji funkcioniraju u Haškom tribunalu, kako funkcioniraju pritvorske jedinice jer uvijek postoji jedna uvjetovana percepcija, ovisi s kim razgovarate. Jedni

misle da ti optuženici žive u nekom zatvoru iz trećeg svijeta, a neki da su u nekoj vrsti zemaljskog raja. Zapravo, to nije niti jedno niti drugo. Također bi moglo biti zanimljivo kako Haški tribunal pruža pomoć i zaštitu svjedocima«, rekao je Besedić u razgovoru s novinarima.

J. K.

Predstavnici HNV, HGK i Veleposlanstva RH

Potreban odjel za gospodarstvo pri HNV

Usrijedu 21. svibnja, u prostorijama Hrvatske gospodarske komore u Beogradu održan je sastanak dužnosnika Hrvatskog nacionalnog vijeća, Veleposlanstva Republike Hrvatske, na čelu s veleposlanikom *Davorom Božinovićem* i direktoricom Hrvatska gospodarske komore u Srbiji *Miricom Kadić*. Ispred HNV-a sastanku su prisustvovali potpredsjednik HNV *mr. Mato Groznica*, član Izvršnog Odbora HNV zadužen za gospodarstvo *Marinko Prčić*, član Izvršnog Odbora HNV zadužen za službenu uporabu jezika *Tomislav Žigmanov* i član HNV *Vladimir Bošnjak*.

Na samom početku sastanka veleposlanik je u kratkim crtama upoznao prisutne s

inicijativom koju ove tri institucije namjeravaju pokrenuti u cilju pokretanja gospodarske suradnje Republike Hrvatske i hrvatske zajednice u Srbiji. Svatko od prisutnih je dao svoje viđenje te inicijative, te je zaključeno kako HNV treba što prije formirati odjel za gospodarstvo koji će se pozabaviti ovom problematikom.

Na kraju sastanka, izraženo je opće zadovoljstvo zbog uspostavljenog kontakta s predstavništvom Hrvatske gospodarske komore, te izražena nada da će uskoro doći do razvoja ideja koje su tom prigodom bile spomenute.

M.M.M.G.

Gradovi Bačke i Srijema u povijesti: Petrovaradin i Kamenica (4.)

Privremena prijestolnica Ugarske

Početak XIV. vijeka Ugarsku je zatekao u feudalnoj anarhiji i dinastičkoj borbi. Posljednji kralj iz loze Arpadovića umro je 1301. godine bez muškog potomka. Iste godine u Stonom Beogradu (Székesfehérvár) grupa hrvatsko-ugarskih feudalnih oligarha trinaestogodišnjeg dječaka Caroberta, sina napuljskog kralja, okrunili su pod imenom *Karlo I. Anžijski* (I. Anjou Károly) za ugarsko-hrvatskog kralja. Druga grupacija ugarskih velikaša, nekoliko mjeseci kasnije na istom mjestu ustoličuju za vladara dvanaestogodišnjeg Vencela, sina češkog kralja.

Dinastičke borbe trajat će desetak godina (pojavit će se i treći pretendent iz loze Habsburgovaca) i u nesigurna vremena mladi kralj svoj dvor drži u Petrovaradinu i Temišvaru. Tako Petrovaradin umjesto Budima privremeno postaje prijestolnica Ugarsko-Hrvatskog kraljevstva. Mladi kralj ne može stolijovati u Budimu, jer budimski građani podržavaju drugog kralja Vencela, i kad ih papa zbog toga anatemizira, oni anatemiziraju samog papu i ugarski visoki kler (tri stotine godina poslije pokršćavanja, Mađari nisu baš veliki vjerski fanatici).

PO EUROPSKOM UZORU: Izbor Petrovaradina za prijestolnicu uopće nije slučaj. Leži na posjedu oligarha Južne Ugarske *Csák Ugrina* (njegov je dio Bačke, i cijeli Srijem i Slavonija) koji zajedno sa Šubićima, papom Bonifacijem VIII i većinom katoličkog visokog klera, od početka podržavaju mladog kralja. U blizini je sjedište Bačke biskupije kao i važni rječni prijelazi, ovdje se mogu kontrolirati glavni vođeni i suhozemni putni pravci. Tu se proizvodi jedan od glavnih izvoznih artikala srednjovjekovne Ugarske, srijemsko vino. Znači, položaj Petrovaradina je ekonomski i strateški vrlo bitan u to doba. Zašto je Karlo I. Anžijski bitan za našu priču o gradovima? Prije tatarske najezde u Ugarskoj je bilo svega nekoliko zidom okruženih gradova, kakvih je bilo u zapadnoj Europi. Poslije pustošenja Mongola, Bela IV. pospješuje gradogradnju daju-

ći povlastice pojedinim naseljima, npr. 1241. Gradec (pored biskupskog Zagreba) proglašava slobodnim kraljevskim gradom. Pospješuje i izgradnju tvrđava i utvrđivanje samostana i crkvi (zato se utvrđuje cistercitski samostan u Petrovaradinu). Ali sve ovo je malo, da bi gradovi zbilja napredovali, potreban je i razvijeni robno-novčani sustav. Na početku vladavine Karla I. ima svega

deset gradova u zemlji (bez Dalmacije). Mladi kralj sa zapadnim (talijansko-francuskim) iskustvom izvršava reformu novčanog sustava. Umjesto nekontroliranog izvoza zlata i srebra (četvrtina europske proizvodnje u njegovo doba) sam ku je novac po talijanskom, fijorentinskom uzoru (zlatni fijorin), i u promet uvodi ugarsku zlatnu i srebrenu forintu. Znači, jedan od bitnih čimbenika razvoja gradova su autonomija, trgovina i čvrsta valuta. U njegovo doba Ugarsko-Hrvatsko Kraljevstvo postaje organski dio (zapadne) Europe. Nakon sedamsto godina mi ponovo težimo tome. Zato je Petrovaradin bitan u kulturno-povijesnom smislu, jer je privremeno bilo prijestolnica jedne proeuropske države.

ŠKOLA I INKVIZICIJA U KAMENICI: Razvoj gradova u anžuvinskom periodu i kasnije teče polako, ali sigurno. Geslo tadašnjih vladara je »bogat gradovi, bogati građani, bogata država, a samim tim i ja«. Tako krajem XV. stoljeća u Srijemu i Slavoniji ima 34 grada, 33 utvrde i 1.182 naselja. Tada nastala mreža gradova važi sve do današnjih dana. U to doba gradovi su razgranate osnove, između istaknutih zgrada: crkve, samostana, grupe kuća bogatih građana, nalaze se polja, vino-gradi, pašnjaci. Ova slika grada važi i za tako velike gradove kao što je na primjer Prag. Razvijeni gradovi postaju i mjesto

Gradovi su u povijesti uvijek predstavljali viši stupanj slobode nego sela, i zato su se u gradovima prvi put susretale i miješale razne kulture, civilizacije, jezici. U ovoj povijesti glavnu ulogu ima čovjek - graditelj, zato, uopće nije bitno tko je, kada i odakle došao. U ovoj priči bitno je tko je što učinio i izgradio.

Piše:
mr. Zsombor Szabó

Prag: 1493. godine

pojave hereze. U Pragu *Jan Hus*, (spaljen 1415) među ostalim herezama pripovijeda potrebu da vjernici propovijedi slušaju na svom materinjem jeziku. Hereza, po njemu nazvana husitizam, raširila se naročito po rubnim područjima zemlje (Srijem). Papa šalje franjevačkog fratra *Jacopusa de Marchiu* da vodi bespoštednu borbu protiv heretika »koji su se jako namnožili« na jugu zemlje. On boravi četiri godine na ovim prostorima (od 1436. do 1439.) i 1438. godine svoje sjedište uređuje u Kamenici (tada Kamonc) »u kapiju hereze«, kako pišu tadašnje kronike. Jedan od glavnih heretika bio je kaplan Balázs (Balaž) koga su građani Kamenice, jer je bio bistar, o svom trošku školovali na Praškom univerzitetu, i obećali mu mjesto župnika kada se vrati sa školovanja (1508. godine spominje se gradska škola u Kamenici).

Majstor Balaž je pobjegao u Bač, gdje se odrekao hereze i gdje je karijeru završio kao veliki prepošt. Mnogi drugi su isto pobjegli, neki čak do Moldavije, među njima dva fratra *Bálint Újlaki* (iz Iloka) i *Tamás Pécsi*. Školovani u Pragu kao Husovi sljedbenici počeli su oko 1430. godine prevoditi Bibliju na mađarski jezik kod istomišljenika u Kamenici. Oni su prije 570 godina shvatili značaj školovanja na materinjem jeziku.

U sljedećem broju:

Hrvati u Vojvodini u izvješćima o položaju, ostvarivanju i kršenju ljudskih i manjinskih prava u razdoblju od 1990. do 2003. godine (4.)

Kraj desetljeća iseljavanja

13.) Ljudska prava u Jugoslaviji 1998 – pravo, praksa i pravna svest u Saveznoj Republici Jugoslaviji i međunarodni standardi ljudskih prava, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd 1999., str. 386.

Cjelovito, sumarno godišnje izvješće o stanju ljudskih prava u Saveznoj Republici Jugoslaviji jedne od renomiranih nevladinih organizacija u ovoj oblasti. Sadrži i kratke dijelove koji se odnose na zakonsku regulativu manjinska prava (str. 153-158), te na primjenu istih (str. 254-267), u kojem se eksplicite govori i o Hrvatima (str. 264-267), i to o problemu iseljavanja pod pritiskom, pri čemu se pozivaju na knjigu Marka Kljajića *Kako je umirao moj narod*, HRID, Subotica 1997. i izvješća Fonda za humanitarno pravo, te nekoliko informacija o institucijama i organizacijama Hrvata u Vojvodini, s time da ima i materijalnih grešaka. Slična godišnja izvješća ova je nevladina udruga objavila i za 1999. (*Ljudska prava u Jugoslaviji 1999 – pravo, praksa i pravna svest u Saveznoj Republici Jugoslaviji i međunarodni standardi ljudskih prava*, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd 2000., str. 322.), zatim za 2000. (*Ljudska prava u Jugoslaviji 2000 – pravo, praksa i pravna svest u Saveznoj Republici Jugoslaviji i međunarodni standardi ljudskih prava*, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd 2001., str. 386.), za 2001. (*Ljudska prava u Jugoslaviji 2001 – pravo, praksa i pravna svest u Saveznoj Republici Jugoslaviji i međunarodni standardi ljudskih prava*, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd 2002., str. 450.), te za 2002. (*Ljudska prava u Jugoslaviji 2002 – pravo, praksa i pravna svest u Saveznoj Republici Jugoslaviji i međunarodni standardi ljudskih prava*, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd 2003., str. 496.), pri čemu se o položaju Hrvata

ta ne piše uvijek eksplicite. Sve ove publikacije imala su svoja identična izdanja su i na engleskom jeziku – *Human rights in Yugoslavia 1998 – Legal Provisions and Practice in the Federal Republic of Yugoslavia Compared to International Human Rights Standards*, Belgrade Centre for Human Rights, Beograd 2000., str. 412., zatim *Human rights in Yugoslavia 1999 – Legal Provisions and Practice in the Federal Republic of Yugoslavia Compared to International Human Rights Standards*, Belgrade Centre for Human Rights, Beograd 2000., str. 352., *Human rights in Yugoslavia 2000 – Legal Provisions and Practice in the Federal Republic of Yugoslavia Compared to International Human Rights Standards*, Belgrade Centre for Human Rights, Beograd 2001., str. 418., te *Human rights in Yugoslavia 2001 – Legal Provisions and Practice in the Federal Republic of Yugoslavia Compared to International Human Rights Standards*, Belgrade Centre for Human Rights, Beograd 2002., str. 396.

14.) Izveštaj o ljudskim pravima u Srbiji za 1998. godinu, Helsinški odbor za ljudska prava, Beograd 1999., str. 116.

Cjelovito izvješće o (ne) ostvarivanju ljudskih prava u Srbiji za 1998. godinu. U dijelu koji govori o manjinama u Srbiji – *Nacionalne i verske manjine* (str. 62-68) – eksplicite se ne govori o Hrvatima u Vojvodini.

15.) Samardžić, Miroslav, Položaj manjina u Vojvodini – drugo, izmijenjeno izdanje, Centar za antiratnu akciju, Beograd 1999., str. 180.

Knjiga u osnovi prati strukturu prvoga izdanja, a glavne izmjene se odnose kako na ažuriranje podataka o ostvarivanju prava, tako i na dio u kojemu se go-

Tekst je nastao u namjeri da se na jednom mjestu registrira način obradbe Hrvata iz Vojvodine u svim relevantnim izvješćima vladinih i nevladinih organizacija, koji za predmet imaju problematiku položaja, ost-

Piše:
Tomislav Žigmanov

varivanja i kršenja ljudskih i manjinskih prava. Pri tomu, autor se služio isključivo javno objavljenim publikacijama, a osim osnovnih bibliografskih podataka o izvješću, u tekstu se donosi i sažeti opis sadržaja izvješća te kratki ukaz na način kako su obrađeni Hrvati. Tako se dobiva ne samo bibliografska obrađena građa o ovoj problematici, već i jedna šira obradba, koja će zacijelo biti od velike koristi za daljnja istraživanja o položaju Hrvata u Vojvodini od 1990. godine do

vori o promjeni etničke strukture stanovništva devedesetih godina (str. 39-52), to jest autor izravno tematizira masovno iseljavanje pod pritiscima Hrvata iz Srijema. Podaci su crpljeni iz izvješća Fonda za humanitarno pravo: *Razmena stanovništva, Vojvođanski Hrvati za Srbe iz Hrvatske*, te *Hrtkovci, Pritisak na Hrvate u Srbiji*, koji su objavljeni u publikaciji: *Pod lupom – Praksa kršenja ljudskih prava u vreme oružanih sukoba*, Fond za humanitarno pravo, Beograd 1997., te knjige Marka Kljajića *Kako je umirao moj narod*, HRID, Subotica 1997.

16.) Korhecz, Tamás, Stvarna jednakost nacionalnih manjina u Vojvodini – Srbiji – Jugoslaviji, u zborniku: Građanin u pravnom sistemu Jugoslavije, Helsinški odbora za ljudska prava u Srbiji, Beograd 1999., str. 229-240.

Cjelovito se i pravno utemeljeno obrađuje položaj manjina u Vojvodini, s tim da se više prostora poklanja mađarskom manjinskoj zajednici. O hrvatskoj manjinskoj zajednici, autor u nekoliko navrata piše korektno – navodi problem stalnog nijekanja manjinskog statusa, zatim pitanje zastrašivanja i deložacije Hrvata u Srijemu u prvoj polovici devedesetih...

Nebeska tila u virovanju Hrvata Bunjevaca

Svitla zoro, zlato nosi

Piše: Alojzije Stantić

Naši stari su mislili da čim se dite rodi da se na nebu pokaže nova zvijezda koje će mu sjat dok je živ, a kad mu se utrne život, kad čeljade umre, njegva zvijezda padne s neba

Kadgod su stari Hrvati sa sobom doneli i virovanje u boga Peruna*, a izgleda da se dio tog virovanja zadržao i kod Bunjevaca. Zoru su poštivali jer je, kako su kazali, »obučena u crveno-zlatno ruvo«, rano ustaje i navišćuje ljudima da će skoro svitlost dana. Kadgod su naši stari zori u čast najpre izmolili Očenaš, Zdravo Mariju i Slava Ocu, da njim svitli, a s tim i udari zdravlje i sriću, a molitvu su završili »narodnom molitvom«:

Svitla zoro, zlato nosi, svima nama put otvori, pravo čini, Bogu služi, koji zapoviedi drži, Bog se od tog ne odluči. O, Jezuš, Franciško i Duh Sveti, ne daj nam se u grij uplesti, Tvoje rane vele mogu, jer si viran Ocu Bogu. Ko se Boga priporuči, Bog se od tog ne odluči. Božji Sine budi faljen, jel se zoveš vikom. Amen. (Ovu je molitvu kao i nike od opisani virovanja zabilužio svećenik Marko Kopunović u četrdesetim godinama prošlog vika.)

U ovoj kratkoj molitvi, biće nastalo iz narodnog virovanja, poštiva se zora. A da je poštivanje bilo poznato sve do sridine prošlog vika, svidio nam adet da su mladenčci, koji su zaželili da njim se najpre rodi muško dite, u čast Danice posadili vinovu lozu. Posadenu lozu su zalivali vodom iz usta prija izlaska Sunca. Kad loza ufriško donese prvi rod, nek žena poide grozd s te loze i kad posli tog začme, rodit će sina.

Stanarice su kadgod kvočke nasadivale u ranu zoru, jel ko što zora pukne, tako će pucat i jaja kad se legli pilići il drugi pilež.

POŠTIVANJE MISECA: Naši stari su kadgod vinograd sadili kad Misec »raste« (položaj prija uštap), a nisu ga sadili ni u mladi uto rak i mladi petak.

Vinograd je najbolje orizivat u vrime uštap, jel će po virovanju onda i zrno u grozdu bit puno ko i Misec. Paštrili su se da ga orižu prija sv. Jose (19. III).

Stanarice su kvočke nasadivale kad Misec ide na »većak« jel će i kvočke mirno ležat na jajima. U tom položaju Miseca ratari su sadili kuruze, vadili drvo (or, drač, brist...) koje će hasnirat za pravljenje parasnički kola, butora i sl. jel su uvireni da onda crv neće nagrist drvo.

Kažu da su volovi i bivoli bolje vukli kola kad je uštap il mlad Misec.

Iz pabiraka od više ovim nalik virovanjima vidi se da su naši stari bili svaćanja da ima i uticaj Misec na život čeljadi, živine, usiva...

I danas ima tumačenja o ponašanju ljudi obzirom na Misec, tako jedna dijeta propisuje da se na prvi dan uštap ništa ne ide i pije samo voda. Pripovijaju ljudi, osvidičio sam se na jednom čeljadetu, da je ovaka dijeta diltovna.

POŠTIVANJE ZVIZDA: Kad su svinjari čuvali svinje na strniti, a kako nisu imali sate, na salaš su sa svinjama krenili na pojavu Danice, koja prva zasja u sazvižđu i zato su joj Bunjevci nadili ime »svinjarska zvijezda«.

Dugo se zadržo brižno nigovan

adet da je na salašu Badnje večer počelo pucanjem: lovci iz puške, a čavrgani i momci iz »ključa«. To pucanje je bilo znak da čeljad posidaju za astal, da je počelo Badnje večer i da će početi običaji za Badnje večer.

Naši stari su mislili da čim se dite rodi da se na nebu pokaže nova zvijezda koje će mu sjat dok je živ, a kad mu se utrne život, kad čeljade umre, njegva zvijezda padne s neba. Na to virovanje nam je sačuvana kadgod rado pivana pisma, na uspomenu kad su uveče momak i divojka zagledali zvijezde i pogađali koja je čija: *Čija je zvijezda ono što tako divno sja, ono je zvijezda naša, srdaca naša dva...* Po ondašnjem adetu neiskusni momak i divojka

su zbližavanje često počimali zagledanjem koja je čija zvijezda, približavajući glave da bolje svate ko prstom upućuje u koju zvijezdu...

Iako tušta naši stari nisu znali tumačenje o nailasku Halejeve komete bojali su se od njezine pojave, od jake svitlosti naspram svitlosti drugi

zvijezda.

Od početka druge polovice XX. vika ova virovanja su polagano počela nestajati, kako su nestajali i ljudi koji su u nji virovali, a novi naraštaji ji već nisu privatili i zato su ta virovanja sačuvana još tu i tamo u sićanjima starije čeljadi, a po di koja su zapisana i sačuvana od zaborava.

* * * * *

* Perun je praslavenski bog neba, oluje... Virovalo se da se od njega rodilo Sunce, Misec, Danica (kod Bunjevaca »svinjarska zvijezda«, za pravo planeta Venera) i zora, zato su ji štovali ko božanska stvorenja.

Piše: Vlač. mr.
Andrija Kopilović

Želimo li budućnost, sreću pa i konačno blaženstvo toj svojoj zajednici kojoj mora - mo priznati više od obične faktičnosti, moramo reći to je moj narod, to je moj grad, to je moj brat, to je moj program, to je moj interes

Zajednica - zajedništvo

Podijeliti radost i bol

Iščitavajući vlastitu narav čovjek mora doći do zaključka da je u naravi i po naravi socijalno biće. Cijela povijest filozofije sa nemalo napora pokušava riješiti odnos osobe prema zajednici, i zajednice prema osobi. Mijenjaju se nauke, ređaju se sistemi a problem ostaje: čovjek kao osoba i ljudska zajednica.

Za nas kršćane postoji jedan model koji nam je objavljen. Naime, u opisu stvaranja, u jednom od dva izvještaja stoji napisano da je čovjek stvoren na sliku Božju. Srednjovjekovna filozofija pa sve do naših dana tu sličnost čovjekovu s Bogom je tumačila u činjenici da čovjek posjeduje besmrtni duh i da raspolaze duhovnim moćima kao što su razum i slobodna volja.

RAZGRANIČENE ZAJEDNICE: Tako je iz tih postavki dugi niz stoljeća i definirana ljudska osoba i redane osobine ljudske osobnosti. Međutim teologija novijega vremena je u tom istom izvješću stvaranja pronikla dublje u sam tekst gdje stoji napisano da je čovjek stvoren na sliku Božju ali kao muško i žensko, dakle kao množina a ne kao jednina. Teologija II. vatikanskog sabora je uspjela protumačiti, čini se, na vrlo uvjerljiv način činjenicu da je čovjek slika Božja po tomu što je stvoren na sliku Trosobnog Boga. Koliko god je to neprotumačiva vjerska istina ona je za razumijevanje čovjeka u odnosu prema njemu samome i u odnosu prema drugome bitna. Naime, mi u Boga vjerujemo kao jednu jedincatu neizmjernu narav, ali ispovijedamo u toj naravi tri Osobe. Te Osobe odvijeka žive u odnosu darivanja i primanja tako da primanje čini vlastitost a darivanje za zajedništvo. I u toj činjenici otkrivamo, makar u ogledalu, kako kaže apostol Pavao i naslućujemo temelj naše naravi ali i temelj naše sreće.

Nemojte mi zamjeriti štovani čita-

tatelji što sam vas ovim uvodom najteže vjerske istine malo umorio, ali mi je za poruku koju želim sa vama podijeliti neobično važno. Pokušajmo razmišljati zajedno. Počimamo od konstatacije da stanje u našoj zajednici ovako kakovo je nije dobro. Zajednica naime, može biti određena sa mnogim i raznim odrednicama od granične, teritorijalne do dobne i profesionalne. Ali to su onda baš tim granicama »razgraničene« i grupirane zajednice. Samo im je nešto zajedničko, a to zajedničko ne mora biti ni prihvaćeno, a pogotovu ne življeno, nego naprosto toleriramo. I sada je već u ovoj našoj zajednici puno umornih »razgraničenih« subzajednica koje se samo toleriraju. Žive jedni pored drugih ali su već davno prestali jedan drugoga susresti jedan drugom se veseliti, dijeliti radost i žalost, a da ne govorimo o sudjelovanju u sudbini i na pose u odgovornosti.

Tako se događa od obiteljskog raslojavanja da nas ni rođenje novoga člana više ne obraduje kao što nas često ne ražalosti ni nečiji odlazak. Prihvaćamo to sa jednom nezainteresiranom rezervom: tako treba biti. U takvom stavu zaboravljamo da je polako naše narodno biće, doduše tolerantno, ali na svoje zalasku. Više se nitko nikome ne raduje, jedva tko kome pomaže, a onda nam više ne treba ni suosjećaj u boli. Tako smo zajednica ali nismo zajedništvo. Što je razlika? Zajedništvo je aktivno zauzimanje za izgradnju zajednice do te mjere da je Isus postavio normu ljubavi i darivanja života za drugoga. Bog je zajedništvo triju Osoba koje se ne prestano daruju i time ostvaruju neshvatljivi i neizmjerni život zajedništva u beskonačnoj sreći i blaženstvu.

SKIDANJE »ANATEMA«: Jedino se tu ostvaruje jedan neshvatljivi apsurd a najveća istina da se da-

jući umnaža i živeći »za« definira vlastita narav. Ako već jesmo stvoreni na sliku Božju onda drugoga puta sreći vlastite zajednice nema od puta izgradnje zajedništva. Aktivna izgradnja zajedništva od nas zahtijeva povratak u najdublje korijene kako pojedinca tako i one gore spomenute odvojenosti zajednice. To konkretno znači da nećemo moći poći putem sreće i izgradnje zdrave zajednice ako se ne opredijelimo za put zajedništva: moja radost je i tvoja, ali je i tvoja moja. Tvoja žalost je i moja, stoga je nosim ne pasivno, nego aktivno sudjelujući u činjenici da ti moram i trebam pomoći jer podijeljena bol je pola boli. U tom zajedništvu nas ne može ništa ometati da budemo angažirani na istim ciljevima, makar tom cilju išli vlastitim putovima. Susrest ćemo se. Cilj nas povezuje.

Upitno je sada da li je ovoj zajednici jasan cilj? Želimo li budućnost, sreću pa i konačno blaženstvo toj svojoj zajednici kojoj moramo priznati više od obične faktičnosti, moramo reći to je moj narod, to je moj grad, to je moj brat, to je moj program, to je moj interes: da budemo sretniji. Ali ovako razmišljanje može započeti samo u vlastitosti srca koje je opredijeljeno da ostvari u sebi ovu sliku na koju je stvoren. Naš put je dakle aktivna izgradnja zajedništva. Tada će prestati tako bolni doživljaji neprijateljstva, omalovažavanja i obezvrjeđivanja drugoga. Sreća koja predstoji i radost koja obogaćuje samo onda će biti prava ako je zajednička. Zatvorena sama u sebi i čuvana samo za sebe ona ostaje mrtva.

Nama je potreban život i to život u izobilju. Tko će nam ga dati? Mi! Vlastitim opredjeljenjem, vlastitim angažiranjem i skidanjem »anatema« jedni s drugih da bismo od zajednice postali zajedništvo prepoznatljivo suodgovorno i sretno. ■

Prijedlog tjedna

Vedra Tomićeva proza i »Godina zmaja« Psihomodovaca

**Ante Tomić:
»Što je muškarac bez
brkova« (Prometej, Novi
Sad, 2003.)**

Ne hoteći kriterij zabavnosti nametnuti kao mjerilo kvalitete jer, naopako, tko bi tada preživio izuzev, daka, nesretne Isidore Bjelice u srpskom, a odista zabavne Vedrane Rudan u hrvatskom književnom habitatu, ipak bih skrenuo pažnju na jednog hrvatskog spisatelja kod kog se humor u svom esencijalnom obliku sretno podudara s umjetnički visokom razinom i britkom kritikom svog egzistencijalnog okruženja. Radi se o *Anti Tomiću* (33), novinaru zagrebačkog »Jutarnjeg lista« i književniku, čiji je bestseller u Hrvatskoj, »Što je muškarac bez brkova«, nedavno objavio i ugledni novosadski nakladnik »Prometej«, s čijim prvim čovjekom, urednikom *Zoranom Kolundžijom* donosimo kraći razgovor na starnicama našeg i Vašeg tjednika, dragi čitatelji, odmah nakon rubrike o kulturi. Roman »Što je muškarac bez brkova« popunjava izvjesnu prazninu u hrvatskoj književnosti kada je riječ o humorističnom štitvu, okrećući se istodobno tradiciji humorističnog romana u Evropi u 18. stoljeću, Gogoljevo prozi takve vrsti, te, primjerice kulturnom djelu *Jerome K. Jeromea* »Tri čovjeka u čamcu, a o psu da i ne govorimo«. »Jako volim humorističnu proznu tradiciju, sve od Marka Tvena, isto tako, volim »Dobro brog vojnika Švejka«, te prozaiste tipa Hrabala, i tako dalje. Uvijek bih stavio »Pop Ćiru i pop Spiru« u torbu kada bih pošao na godišnji odmor. Dobar mi je osjećaj da mogu nasmijati ljude, ta moć da sam u stanju napisati dobru foru. Htio sam napisati turobnu priču o ratu, a na kraju je ispalo duhovito i zabavno štivo.« - kaže Tomić. To i jest turobna tematika, ali istodobno i vrlo duhovita, s puno »poena« i sjajnih »fora«, kako bi on sam to rekao, roman o beznađežnoj, nesretnoj JNA, njenim sramnim zadnjim danima i nečasnim (zlo) djelima po Hrvatskoj, ali i Sloveniji i Bosni, pa i Kosovu.

Ne nužno tako eksplicitno i tim slijedom. Nakon urbane zbirke pripovijesti »Zaboravio sam gdje sam parkirao«, Tomić je napisao smojeovsku pripovijest o dalmatinskom selu i njegovim žiteljima, istodobno, napravio je i žanrovski preokret u kom se sjajno snašao, obzirom da je »Što je muškarac bez brkova« njegov roman prvijenac.

R. G. T.

»Godina zmaja« Psihomodo pop

Sastav Psihomodo pop formiran je 1982. godine i ubrzo dostiže status klupske atrakcije. Naziv grupe odabran je po istoimenom albumu britanskog sastava *Cocney Rebel*, ali rad Psihomodo popa je na tragu muzike jedne druge grupe, sada već legendarnih *Ramonesa*, kojima Psihomodo pop i svira kao predgrupa na koncertima u Zagrebu i Ljubljani 1990. godine. Debi album »Godina zmaja«, Psihomodo pop objavljuju 1988. godine. Muzički producent je bio nezaobilazan *Piko Stančić*, koji je producerski zanat ispekao producirajući mnoge »novovalne« albume s početka osamdesetih godina. Na albumu se niže serija hit pjesama: »Frida«, »Ja volim samo sebe«, »Ramona«, »Nema nje (zauvijek)«, »Nebo«, »Rano jutro«; koje sastavu osiguravaju prerastanje okvira prvorazredne klupske atrakcije, jer te pjesme je prihvatila široka publika. Debi album »Godina zmaja« donosi sastavu reputaciju na koju su dugo čekali. Uslijedila je uspješna koncertna turneja, a zapaženi su bili i njihovi klupski koncerti u Nizozemskoj, što u svom programu bilježi prestižna svjetska glazbena televizija MTV.

Na svom debi albumu sastav Psihomodo pop utvrdio je svoj zvučni identitet. Iako je čujan snažan utjecaj *Ramones-punka*, koji Psihomodo pop kombinira s izvornim rock zvukom šezdesetih godina, karakterističan je upliv »power-pop« zvuka na cjelokupnu zvučnu sliku koji

gradi ovaj sastav na albumu »Godina zmaja«. Album sadrži i obrade pjesama *T. Rexa* i nezaobilaznih *Ramonesa*, te autorske posvete *Iggy Popu* i *Rolling Stonesima*, što govori o muzičkim uzorima na kojima temelje svoj zvuk. Nakon prohujale »novovalne« euforije, album »Godina zmaja« bio je istinsko osvježenje na ovdašnjoj rock-sceni. Svoj kulturni status u urbanim sredinama Psihomodo pop je pored žestoke svirke i upečatljivih koncertnih nastupa, osigurao jednostavnim, »uličnim« tekstovima krajnje rockerskog izraza, koji u slučaju Psihomodo popa sadrže pozamašnu količinu humora i ironije. Sastav je uspio afirmirati autentičan stil govora, koji je zasnovan na stilu življenja. Muzika Psihomodo popa je silovita, a pobunjenički duh, koji rock n roll u sebi po definiciji uključu -

je, održavaju ciničnim odmacima u tekstovima, bez trunke parolashenja, tako da cijela stvar zvuči zdravo i vitalno. U pozadini rada sastava stoji permanentna želja za izvrtnjem jednostavnog pop-koncepta, kojem podliježe ogroman broj konzumenata pseudo-kulture, koji su ovisni o »infotajmentu« koji je mješavina informacije i zabave za brzu upotrebu i još brži zaborav. Na svom debi-albumu Psihomodo pop je uspio izbjeći odbojnu pretencioznost, odgovarajući humorom i energijom rock muzike na posvemašnju dvoličnost svijeta u kojem jesmo. U svojim pjesmama ljepljive melodije, Psihomodo pop su uspjeli ostvariti govor o prijenosu stvari koje se osjećaju u stvari koje nešto znače.

Z. Sarić

Vijesti

»Proni« otvara Omladinski klub u Subotici

U okviru Proni-Instituta za socijalnu edukaciju, otvara se u Subotici Omladinski klub, 31. svibnja, na Beogradskom putu broj 47, kod Kerske crkve. Program počinje u 19 sati svečanim otvaranjem, nakon čega će nastupiti kazališna trupa »Forgov« s predstavom »Paradne vežbe«. Od 21 sat nastupit će glazbene skupine »Panix« (pure ethno) te »4 & 20« (world music).

U »Bunjevačkom kolu« počela s radom Likovna sekcija

U subotičkom HKC-u »Bunjevačko kolo« počela je raditi Likovna sekcija koju vodi *prof. Pajo Kečenović*. Zainteresirani se voditelju Sekcije mogu (pri) javiti na telefon – (024) 567-004, ili osobno od sutra 31. svibnja, između 10 i 12 sati u subotičkoj Galeriji »Vinko Perčić«. Rad će se odvijati u dvije skupine, a mlađu će voditi *mr. Ante Rudinski*.

Žigmanov i Miković o hrvatskoj književnosti u Podunavlju

U organizaciji beogradskog Instituta za književnost i umetnost, održat će se u glavnom gradu Srbije, od 28. do 30. srpnja Međunarodni naučni skup o manjinskim književnostima u Podunavlju – pod zvaničnim nazivom »Književnosti na jezicima manjina u Podunavlju«. Skupu će prisustvovati, među inim istaknutim učesnicima i književnik *Milovan Miković*, koji će govoriti na temu »Hrvatska književnost u Vojvodini«, te spisatelj *Tomislav Žigmanov*, s predavanjem o sličnoj problematici, naslovljenim »Suvremena književnost Hrvata u Vojvodini - između postojanja u bijelom prostoru i nepostojanja elementarne infrastrukture«.

Vojvodanski motociklisti protiv droge i alkohola

Danas se u Kameničkom parku kod Novog Sada održava skup motociklista iz cijele Pokrajine s gostima iz Europe i svijeta, jubilarni, 10. Motofest, manifestacija koja uključuje Festival, koncerte rock-skupina iz Hrvatske i Srbije i Crne Gore, kao i razna natjecanja motociklista u vožnji i inim vještinama. Žurka nazvana »Stop alkoholizmu i narkomaniji« (poma - lo bizarno, ima li se u vidu životni stil ovih

heroja suvremenog doba na dva kotača) počinje danas, u ranim jutarnjim satima, a okončava 1. lipnja u kasnim večernjim. Glavne atrakcije bit će koncerti pulskih hard-rockera, »Atomskog skloništa« i zagrebačkog country & western banda, »Plava trava zaborava« (na slici).

Promocija knjiga R. G. Tillya u Novom Sadu

Nakon uspjele promocije u Subotici (slastičarnica »Ravel«) danas će u prostorijama Galerije nakladnika IKA »Prometej« u Novom Sadu, u 19 sati, biti predstavljena knjiga poezije *Roberta G. Tillya* »Kralj ribara«. O ovoj knjizi, koju je objavio beogradski nakladnik »Narodna knjiga«, kao i o narednom Tilijevom djelu, antologiji rock-poezije druge polovice 20. stoljeća, naslovljene »Električni s(a)nov(n)i(k)«, koju ovih dana tiska upravo novosadski »Prometej«, govorit će književni, likovni i filmski djelatnik, kritičar i kulturni radnik *dr. Draško Redep*, spisatelj, književni kritičar i urednik »Narodne knjige« *prof. Vasa Pavković*, prevoditelj sa srpskog na engleski jezik (Joyce, Nabokov) i recenzent antologije *dr. Zoran Paunović*, te urednik »Prometeja« *Zoran Kolundžija*.

Dodijeljene nagrade »Dr Ferencz Bodrogyary«

Na svečanoj dodjeli tradicionalnih nagrada što ih svakoga 31. svibnja dodjeljuje subotička Kulturno-prosvjetna zajednica, nagrađeni su (na slici): *Berislav Skenderović*, ravnatelj, za pripremu i vođenje koncerata Subotičke filharmonije, *mr. Lajos Hovany*, za knjigu »Vizeink nyomaban« (Na tragu naših voda), te Gradski muzej Subotice za cjelokupnu aktivnost tijekom minule godine. Posebno priznanje ukazano je *Tomislavu Žigmanovu* za knjigu »Bunjevački blues«, *Nataliji Viczei* za ulogu u kazališnoj predstavi »Nem faj« (Ne boli), te *Draganu Krstiću* za realiziranje tribine »Dijalog« i knjigu »Tajna umjetnosti«.

Vijesti

HRVATSKA LJETNA KULTURNA PONUDA

Od 5. srpnja do 8. kolovoza traju Zagrebačke ljetne večeri, koje su, već tradicionalno, podijeljene na tri dijela: koncerti ozbiljne i komorne glazbe, Guitar Summit i Međunarodna smotra folklora. Valja izdvojiti sljedeća gostovanja: u sklopu prvog dijela »Cantata«, vokalni ansambl iz SAD, Akademski zbor

zbe, kazališne produkcije, uličnog teatra, scenskih, plesnih i inih izvedbi iz Hrvatske i inozemstva. Od 1. kolovoza do 15. rujna održava se u Rijeci Festival Nove umjetnosti-2003 FONA. Manifestacija će se održati u organizaciji Multimedijalnoga centra Rijeka-koji se nalazi u sklopu kulturnoga kluba Palach.

Utrecht iz Nizozemske, *Lila Downs* iz Meksika, *Christina Matthaei* (sopran, gitara) iz Njemačke, *Ayeko Ueahara* (glasovir) iz Japana, dok središnje mjesto na ovogodišnjoj smotri folklora (od 16. do 20. srpnja) pripada baštini nacionalnih manjina u Hrvatskoj: Srbima, Mađarima, Talijanima, Bošnjacima, Slovencima, Nijemcima i Židovima.

Od 10. srpnja do 25. kolovoza održavaju se Dubrovačke ljetne igre, 54. po redu, koje nude obilje sadržaja iz oblasti gla-

Najzad, od 28. srpnja do 7. kolovoza, trajat će još jedan, relativno mlad festival, Paško ljeto 2003. Ovu manifestaciju su pokrenuli Umjetnička organizacija »Lovro & Nina« (Pogorelić) u suradnji s Koncertnom direkcijom Zagreb. Na programu su koncerti ozbiljne glazbe domaćih i stranih umjetnika (klavirist *Lovro Pogorelić*, gitarist *Zoran Dukić* iz Hrvatske, *Ilya Grubert*, violinist iz Nizozemske, violist *Candy Thompson* iz Britanije, i drugi).

WIM WENDERS PRAVI FILM O BLUESU

Glasoviti njemački redatelj *Wim Wenders* (na slici), potaknut sjajnim kritikama glede svog zbilja briljantnog filma o veteranima kubanske glazbe, »Buena Vista Social Club«, odlučio je napraviti film o najbitnijoj (Afro-američkoj) etno-glazbi 20. stoljeća, osnovi cijele popularne glazbe, od jazza preko rocka do hip-hopa: bluesu. »Mozak« cijelog projekta je kulturni američki filmski djelatnik, *Martin Scorsese*, koji je i izvršni producent ovog projekta -

ta, i koji je, opet, sa svoje strane zaba-
vljen cjelovečernjim igranim filmom o
djelu najvećeg rock-kantautora suvre-
mene glazbe, Boba Dylana, a koji je
sjajnim filmom o oproštajnom koncertu
skupine »The Band«, »Last Waltz«,
krajem 70-ih pokazao kako mu je blues,
R&B i rock idiom i te kako blizak. U
filmu kojeg Wenders planira premijerno
predstaviti publici koncem lipnja, poja-
vljuju se velikani izvornog (crnog)
američkog bluesa, poput *Nehemiah*
»Skip« *Jamesa*, ali i velikani bijelog (što
britanskog, što američkog) bluesa, kao
skupine »Cream« i »Jon Spencer Blues
Explosion«, pa čak i Australac Nick Ca-
ve.

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE

Kristijan Kreković (1901.-1985.)

Kristijan Kreković je rođen u osvit 20. stoljeća 28. veljače 1901. u Koprivni na rijeci Bosni između Doboja i Modriče, a umro 21. studenoga 1985. u Palma de Mallorci kao počasni građanin toga velegrada i državljanin Republike Peru, najstariji hrvatski slikar u emigraciji. Veći dio života je proveo u Austriji, Francuskoj i Španjolskoj, te u Peruu. Atelijere je imao u Beču, Parizu, Beogradu, Zagrebu, Limi i Palma de Mallorci, gdje je i njegov »Muzej Kreković«. Nema gotovo grada na kugli zemaljskoj u čijim galerijama nije izlagao, a djela mu se nalaze u privatnim galerijama diljem svijeta. Najpoznatiji je po svojoj kasnoj kreativnoj

fazi, koju je do vrhunca razvio u Srednjoj i Južnoj Americi, a bavi se Carstvom Inka, fazom koju je krenuo razvijati još 1928. u Parizu. U periodu između dva (svjetska) rata, likovna kritika Francuske i Beča smatrala ga je najboljim portretistom a glasoviti likovni kritičar Camille Mauclair u Parizu ga je 1938. ubrojio u najznačajnije slikare toga doba. Njegova »Hrvatska smrt, 1945.« i njegov »Exodus XX. stoljeća« naslikana su povijest civilizacije, i njegova, svakako, najpotresnija djela, mada su, objektivno, ona, poput portreta »Indijanka s jezera Titicaca« (iz 1952.) daleko vrjednija i manje pretenciozna.

Na salašu sa slikarima

Druženje, stvaranje i upoznavanje

Nastavljajući višegodišnju praksu druženja slikara i konkretizaciju motiva iz salaškarskog života, slikari koje okuplja Likovni odjel Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« nedavno su posjetili salašu u okolici Đurđina, vlasništvo Amali-je i Ivana Stipića (Švabovi).

Nakon jutarnjeg okupljanja u Prerado-vicevoj 4 umjetnici-izletnici su formirali karavanu i brzo stigli do odredišta. Odmah na ulasku na salaš stoji upečatljiv znak, novopostavljen križ. Domaćin pojašnjava da je križ podignuo nakon pada Miloševićeva režima, ali da je simbolika dublja.

Kroz salaš Stipićevih prelamale su se nedaće ovog kraja. Bogat posjed s 300 l- naca zemlje nakon Drugog svjetskog rata morao je biti ruiniran, kako ga socijalistič-

ke vlasti ne bi pretvorile u zadrugu i kako ga vlasnik, Stipićevo otac s osam dice, ne bi u potpunosti izgubio. Da ne bi bio upadljiv konfiskatorima, srušio je veliku košaru, velik svinjak i čardak, šuma je pova-đena, a avlija uzorana.

Zato se Ivan zarekao da će, kada socija- lizam padne podići križ za sve njegove žr- tve, kojih je bilo i u njihovoj obitelji. S ob- zirom da dolazak višestranačja nije bila transformacija u demokraciju, tek nakon odlaska Miloševićeva režima su se stekli uvjeti za dizanje križa.

Sam salaš građen je 1881. godine, a svojevremeno je bio opasan zidom. Zid je bio podignut od valjaka koji su dobiveni iz zemlje koja se nalazila na gredi. Kasni- je je Stipićevo dida dao da se sruši ograda, a da se valjci iskoriste za gradnju mlina. Stoga im je rušenje đurđinskog mlina te- ško palo.

No, otvorenost Stipićevih ilustrira i pri- mjer da u okviru akcije »Ljetujemo kod ku- će« Crveni križ već četiri godine dovodi stotine mališana u cilju upoznavanja sa sa- lašima. Po divanu starijih, salaš je i prije bio otvoren za posjetioce. To potvrđuje i slikarka Ruža Tumbas, koja se prisjetila tri dominikanca, »bijela fratra« koji su u Suboticu došli 1945. godine iz Dubrovni- ka, i koji su utemeljili kor. Kod njihovih

misa bila je puna crkva. Njih su dvije go- dine kasnije vlasti primorale da napuste grad, a 1946. godine su bili gosti upravo na salašu Stipićevih, jer je povodom ne- kog blagdana održana misa na kojoj se pjevalo u četiri glasa.

Nakon razmjenjivanja priča o prošlosti tijekom doručka uslijedio je rad. Slikari su se raštrkali po salašu i okolici i dali se u stvaranje. Nastali su brojni motivi salaša, krušnih peći, portreti i pejzaži. Mr. Ante Rudinski, predavač odjela, davao je kriti- ke, a na kraju su radovi složeni i komentirani.

Tijekom ručka domaćinu je uručeno vi- še slika koje su nastale prilikom ovog do- gađaja, a kući su ponijete impresije na ži- vot u prirodi.

Nikola Perušić

Autori poziraju iza svojih slika

Salaš je ovjekovječen

Dani hrvatskog filma u Somboru

U sklopu Dana hrvatskog filma u Voj- vodini, u Somboru je ova manifesta- cija organizirana od 13. do 16. svibnja. Tom je prigodom prikazano šest filmova snimljenih između 1991. i 2002. godine, od »Krhovina« (1991.) do »Ne dao Bog većeg zla« (2002.). Svečanom otvaranju ove manifestacije u prostorijama HKUD »Vladimir Nazor«, uz pozdravne govore i prijatne zvuke tamburica naše mladeži, nazočne su bile mnoge ugledne ličnosti, kao generalna konzulica Generalnog konzulata RH u Subotici dr. Jasmina Kovačević, u ime organizatora - Hrvatske matice

iseljenika - Nives Antoljak, redatelj Bran- ko Schmidt, te glumci Lana Jergović i Ivo Gregurević. Od domaćih zvaničnika, uz ostale, prisustvovali su: Jovan Vujičić, predsjednik SO Sombor, te Daniel Korilj, potpredsjednik. Osnovni teret organizacije pao je, kao i obično u Somboru u ovakvim prilikama, na nama dobro znanu Mariju Šeremešić. Opravdala je povjerenje, usp- jeh je bio cjelovit. U tome je, u pravom smislu i (ona i cijela manifestacija) uspje- la.

M. Đ. - R. G. T.

Skup o Dezsou Kosztolányiu

Prije nepunih tjedan dana u Subotici okončan je tradicionalni naučni skup posvećen životu i djelu jednog od najvećih mađarskih spisatelja koji je bio pod- rijetlom Subotičanin, Dezsó Kosztolányi. Radove o pokojnom velika- nu pisane riječi čitali su u subotičkoj Gradskoj knjižnici/Varosi konyvtar, me- đu ostalima i Bela Pomogats, Iren Lancz, Erzsebet Csanyi i Gyozo Bordas.

Aktivnosti Gradskog muzeja Subotica

Izložba i Godišnjak

Proteklog tjedna u subotičkom Gradskom muzeju je u povodu Međunarodnog dana muzeja otvorena postavka »Akvizicije«. Ova izložba obuhvata novo pribavljene predmete, koji ulaze u fondove muzeja prema prirodi materijala. Autori izložbe su svi kustosi subotičkog muzeja, a posjetiocima su, između ostalog, mogli vidjeti izložene nacрте za izradu tepiha likovnog umjetnika *Olahi Sandora*, kao i njegov stalak i pribor za slikanje, zatim skice i crteže slikara *Pechan Jozsefa*, studije za portrete koje je radio slikar *Stipan Šabić*, kao i umjetničku dokumentaciju *Ante Vukova* iz vremena aktivnosti subotičke neoavangardne grupe Bosh+Bosh. Izložbu je otvorio direktor subotičkog Gradskog muzeja *Hullo Istvan*, koji se prvo u ime institucije zahvalio gradu na priznanju u povodu nagrade »Dr. Ferenc Bodrogyari«, koja je uručena muzeju za cjelokupnu prošlogodišnju aktivnost. Nakon pozdravnih riječi predstavljen je Godišnjak subotičkog Gradskog muzeja, koji je prema riječima *Hullo Istvana*, isto kao i izložba, presjek rada ove institucije

kulture u toku 2002. godine. Godišnjak obuhvata sedam tekstova koji su prikaz rada muzejskih odjela. Tokom predstavljanja Godišnjaka kustos *Mirko Grlica* govorio je o povijesti zastave, jer se u Gradskom muzeju Subotica nalazi veoma vrijedna zbirka, koja se sastoji od 19 starih zastava. Rad *Mirka Grlice* objavljen u Godišnjaku obrađuje četrnaest predmeta iz zbirke zastava, tj. one o kojima su se uspjeli prikupiti podaci o njihovom historijatu. Zastava je kao znamenje nastala u 9. vijeku u Bizantu. Bio je to komad svilene tkanine poboden na košulje. Zastava kao znamen nastavlja živjeti u europskoj tradiciji, a najstarija sačuvana ovdašnja gradska zastava je iz vremena kada je Subotica postala slobodni kraljevski grad. U staroj inventarnoj knjizi Historijskog odjela Gradskog muzeja Subotica, za ovu zastavu se kaže da je nastala 1779. godine, kada je Subotica 22.1. dobila drugu povelju od *Marije Terezije*. Arheolog *Ric Peter* govorio je o arheološkom iskopavanju na Kamenitom Hatu u Subotici, gdje je otkriven dio groblja sa 52 groba iz kasnog srednjeg vijeka. Na istom

lokalitetu iskopana je također sjeverna osnova crkve, koja je iz istog perioda kao i groblje. Arheološka obrada ovog nalazišta je zadaća budućih iskopavanja. Kustos *Nevenka Bašić Palković* istakla je da u subotičkom muzeju postoji živa djelatnost, što se i vidi iz objavljenog Godišnjaka, koji je iscrpna informacija o radu ove institucije, dok je kustos *Viktorija Šimon Vuletić* govorila o svom radu, koji

je objavljen u Godišnjaku pod naslovom »Identitet ljudi u multietničkim porodicama u Subotici«, istaknuvši da je tema specifično vezana za Suboticu i da je u pitanju nova tema za etnologiju.

Uz izložbenu aktivnost i rad na terenu u oblasti arheoloških, etnoloških i povijesnih istraživanja tokom 2002. godine, Muzej je obavljao redovne aktivnosti na obradi muzejskog materijala, a doprinos novom pozicioniranju Gradskog muzeja daje i obnova suradnje s Muzejom Slavonije iz Osijeka i s Gradskim muzejom iz Sombora. Tokom 2002. godine Gradski muzej Subotica posjetilo je oko 10.500 posjetilaca.

Z. Sarić

Promocija knjige »Uzmi dodaj« u Zagrebu

Visoke ocjene Vojislavu Sekelju

U petak 23. svibnja 2003. godine u 19 sati u Zagrebu u Palači Matice hrvatske, Strossmayerova 4, održana je prezentacija knjige »UZMI DODAJ«, našeg sugrađanina, pjesnika, romanopisca, eseista, kritičara i publiciste *Vojislava Sekelja*. Kao izdavač i glavni i odgovorni urednik ove knjige *Lazo Vojnić Hajduk*, predsjednik Izvršnog odbora HNV-a, i *Milovan Miković*, spisatelj i publicista, nazočili su ovom skupu. Gosti iz Subotice nisu krili ponos i radost, jer kompetentni ljudi, koji su govorili o knjizi *Vojislava Sekelja*, nisu štedjeli riječi pohvale o autoru i samom djelu. O knjizi su nadahnuto govorili ugledni hrvatski djelatnik, spisatelj i publicist, *Branimir Donat*, jezikoslovci - *Sanja Vulić* i *Ana Lederer* i *Milovan Miko-*

vić. Moderator i organizator ove prezentacije bio je *Naco Zelić*, predsjednik Udruge za potporu bačkim Hrvatima, a suorganizator *Matica hrvatska*.

Na ovom mjestu, potaknut događajem u Zagrebu, osjećam potrebu reći i ovo: Na književno-stvaralačkom polju u Bačkoj, kod bačkih Hrvata pojavljuje se 2002. godine knjiga »UZMI DODAJ«, zrelo umjetničko djelo, koje će, siguran sam, obogatiti i zadužiti kulturnu baštinu Hrvata-Bunjevaca i ne samo njihovu. Kulturna javnost dobila je na dar-poklon djelo koje na stol kulture, a u cilju jednog sadržajnijeg, bogatijeg i punijeg življenja, podastire *Vojislav Sekelj*. On tako nesebično, svesrdno ukazuje da u sublimiranom stvaralaštvu Hrvati-Bunjevci utemeljuju kon-

tinuitet svog postojanja na vojvodanskim bačkim prostorima. Potvrđuje na ovaj način ne samo moć i plodnost »žuljeva« već i snagu duha, svjedočeći tako, da Hrvati na sjeveru Bačke bili i jesu bitan čimbenik u višenacionalnoj sredini, gdje stoljećima bivaju i djelaju, obogaćujući i oplemenjujući mozaički krajolik grada Subotice, okružen rasutim salašima.

Kako je nakladnička djelatnost u nas bačkih Hrvata već duže vrijeme gotovo onemogućena, želja mi je bila prihvatiti se i pored izuzetno teške financijske situacije uopće, a pogotovo u kulturi, tiskanja ove osebuje knjige. Radostan sam, jer se nisam prevario u procjeni vrijednosti *Sekeljeve* knjige, a u Zagrebu kulturna javnost imala je priliku uvjeriti se o našoj sposobnosti integritati se u sfere visoke kulture širih razmjera.

Lazo Vojnić Hajduk

Poetski kutak: Augustin Tin Ujević

Pjesnik intuicije i ljepote

Tin Ujević je pjesnik koji je tražio put izražavanja idealnog apsoluta u stihovima. Okrenut svijetu poezije, Ujević je težio istinama koje se izražavaju umjetnošću. Izražavajući suštinu svog postojanja, ovaj pjesnik je predan intuiciji, a ne analitičkim raspredanjima. Ujević je za života napadan kao boem i nije bilo mnogo razumijevanja za njegovu poeziju. Pjesnik, esejist, književni kritičar, polemičar i prevoditelj, Augustin Tin Ujević rodio se 5. srpnja 1891. godine u Vrgorcu. Gimnaziju je završio u Splitu, dok je filozofiju studirao u Zagrebu i Beogradu, a zatim u Parizu, gdje je živio od 1913. do 1919. godine, kada se vraća u Zagreb. No, već 1920. odlazi u Beograd gdje je, s povremenim prekidima, živio sve do 1929. godine. Zatim živi u Sarajevu, pa u Splitu i ponovo u Zagrebu, sve do 12. studenog 1955. godine, kada je preminuo.

Objavio je zbirke poezije: *Lelek sebra* 1920., *Kolajna* 1926., *Auto na korzu* 1932., *Ojađeno zvono* 1933., *Rukovet* 1950., *Žedan kamen na studencu* 1955., *Mamurluci i pobješnjela krava* 1957. Tin Ujević je prevodio s njemačkog, ruskog, francuskog, engleskog i drugih jezika, a 1938. objavljen je *Skalpel iskosa*, izbor Ujevićevih objavljenih članaka, eseja i studija.

Nakon prvih objavljenih pjesama koje su matoševski dekorirane, Ujević je načinio kvalitativan i krupan pomak, već svojom prvom zbirkom *Lelek sebra*. Ujevićeve prve pjesme često su nacionalno angažirane, nakon čega, u drugoj fazi stvaralaštva, Ujević uspijeva da stvori svoj lični poetski izraz nadilazeći tradiciju koja je građena na elementima ispraznih zvučnih riječi, koje su trebale biti poticaj novom patriotskom čuvstvu. Ipak, kao što to napominje *Šime Vučetić*: »stara renesansna, petrarkističko-barokna poezija, podmlađenim melodijama, zazvučala je u Ujevićevim prvim ciklusima i omogućila, ne malo, rast Ujevićeve poezije, njezin procvat i njezin svojstven karakter«. Povođom rodoljubivih osjećaja u Ujevićevoj poeziji *Ivo Frangeš* postavlja jedno interesantno pitanje u svome eseu *Nastup Ti-*

na Ujevića: »Davno je, i s puno razloga, upozoreno da je taj sonet (Oproštaj), zapravo Ujevićev intimni, poetski, nacionalni i ljudski program, srodan – po zamisli – Matoševu programatskom sonetu *Mladost* Hrvatskoj... Da, to je Baudelaireov *Voyage*, kako je također upozoreno. Treba li sad govoriti o zakašnjenju, o razmaku od gotovo pola stoljeća? » Tin Ujević je prolazio razdoblja pisanja što su se poklapala s razdobljima povijesti europskog pjesništva: parnasovstvo, simboli-

zam, ekspresionizam, futurizam, nadrealizam. *Ante Stamač* precizno primjećuje da: »Ujevićeve jezične tvorevine ulaze u onaj sveobuhvatni proces, u kojemu – književnost proizvodi književnost«. Pored europskih pjesnika i struja koje je slijedio, treba istaći i Ujevićevu izrazito »whitmanovsku« fazu i uticaj Edgara Allana Poea, kao i pjesnikovo zanimanje za budizam. Nirvana kao duhovni ideal, javlja se u Ujevićevoj poeziji izrazom težnje za promjenom svijeta, koja je za ovog pjesnika moguća samo putem duha i jezika koji je sposoban da izrazi taj drugi, nepatvoren način postojanja u svijetu. Kao pjesnik, Ujević je prošao put od starinskih marulićevsko-matoševskih utjecaja do modernog vizionarskog izraza. Građajući se u više pravaca, Ujevićeva poezija izražava nemirenje sa svijetom u kojem je primjetna društvena degeneracija i jednodimenzionalne aktivnosti, ali i pored

osjećaja nedovoljnosti, suvremenog besmisla i kaosa, Tin Ujević je u svijetu, koji nije mogao prihvatiti kao poredak, ipak u traganju za skrivenom ljepotom, nalazio smisao života.

Fisharmonika

Slika moje duše nema kronike.
Krajolik misli, to je zvuk harmonike.
Šišmiš je u kraju ko mrena na očima.
Gdje se sanja počinje? Gdje se dočima?
Zemlji rastu kose. Taj je mjesec kopija
s neke razglednice stare što me opija.
Mi smo išli putem. Put je bio dug.
Kasno opazismo da je taj put krug.
Po danu mjesec na nas svoju slutnju sipa.
Divlji kesten cvjeta i miriše lipa.
U nama plamen skitnji strasnika.
Noć nam šalje čuka, svoga glasnika.
I sve noću biva puno svete strave.
Šešir nam se diže sam vrh budne glave.
Nas će obuzeti gorostasna šuma,
izrasti će lišće čak i povrh uma.
Je li usna zbori ili nebo svira?
Gostiona uz put sjedište je mira.
Istinskomu biću mi smo prešli među.
Žarki pelud s cvijeta pao nam na vjeđu.
Noćas će se jasno složiti zvonici.
Aleluja, srećo, ustaju bonici.
Nama opet služe neumorne noge
do nade na zemlji i svjetlosti mnoge.
Tim krajem sutona što sanja o zori
šiknuti će noćas blijedi reflektori.
Kriknuti će ptice: gori šuma, gori.

A kad mlaz svjetlosti pane povrh pjesme,
probudit će lugom pozaspale česme
i presahla vrela i umorne rijeke
kojim vjetar nosi sve jeke daleke.
Eto, zbori zemlja; eto šuma plače:
kad krčma na drumu dočeka svirače.
I ta svirka naše razgovore priječi,
i ti sneni zvuci jesu naše riječi.

Nužno, netko fali, kad nas pjesma smami.
Gledamo se blijedi. Falimo mi sami.

priredio: Z. Sarić

Zoran Kolundžija, urednik Izdavačke kuće »Prometej«

Potruga za umijećem ljubavi

Razgovarao: R. G. Tili

U knjižnici Ekonomskog fakulteta u Subotici, u tijeku je prodajna izložba knjiga jednog od najkvalitetnijih (barem po naslovima svojih izdanja) nakladnika s ovih prostora, novosadskog »Prometeja«. Bio je to povod za kraći razgovor s urednikom ove renomirane, relativno mlade izdavačke kuće, *Zoranom Kolundžijom*.

► **Jesu li sva izdanja »Prometeja« izložena?**

Ne, mi imamo naslove od psihologije, preko poezije, do stručne, znanstvene literature, imamo i kalendare, enciklopedije, slikovnice, razglednice, čak i diskografska izdanja, nosače zvuka s klasičnom, serioznom, blues i rock glazbom. Tu su izložene knjige iz oblasti menadžmenta, marketinga, biznisa i gospodarstva.

► **I sva su Vaša...**

Ne, ima i izdanja naših hrvatskih kolega iz kuće »MATE« iz Zagreba, koji imaju jako zanimljive i tražene naslove autora poput Kolara, Blanchara, Samuelsona.

► **A kakvu, inače, imate suradnju s hrvatskim autorima i nakladnicima?**

Više nego zadovoljavajuću. Naš PR i ataše za javnost, portparol, Katica za sve, kako vam drago, *Vesna Svilokos* i naš stari znamac, sjajni hrvatski spisatelj, rodom Zemunac, *Boro Radaković*, organizirali su u našim podrumskim prostorijama sjajan happening. Boro je jedan od utemeljitelja najmlađeg i najprovokativnijeg hrvatskog književnog pravca, nije to neki novi »izam«, već više skupni duh u prezentaciji svoje objedinjujuće poetike, način komunikacije, izravan, nalik američkom beatu s kraja 40-ih i 50-ih, liverpoolskom krugu s konca 60-ih, primjerice, FAK-a, Festivala Alternativne književnosti, putujućeg happeninga, kojeg su oni upriličili najprije u nas, a potom u Beogradu. Pošto smo smatrali da su prostorije naše Galerije, kluba »Prometej« gdje upriličujemo književne promocije, skupove, resitale, koncerte, što klasične, što etno, rock, blues ili jazz glazbe, ili jam-sessione, da su one, dakle, nedgovarajuće za jedan ipak underground orijentirani happening, onda smo se preselili u naše podrumske prostorije, gdje je publika, učesnici isto, mogla pijuckati, pušiti, osjećati se opušteno i neformalno što i

jest bila namjera i FAK-ovaca i nas. Prošle godine sam upoznao *Antu Tomića*, hrvatskog pisca i žurnalistu i on mi je izrazio želju da bude tiskan, nakon u Hrvatskoj, na hrvatskom, latinici, dakako, u Srbiji, na srpskom, ćirilicom. I ja sam ga tiskao. I izuzetno se uspješno prodaje taj naslov. U odličnim smo odnosima s mladim pjesnikom Ljergovićem, uopće, nakon Arsenijevićevog »Rende«, beogradskog »Samizdata B92« i zrenjaninskog »Žarka Zrenjanina«, mi smo u najboljim odnosima s hrvatskim nakladnicima i, prvenstveno, autorima. Tu je i zagrebački nakladnik »MATE«, s kojim, eto izlažemo skupa u Subotici, a i inače tijesno surađujemo prvenstveno na planu tih naslova iz informatike i tehnologije, menadžmenta, marketinga, biznisa, tehnologije, informatike, ekonomije, gospodarstva, čega sve ne... Onda, tu je hrvatski nakladnik VBZ, s njima surađujemo isto, trgovački, njih zastupamo u Srbiji i Crnoj Gori, zajedno planiramo nešto uskoro i objaviti, i tu i tamo. U Hrvatskoj i u Srbiji i Crnoj Gori, istodobno.

► **Apropos Miljenka Ljergovića i Ante Tomića, koji su Vam najtraženiji naslovi, iz kojih oblasti?**

Uopćeno, glazba je recimo interesantna hrvatskom tržištu, eto, Ivačkovićeve knjiga o

»Stonesima«, koji, eto, na našu veliku žalost, ipak neće doći u Beograd.

► **Neće ni u Zagreb, ali to je samo za budale utjeha, a mi takvi nismo.**

Naravno. Dakle, te knjige o glazbi, o bluesu i jazzu, i ona o liverpoolskim pjesnicima, i Irske bajke, i tu i u Hrvatskoj, uopće, sabrana djela pokojnog *Mike Antića*, Balaševićeve knjige, Muminovi tekstovi »Love Hunters«, Medakovićeva studija, knjiga o Dunavu, »Srbi u Beču«, knjige o Vojvodini, o Novom Sadu, o Jevrejima u Vojvodini, edicije koje uređuje naš prijatelj, dr. Redep, Kerteszovo »Besudbinstvo«, što smo ga tiskali skupa s kolegama iz Petrinovićevog »Stylosa«, traženi su mnogi autori, razni naslovi, razne oblasti, ali, hajde da kažemo ovako: glazba, sve o Vojvodini i informatika. No, kažem, ide i beletristika i poezija i stručna literatura, znanost isto tako. Naš uvjerljivo i nadmoćno najčitaniji autor je doktor psihologije i psihoterapeut, *Zoran Milivojević*. Njegove knjige o formuli, formulama ljubavi, jer on ljubav tretira, umijeće ljubavi, kao znanost, kao naučnu problematiku, njegove se, dakle knjige nevjerovatno traže, jako dobro idu, kupuju se i čitaju. I tu kod nas, a nedavno sam čuo da je u Hrvatskoj to knjiga koja se najviše fotokopira. ■

Zagrebačka premijera američko – francuskog filma »Harrisonovo cvijeće«

Potresna priča o stradanju Vukovara

Francuska redateljica Elie Chouraqui bez uvijanja prikazuje scene silovanja, masakriranja djece i ubijanja ranjenika kako se to do sada nijedan strani film nije »usudio«

Piše: Vedran Strukar

»Harrisonovo cvijeće« novi je američko-francuski koprodukcijски filmski uradak koji uvjerljivo dočarava stradanja hrvatskih civila u Vukovaru za vrijeme Domovinskog rata. Potresna je to priča o Pulitzerovom nagradom nagrađenom fotografu »Newsweeka« Harrisonu Lloyd (Elias Koteas) koji odlazi kao ratni reporter u istočnu Slavoniju i tamo netragom nestaje. Njegova supruga Helen (Andie MacDowell), ne želeći prihvatiti vijesti o njegovoj navodnoj smrti, ostavlja njihovo dvoje djece na brigu baki i djedu te potajno odlazi u potragu za njim.

SPAŠAVANJE: Iako radi zajedno s Harrisonom u istoj redakciji i vidjela je mnoštvo njegovih potresnih slika s raznih ratišta diljem svijeta, prvo iskustvo uživo s ratnim zbivanjima za nju je bilo šokantno. Prvo se iznenada nađe pod kišom granata, a odmah

potom postaje svjedokom okrutnog ubojstva slučajnog poznanika kojemu je pripadnik JNA vojske bez obrazloženja stjerao metak u čelo, a nju samu pokušao brutalno silovati. No, spašava je dolazak hrvatskih snaga. Ona pada u nesvijest i slučajno je nalaze američki novinari koji također izvještavaju s ratišta. Među njima je i Kyle (Adrien Brody, ovogodišnji Oscarom nagrađen glumac za ulogu u »Pijaništu«) glavni poslovni suparnik njezina nestalog supruga. Hellen tada saznaje da je teško ranjen zatočen u vukovarskoj bolnici i zajedno s Kyleom odlučuje ga spasiti iz opasnog okruženja...

Ovaj film vjerno svjedoči o stradanjima nedužnih civila i evidentnim zločinima koje su počinili pripadnici srpskih (para) vojnih snaga. Kamera francuske redateljice Elie Chouraqui bez uvijanja prikazuje scene silovanja, masakriranja djece i ubijanja

ranjenika kako se to do sada, sigurno je, nijedan strani film nije »usudio«.

GOSTI: Relativno nepovezan naslov filma i njegove tematike postaje jasan nakon gledanja filma, budući da je glavni Harrisonov hobby uzgajanje rijetkih vrsta cvijeća što se prikazalo na početku filma i na kraju kad se on po povratku iz Hrvatske, bolujući od psihičkih smetnji vrati u normalu zbog »pozitivnog šoka« njegova botaničkog vrta i sinovljeve ljubavi prema njemu, evidentne i po brizi za očeve sadnice tijekom njegova izbivanja. »Harrisonovo cvijeće« već sljedeći mjesec distribuirat će zagrebačka tvrtka »MG«, a u naša kina dolazi početkom lipnja. Spomenimo još da je u pozivnici za samu premijeru stajalo kako je bitna diskrecija i potvrda dolaska imenom i prezimenom kako bi se, po riječima »HIP-ovaca« izbjegli nezvani gosti i eventualne provokacije. ■

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- ▲ djeca do 6 godina voze se besplatno
- ▲ djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.420 din.)
- ▲ studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 1.988 din., a u jednom pravcu 1.106 din.)
- ▲ osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD
SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Konkurs »Ogledala« za »Hamleta«

Kamerno kazalište glazbe »Ogledalo« objavljuje konkurs za učestvovanje u međunarodnom umjetničkom projektu »Hamlet«, koji će se realizirati u Travniku, u BiH, od 8. do 22. srpnja tekuće godine. U projektu učestvuju mladi umjetnici iz Njemačke, Poljske, BiH, Italije i Vojvodine. Projekt se sastoji od glazbenih i kazališnih radionica, izleta do Sarajeva, te završnog happeninga koji će se prikazati u Travniku i Mostaru. Pravo učešća imaju svi koji udovoljavaju sljedećim uvjetima: da imaju izvođačkog iskustva (plesnog, kazališnog, glazbenog ili drugog), da nisu mlađi od 18 niti stariji od 23 godine, da su pročitali Shakespearea »Hamleta« i da vladaju engleskim na konverzacionoj razini. Prijave s biografijom, Pismom motivacije i odabranim dijelom iz »Hamleta« mogu se dostaviti na adresu: Železnička 35, Novi Sad, do 31. svibnja tekuće godine.

R.G.T.

Najava filmskog ljeta 2003.

Vrijeme blockbustera (2.)

Nastavljamo najavu aktualne ljetnje filmske ponude.

ENVY

Opet komedija sa *Ben Stillerom*. On igra čovjeka koji postaje ekstremno ljubomoran na svog prijatelja, vječitog luzera *Jack Blacka*, kada ovaj dobije ogromnu količinu novca i postane milijunaš preko noći. Nešto kao »Tko želi biti milijunaš na filmu?«. Redatelj filma je *Barry Levinson*.

EXORCIST: THE BEGINNING

Prequel čuvenog horor-klasika. Film prati oca Merrina, koga je u originalu igrao *Max Von Sydow* a sada *Stellan Skarsgaard* i njegovo putešestvije kroz Afriku, gdje se kroz misionarski rad prvi put susreo s đavolom koji zaposjeda ljudsko tijelo.

2 FAST AND 2 FURIOUS

Još jedan nastavak. Ovog puta je u pitanju akcija iz 2001. kroz koju se proslavio *Vin Diesel*, koga, ipak, neće biti u ovom filmu. Nastavak prati detektiva *Briana O'Connora* (*Paul Walker*), koji se pokušava infiltrirati u automobilsku bandu koju predvodi *Cole Hauser*.

FINAL DESTINATION 2

I još jedan nastavak. Skupina tinejdžera odlazi na vikend zabave, ali poslije čudne prometne nesreće, koju preživljavaju na auto-cesti, smrt dolazi po njih nadoknaditi propušteno. Film je nastavak uspješnog horora iz 1999., a u njemu igraju *Ali Larter*, *Michael Landes* i *A.J. Cook*.

FREDDY VS. JASON

Isključivo za fanove. Dva legendarna horor-negativca iz osamdesetih se ovog puta bore jedan protiv drugog. *Freddy* se pojavljuje u *Jasonovom* snu gdje započinju međusobnu borbu, kroz koju će, naravno,

»Gigli« - Ben Affleck i J. LO, zaljubljeni u životu i na filmu

poginuti gomila tinejdžera (između ostalih *Kelly Rowland*, *Monica Keena*, *Jason Behr...*). Ovo će službeno biti osmo pojavljivanje na filmu za *Freddy Kruegera* i deveto za *Jason Voorhesa*.

GIGLI

Romantična triler komedija u režiji *Martina Bresta* (»Ponoćna trka«, »Policajac s Beverli Hilsa«) s *Ben Affleckom* i *Jennifer Lopez* u glavnim ulogama. *Gigli* (Affleck) je sitni kriminalac koji dobija zadatak kidnapirati dječaka, koji bi mogao svjedočiti protiv njegovog šefa. Kao pomoć dobija *Ricki* (Lopez) u koju se i zaljubljuje. U manjim ulogama se pojavljuju *Christopher Walken* i *Al Pacino*.

A GUY THING

Komedija o budućem mladoženji (*Jason Lee*), koji se jutro poslije svoje momačke večeri budi u krevetu pored nepoznate djevojke (*Julia Stiles*), za koju se ispostavlja da je rođaka njegove buduće žene (*Selma Blair*). Kako se iščupati iz ovako nezgodne situacije?

HOLLYWOOD HOMICIDE

U režiji *Ron Sheltona*, »Hollywood Homicide« je klasična detektivska priča o starijem policajcu (*Harrison Ford*), koji za partnera dobija mlađeg čovjeka (*Josh Hartnett*) i uči ga tajnama zanata. Zajedno oni istražuju ubojstvo članova poznatog rap benda u srcu LA.

ITALIAN JOB

U ovom rimejku filma iz 1969. godine glavne uloge tumače *Mark Wahlberg*, *Edward Norton* i *Charlize Theron*. Film govori o grupi pljačkaša sefova, koji upadaju u sistem prometne kontrole Los Angelesa, kako bi prevarili policajce, dok

obavljaju pljačku.

THE HULK

Još jedan superheroj ovog ljeta - spektakl inspiriran pričom iz Marvelove fabrike stripova. Radnja se vrti oko doktora *Bruca Banner* (*Eric Bana*), koji se u naletima bijesa pretvara u zeleno čudovište - Hulka. Film je već stvorio veliku buku zbog glasnica da redatelj *Ang Lee* dosta odstupa od originalnog materijala. Mada, otkud *Ang Lee* na čelu ovakvog filma? Ostale uloge igraju oskarovka

Jennifer Connelly i Nick Nolte.

JOHNNY ENGLISH

Nova komedija s *Rowan Atkinsonom*, koji igra naslovnu ulogu. Film je još jedna parodija na špijunske trilere, a vrti se oko britanskog diplomate, koji postaje tajni agent. *English djevojku* igra australijska pop-pjevačica *Natalie Imbruglia*. Uspjeh ovog filma očekuje se nakon Atkinsovog megahita »*Bean*« iz 1997. godine koji je zaradio 232 milijuna dolara. Pamtimo ga i kao *Crnog Guju* i *Mister Beana* iz TV ser-

VIJESTI

Chicago - najveći hit

Filmski mjuzikl »*Chicago*«, dobitnik šest zlatnih Oscara, postao je najveći i najprofitabilniji projekt Miramax Filma u povijesti njegovog postojanja. Naime, film je prešao granicu od 158 milijuna dolara na domaćem kino tržištu. Tako je »*Chicago*« postavio novi rekord za Miramax koji je od 2000. godine držao film »*Scary Movie*« sa zaradom od 157 milijuna dolara. »Sretni smo što imamo tako dobar film kojeg su prepoznali kritičari, ali i kino publika oko svijeta«, izjavio je *Rick Sands*, djelatnik tvrtke. Prijašnji hitovi Miramaxa bili su »*Good Will Hunting*«, »*The English Patient*« i »*Shakespeare in Love*«.

Gere & Julia najbolji ljubavnici

Prema britanskoj anketi *Richard Gere* i *Julia Roberts*, zvijezde hita »*Zgodna žena*«, najbolji su ljubavni par na velikom platnu. Njih dvoje do sada su ostvarili dva filma u kojem su bili par, a drugi je bio »*Odbjegla nevjesta*« iz 1999. godine. Na drugom mjestu ankete nalazi se *Leonardo DiCaprio* i *Kate Winslet*, par koji se borio za opstanak na »*Titanicu*«. Njih slijede legendarni *Fred Astaire* i *Ginger Rogers* sa nastupom u mjuziklu »*Top Hat*« iz 1935. godine. *Tom Cruise* i *Nicole Kidman*, koji su bili i u privatnom životu u ljubavnoj vezi, na četvrtom su mjestu sa nastupom u Kubrickovom filmu »*Eyes Wide Shut*«.

In Theaters July 18, 2003

ROWAN ATKINSON

**JOHNNY
ENGLISH**

*He knows no Fear. He knows no Danger.
He knows Nothing.*

Nastavak spektakla

Matrix: Dopunjavanje

»O pohlepo, ime ti je gramzivost«

Ako stavite ruku na Bibliju nakon odgledanog nastavka filma »Matrix«, o kojem pričamo, ništa Vam drugo neće pasti na pamet. I složiti ćete se s ovim. Još jedna genijalna ideja se razvodnjava do u beskraj, te imamo nastavak dva, a uskoro tri, ubrzo slijede igrice za PC i Sony Play Station, biti će tu i pi-džame, podmetači za čaše, posteljina, TV serija u bezbroj nastavaka, desktop teme i što sve ne.

»Matrix« je priča o matrici, o softveru koji vješto simulira stvarnost ljudskoj rasi, koja je, samo, sjećate se, baterija, za dobijanje energije vještački stvorenoj inteligenciji. Epohalno!

Originalni »Matrix« se pojavio kad i Internet i kada je cyberspace postao termin

pop-kulture i ta slučajna, ili ne, koincidencija je imala itekako ogroman utjecaj na neviđenu posjetu kinima. O tom se filmu pisalo i pričalo, dobitnik je prestižnih Oscara.

»Matrix« je bio ne samo film, već manifest, nešto što je definiralo i oživjelo duh našeg vremena. »Matrix« je novoj generaciji pomogao shvatiti tko su: generacija kompjutera i cyber svijeta, otuđena i osuđena na osamu i jedino mjesto gdje mogu (i žele) nesmetano komunicirati jeste upravo cyberspace. »Matrix« je remek djelo i veliki film koji je uspio vješto isplesti SF, filozofiju, kung fu, stripovski izgled i dinamiku video igrice. »Matrix«, još uvijek govorimo o originalnom filmu, je stajao rame uz rame s ostalim remek

djelima SF-a: »Blade Runner« i »Odiseja 2001«.

A onda je netko nekad i negdje donio suicidalnu odluku da se naprave nastavci, od čega se filmofili i poštovaoci filmske umjetnosti užasavaju. Nastavak »Matrixa«, »Matrix: Reloaded« je samo bijedni, prizemni nastavak. I ništa više. Snimljen je tijekom 2001. i 2002. godine u Australiji, i o tome se malo znalo. Scenarij i režiju potpisuju braća Larry i Andy Wachowski, a svoje uloge reprizirali su Keanu Reeves, Laurence Fishburne, Carrie-Anne Moss i Hugo Weaving. Ovog ponovnog možemo, kao Agentu Smitha, vidjeti u nekoliko stotina replika.

O čemu se zapravo radi u nastavku? Neo, Trinity i Morpheus nastavljaju vodi-

ti pobunu protiv vojske strojeva, oslobađajući svoje izvanredne sposobnosti i oružje protiv sustavnih snaga represije i eksploatacije. Tijekom njihove misije spašavanja ljudske vrste od izumiranja, dobijaju bolji uvid u unutrašnjost Matrixa i u Neovu centralnu ulogu u sudbini čovječanstva. Pobunjenici imaju 72 sata dok strojevi ne otkriju Zion i unište njegove stanovnike. Tijekom tog vremena Neo mora odlučiti i kako spasiti Trinity od mračne sudbine koju vidi u snovima. Dakle, oni nastavljaju voditi pobunu, kao što su to činili i u prvom dijelu. Repriziraju svoje nevjerojatne vještine, s tim što sad Neo, baš kao i Superman umije letjeti. Ali to nije jedina krađa. I centralna scena kada kamioni jure Trinity je već viđena i to prije 12 godina u filmu »Terminator 2«. Ukratko, a zlobno – priča drugog Matrixa je viđena, na momente pozajmljena (mada fanovi viču da je to postmoderna i da su to »citati«) iz drugih filmova, tu je i neka Plemenska skupština, baš kao u »Star Treku«, tu je i Vidovita Zorka, a kad smo već na estradi, recimo i to da je Monica Bellucci umetnuta u nastavak isto kao nekad Lepa Brena u nastavak filma »Tesna koža«. Radi dekoltea.

Na samom kraju, kad se već pogube nervi i kad se publika počinje meškoljiti u foteljama, kad priča postaje isuviše dosadna i bespotrebna, Neo sklapa kapke, a na ekranu se, kao na nekoj sapunici, pojavljuje samno: »završit će se«.

Za sve ljubitelje nastavaka, lijepa vijest je da će se treći, i navodno posljednji, dio prikazivati krajem godine. Za ljubitelje »Matrixa« ostaje gorak ukus prevare; bolje da smo izabrali plavu pilulu i zaspali.

Boris Cupać

»MATRIX« U BROJKAMA

1442

dana razmaka između Matrixa i drugog nastavka Matrix Reloaded

4

Oscara koje je osvojio prvi nastavak

270

dana je trebalo za snimanje nastavka

13

milijuna dolara je Jet Li tražio za Matrix Reloaded

0

je broj pojavljivanja Jet Lia u nastavku

118

dana sniman je Matrix

565

ljudi zaslužno je za Matrix

3300

je brojka zaposlenih na stvaranju drugog i trećeg dijela

1992.

godina u kojoj je Wachowski iznio

koncept filma

63

milijuna dolara potrošeno je na Matrix

300

milijuna dolara kombinirani je budžet za Reloaded i Revolutions

456

je milijuna dolara prihoda od Matrixa

10

milijuna dolara iznosila je Reevesova plaća za Matrix

Pogled iz drugog kuta

Proširen Univerzum

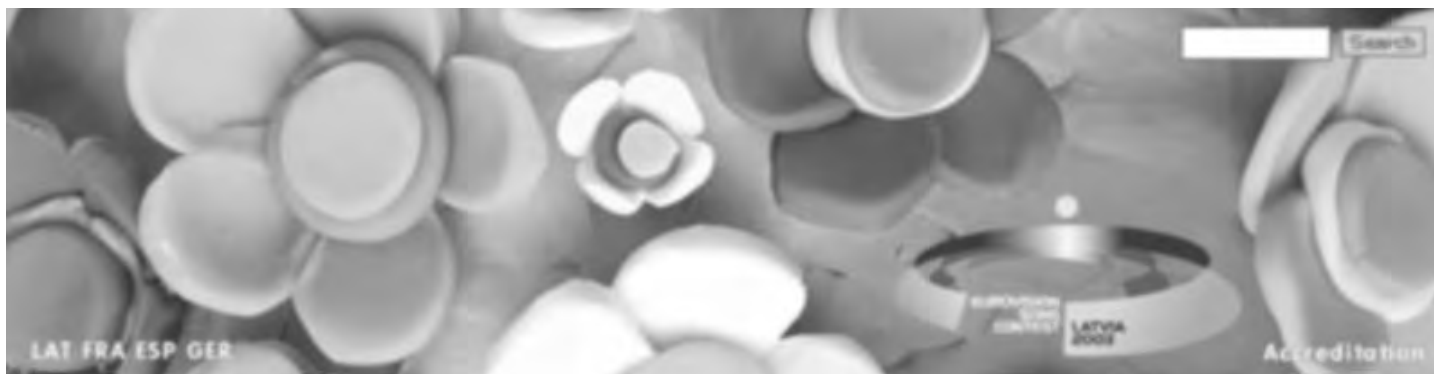
Na nedavno završenom Kanskom festivalu održan je okrugli stol o budućnosti nezavisnog filma. Neki sudionici su se glasno pitali vrijedi li praviti male filmove ili je pametnije kupiti dionice Warner Bros-a, kompanije koja je tog dana potrošila 2,5 milijuna dolara (cijena prosječnog nezavisnog filma) na prijam poslije premijere drugog dijela »Matrixa« a znajući da će film samo tijekom prvog vikenda zaraditi više od 100 milijuna dolara. Međutim, jedan od sudionika okruglog stola je napomenuo da je »Matrix 2« dobar film i da su braća Wachowski uložili puno energije u njega.

I to je ključ za razumijevanje ovog filma: braća su dobila mnogo novca da bi

napravili omage akcionim filmovima iz njihove mladosti, a zauzvrat su morali dozvoliti da se film maksimalno unovči. I tu se pojavljuje zanimljiv paradoks jer su Wachowskiji »prodajući dušu« establišmentu napravili film čija je priča ukorijenjena u istom onom antiestablišmentskom osjećanju koje je stvorilo seriju »Dosije X« i antiglobalistički pokret. Taj duh je uzdigao prvi dio do kulturnog statusa i načinio od njega polaznu točku za mnoga filozofska razmatranja o današnjem društvu. Ali, ovo su samo misli koje se pojavljuju nakon gledanja filma. Zahvaljujući kombinaciji vrhunske tehnologije i fantastične imaginacije autora dobili smo film koji će vas prikovati uz sjedište malo više od dva

sata. Ovog puta nema onog elementa iznenađenja kao kod prvog filma jer su premisa (junak koji shvata da živi u lažnom svijetu i kreće se boriti protiv toga) i osnovne koordinate priče (kombinacija znanstvene fantastike i istočnjačkih borilačkih vještina) već poznati. Usprkos tome ima novina: po prvi put vidimo podzemni grad u kome žive slobodni ljudi; tu su likovi – poput Ključara ili Arhitekta – koji proširuju »Matrix«-ov Univerzum u novim i neočekivanim pravcima; kao i nekoliko scena borbe – kao ona između Nea i agenta Smitha ili jurnjava kolima koja redefinira taj pojam – od kojih zastaje dah.

Činjenica da ovaj film čini cjelinu s nastavkom koji će se pojaviti u kinima za šest mjeseci predstavlja prepreku da se donese konačan sud o njemu, ali je čak i tako ovo najbolji akcioni film koji smo mogli vidjeti od 1999. godine naovamo.

Natjecanje za Pjesmu Europe, 48. put

Večer europske glazbe u Letoniji

Tradicionalno, koncem svibnja, Europa pjeva svoju pjesmu. Protekle subote u Letoniji je održan 48. po redu izbor za pjesmu Europe, dakle, Eurosong Content 2003.

Otkud sad pa Letoniji? Mnogo se toga promijenilo od doba kada su nas predstavljale Aske i Vlado Kalember, između ostalog, i Europa se, kao i sve Imperije, neprestano širi. Naime, raspadom bivše Jugoslavije i Sovjetskog saveza, početkom devedesetih, mnoge novonastale države su aplicirale za Eurosong, shvativši kakva je to promocija, a i svojevršno priznanje. Priznanje da postojite, da ste priznati i legitimni i da, napose, imate pravo ocjenjivati svoje susjede, makar jednom na godinu. Ubrzo su i tradicionalno nezainteresirane Poljska, Mađarska i

Rumunjska poslale svoje nade, te je izmišljeno prednatjecanje kako bi se broj sudionika sveo na razumnu mjeru od 26 zemalja. Možda su Francuzi bili u pravu kada su rekli da je »učinak mediokritetski« (vidi okvir), jer, zbilja, pobjednička pjesma se obično zavrtjela još poneki put, tog tjedna, i već bi otpočela euforija zbog narednog takmičenja.

Po strogim pravilima koja su svima jasna, zemlja pobjednik je dužna i obavezna organizirati naredno takmičenje i pripreme počinju nekoliko dana po pobjedi. Toliko je to ozbiljna stvar. To je pravi televizijski spektakl, pravljen da zabavi cijelu obitelj, od ledenog Islanda do užarene Malte. Ovogodišnji je prijenos, kako

Plasman svih hrvatskih predstavnika na Eurosongu

1963. VICE VUKOV

'Brodovi' - 11.

1968. LUCI CAPURSO

'Jedan dan' - 7.

1969. IVAN & LOS M'S

'Pozdrav svijetu' - 13.

1971. KRUNOSLAV SLABINAC

'Tvoj dječak je tužan' - 14.

1972. TEREZA KESVIJA

'Muzika i ti' - 9.

1983. DANIEL POPOVIĆ

'Julie' - 4.

1986. DORIS DRAGOVIĆ

'Željo moja' - 11.

1987. NOVI FOSILI

'Ja sam za ples' - 4.

1988. SREBRNA KRILA

'Mangup' - 6.

1989. RIVA

'Rock Me' - 1.

1990. TAJČI

'Hajde da ludujemo' - 7.

1993. PUT

'Don't Ever Cry' - 15.

1994. TONI CETINSKI

'Nek ti bude ljubav sva' - 16.

1995. MAGAZIN

'Nostalgija' - 6.

1996. MAJA BLAGDAN

'Sveta ljubav' - 4.

1997. E.N.I.

'Probudi me' - 17.

1998. DANIJELA

'Neka mi ne svane' - 5.

1999. DORIS DRAGOVIĆ

'Maria Magdalena' - 4.

2000. GORAN KARAN

'Kad zaspu anđeli' - 9.

2001. VANNA

'Strune ljubavi' - 10.

2002. VESNA PISAROVIĆ

'Sasvim sigurna' - 11.

2003. CLAUDIA BENI

'Više nisam tvoja' - 15.

Voljene, osporavane, skandalozne, popularne, Ruskinje, lezbijke - grupa t.A.T.u

smo saznali, putem TV ekrana pratilo 200 milijuna gledatelja diljem Europe, LTV (državna televizija Letonije) je, uz malu pomoć prijatelja iz EBU (European Broadcasting Union), uspjela napraviti ozbiljno dobar show, vrlo cvjetno dizajniran, spektakularno osmišljen i odlično vođen, a uključenja iz većih gradova Europe, gdje publika na video-zidovima prati natjecanje su bila dokaz iznimne popularnosti ovog svojevrsnog Grand-showa. Čak se i ser Elton John uključio iz Beča i poslao poljupce sudionicima i gledateljima. I nakon uvoda počele su pjesme. Ukupno 26. I pop i etno, i heavy metal i punk, tu je i rock, ali i balade. Pa tko šta voli. Tekstovi klasično tupavi (»Slomio si mi srce«, »Ne ostavljaj me samu«, »One Love«, »I Love You«), ali tko ih, uopće, sluša? Eurosong se, ipak,

Sertab Erener, predstavnik Turske, pobjednica Eurosonga

11 stvari koje niste znali o Eurosongu

1. Pjesma s najduljim naslovom u povijesti Eurovizije je njemačka 'Man Gewohnt Sich So Schnell an das Schöne' iz 1964. Nije dobila nijedan bod.

2. U pobjedničkom hitu Španjolca Massiela 'La La La' iz 1968, slog 'la' ponavlja se 138 puta.

3. 1969. Francuska, Španjolska, Nizozemska i Velika Britanija dijelile su prvo mjesto; ovo je razljutilo skandinavske zemlje, koje su kritizirale sistem glasovanja koji je omogućio takav ishod, te su bojkotirale Euroviziju slijedeće godine.

4. Do 1971. takmičenje je bilo dozvoljeno samo solo izvođačima i duetima.

5. 1981. Italija je bojkotirala priredbu, žaleći se kako je 'previše staromodna'. Iduće godine Francuska je odustala od nastupa smatrajući da su troškovi preveliki u odnosu na 'mediokritetski učinak'.

6. Norveška je rekorder u osvajanju nula bodova, što im se dogodilo ukupno

četiri puta (1963, 1978, 1981, 1997).

7. Ipak najveći gubitnik je Finska, koja je čak osam puta završila na dnu konačne ljestvice. Primjerice, 1982. osvojila je nula bodova s protestnom pjesmom o izgradnji nuklearne elektrane.

8. Najuspješnija od svih je Irska – ukupno sedam prvih mjesta.

9. Velika Britanija je dospjela na drugo mjesto petnaest puta.

10. Tradicionalno najbolje prolaze ženski solo-izvođači: dosad ih je čak 27 odnijelo pobjedu.

11. Najmlađa pobjednica je trinaestogodišnja Belgijanka Sandra Kim (1986). Nakon što je djetinjarenje Eurovizije kulminiralo 1989. s pubertetskim uzdanicama Francuske (11 godina) i Izraela (12 godina), EBU je 1990. donio pravilo prema kojem je donja dobna granica izvođača dignuta na šesnaest godina.

više gleda. I, što smo vidjeli? Ove je godine, takav je trend, vođena bitka između dvije velike svjetske pop-atrakcije, amateri i debitanti tu nisu imali što tražiti. Rusiju su predstavljale kontroverzne djevojčice, dvojac t.A.T.u. (www.tatugirls.com), ljubimice MTV-a i mladih Europljana, a Tursku Sertab Erener, velika zvijezda Orijenta, koja je u svojoj karijeri uknjižila nekoliko hitova, kao i duet sa portorikanskom zvijezdom u gašenju, Rickyjem Martinom. Nakon odslušanih brojeva, sljedi poslastica večeri – glasovanje. Pošto je XXI. stoljeće, glasovanje se vrši iz domova i fote-lja, putem poziva ili pak sms-poruka. Kada se ti glasovi zbroje, na TV prezeru je da ih priopći po onom poznatom rasporedu, od jedan do 8, a onda desetka i fenomenalnih 12. Glasovanje je proteklo bez većih iznenađenja, najveća ocjena, tradicionalno, ide susjedima, i to Norvežani – Šveđanima, Portugalci – Španjolcima, Bosanci – Turcima i Nijemci – Turcima (Naime, Turci gastarbajteri diljem zapadne Europe, a najviše ih je u Njemačkoj, vrlo ozbiljno doživljavaju ovo takmičenje).

Tijekom cijelog glasovanja bitka se vodila upravo između Rusije i Turske, s tim što je domaća publika svaki poen mlađanim Ruskinjama propratila burnim negodovanjem, a Turskoj s euforijom. Eto i to smo doživjeli. Slovenija je imala čast posljednja nastupiti i glasovati, te je odlučila i o pobjedniku. Tri poena ruskom duetu i maksimalnih 12 turskoj pjevačici. I dobili smo pobjednicu – pobjednik je Turska. Turci su uporni na ovom natjecanju, sudjeluju u kontinuitetu već nekoliko desetljeća, i po pravilu na takmičenje »šalju« aposlutno orijentalne pjesme, sa sve zurlama i dairama, koje nisu nailazile na dobar prijem kod europske publike. Međutim, vremena se mijenjaju, Tarkan je uveo Orijent na Zapad, a i DJ Punjabi je trunku zaslužan, budimo iskreni i recimo to: Europa je poludjela za turbo ritmovima.

A Hrvatska? Hrvatska se još od neovisnosti ozbiljno priprema za svaki Eurosong, »šalje« svoje najveće zvijezde, dobiva podršku i osporavanje, odlično prezentira svoju obalu, osvaja visoko i ne baš visoko mjesto na konačnoj ljestvici. Ovoga puta debitantica Claudia Beni nije imala sreće. Iako najmlađa na natjecanju, imala je, cijela javnost se u tome složila, aposlutno loše aranžiranu pjesmu, te je s par sedmica i ponekom trojkom, osvojila tek 15. mjesto, što Hrvatsku kao veterana u ovom poslu dovodi u neugodnost da se naredne godine »prednatječe« ne bi li ušla u finale. Naredna će Dora, dakle, biti oštra.

Marko Silađev iz Sonte, vratar NK »Grafičar-Vodovod«

Vratar kakav se rijetko rađa

Izuzetno talentirani nogometaš i odličan učenik drugog razreda Srednje trgovinske škole u Osijeku *Marko Silađev* iz Sonte rođen je 28. travnja 1986. godine i za sada je stanovnik Osijeka. Veoma je popularan u svojem okruženju te je i predsjednik razreda. Brat mu blizanac, Ivica, učenik je drugog razreda Srednje elektrotehničke škole, zaljubljenik u računalu i nije izrazito sportski nastrojen.

Prema riječima njihove majke Barbare i oca Marka obojica su izuzetno pažljivi sinovi, no, bilo bi ljepše kad bi češće dolazili u Sontu. Marko je nadareni nogometaš i već dvije godine nastupa za kadetsku ekipu NK »Grafičar-Vodovod«, koji je u drugoj Hrvatskoj nogometnoj ligi, a ove je sezone prebačen u juniorsku momčad gdje je prvi vratar. Trener kadeta u »Grafičar-Vodovodu« *Ivo Vranješ* kaže: »Marko je vratar kakav se rijetko rađa. Uzoran je mladić, odličan učenik, s izrazito jakim radnim navikama. Naime, od 340 treninga, on je odradio 337 što dovoljno govori o kakvom je sportašu riječ. Trebao bi biti uzor i stariji-

ma od sebe. Osim uzoritih ljudskih i moralnih kvaliteta Marko posjeduje odlične tehničko-taktičke sposobnosti, sjajno čita nje igre, suradnja sa suigračima mu je uzorna, a uz to je vođa momčadi i osoba koja zna motivirati. Što se tiče same vratarske tehnike, njegov napredak je očit iz dana u dan, a to su primijetili i ljudi iz stručnog stožera seniorske momčadi. Nadam se samo da će ga zaobići ozljede, te da će ostvariti prvoligašku karijeru, što od njega svi očekujemo. Marko je već na meti više klubova prve Hrvatske nogometne lige, a najuporniji u kontaktima je ovdašnji NK 'Osijek'. Osobno bih želio da ostane živjeti u Osijeku jer mislim da je njegova budućnost u Hrvatskoj. Znam da se mnogi njegovi prijatelji u Sonti neće s tim složiti, ali to je samo moje mišljenje jer svatko voli biti okružen dobrim i plemenitim ljudima, sportašima kakav je Marko. Želio bih pozdraviti sve čitatelje 'Hrvatske riječi' i zaželiti vam u budućnosti što više lijepih vijesti o Marku« – kaže trener Ivo Vranješ.

I. A.

Svjetska bronca za Boroš

Pobjedom u četvrtfinalnom susretu pojedinačnog Svjetskog prvenstva u stolnom tenisu protiv američke Kineskinje Chang sa 4:3 (9:11, 11:1, 9:11, 13:11, 11:7, 2:11, 11:6), Tamara Boroš je učinila povijesnim rezultat ne samo za Hrvatsku (osiguravši brončano odličje), nego za cijeli europski kontinent koji već deset godina ne zna za odličje sa Svjetskih prvensta-

va uslijed kontinuirane dominacije azijskih igračica. Potpuno emotivno i fizički iscrpljena popularna »Tami« je poražena od Kineskinje Wang Nan sa 0:4 (12:14, 8:11, 3:11, 4:11), ali je sjaj bronce gotovo jednak onom zlatnom iste igračice koja je pobijedila sunarodnjakinju Zhang Yining s 4:3. ■

Šprem poklekla u finalu

Mlada hrvatska tenisačica Karolina Šprem (163. na svijetu) napravila je pravu senzaciju plasiravši se iz kvalifikacija u finale WTA turnira u Strasbourgu (170.000\$). Na putu do najvećeg uspjeha karijere pobijedila je Jelenu Dokić i bolsku pobjednicu Veru Zvonarevu, da bi tek u finalnom susretu izgubila od Silvije Farine sa 1:2 u setovima. Ovim izuzetnim rezultatom Karolina Šprem je ušla u 100 najboljih igračica svijeta na najnovijoj zvaničnoj ljestvici (99.)

Nogomet 1. HNL

Liga za prvaka, 31. kolo, 24. svibnja

Varteks – Hajduk 2:2
Cibalia – Dunamo 3:2
Kamen I. – Zagreb 1:0
Tablica: Dinamo 75, Hajduk 67, Varteks 56, Kamen I. 44, Cibalia 43, Zagreb 35

Liga za ostanak, 31. kolo, 24. svibnja

Pomorac – Šibenik 1:1
Rijeka – Slaven B. 2:0
Zadar – Osijek 3:2
Tablica: Slaven B. 40, Osijek 36, Rijeka 33, Zadar 33, Pomorac 29, Šibenik 28

Nogomet 1. liga SCG

34. kolo, 24. svibnja

Rad – OFK Beograd 2:2
C. zvezda – Radnički (O) 1:0
Železnik – Čukarički 5:2
Zemun – Hajduk 1:0
Partizan – Javor 3:0
Sartid – Sutjeska 1:1
Rudar – Zeta 1:4
Vojvodina – Obilić 0:2
Mogren – Radnički (N) 3:0

Tablica: Partizan 89, C. zvezda 70, OFK Beograd 63, Železnik 62, Sutjeska 62, Vojvodina 56, Obilić 51, Zeta 51

Nogomet 1. liga Vojvodine

27. kolo, 24. svibnja

Backa (S) – Sloboda 6:0
Polet (R) – Tavankut 5:4
Radnik – Radnicki (Ko) 2:0
Radnicki (NP) – Sloven 9:1
Jugovic – Begej 2:0
Jedinstvo (VŠ) – Radnicki (Sut) 2:0
Sloga (E) – Vinogradar 4:1
C. zvezda – Polet (K) 3:1

Tablica: Tavankut 61, Radnicki (NP) 57, Polet (R) 51, Backa (S) 48, Jugovic 47, Vinogradar 44, Sloga (E) 38, Radnicki (Sut) 37

U ovogodišnjem velikom finalu Champions League

Juventus vs. Milan

Ili kako se talijanski klupski nogomet vratio na europski pijedestal koji mu po kvaliteti pripada.

Poslije nekoliko sušnih europskih godina u kojima su pognutih glava napuštali odlučujuće utakmice protiv kolega iz Španjolske, Njemačke i Engleske, čije momčadi dolaze iz objektivno slabijih liga od talijanske Serie A, nogometaši Juventus i Milana, uz Inter koji se također plasirao u polufinale (izgubio od Milana zbog gola u gostima. 0:0, 1:1), u sezoni 2002.-03. debelo su naplatili »stare dugove«. Pogotovo, kada je u polufinalu »Juve« pregačio favorizirani madridski Real sa »il fenomenom« Ronaldom, Raulom, Zidaneom, Carlosom i Figom. Sve rane prijašnjih navijačkih patnji zaliječene su plasmanom dvije talijanske momčadi u veliko finale koje se odigralo u srijedu 28. svibnja na legendarnom Old Traffordu, nogometnom hramu najčuvjenije engleske momčadi

Juventus

Na svom putu do posljednje postaje ovogodišnje Champions League u Juventusovom ekspres vlaku (koji je ubedljivo obranio naslov prvaka Serie A) u »prvoj klasi« su se vozili, golmani: Buffon, Chimenti, Bonnefoi, igrači obrane: Ferrara, Montero, Tudor, Fresi, Pessotto, IulianoZenoni, Birindelli, Thuram, Gastaldello, igrači sredine: Tacchinardi, Conte, Nedved, Camoranesi, Zambrotta, Olivera, Davids, Paro, Napadači: Salas, Del Piero, Trezeguet, Di Vaio, Zalayeta, Sorrentino, predvođeni sjajnim »strojovodom« Marcellom Lippijem.

»Stara gospođa« (opće poznati nadimak torinskog Juventusa) je na startu bila ždjebana u skupinu E u kojoj je nadmoćno osvojila prvo mjesto ispred Newcastla (2:0, 0:1), Dynamo (M) (5:0, 2:1) i

Feyenorda (1:1, 2:0), s osvojenih 13 bodova, uz 4 pobjede, 1 remis, 1 poraz i gol diferenciju 12:3, u drugoj fazi natjecanja po skupinama bila je svrstana u novu D skupinu u kojoj se istina »provukla« osvojivši drugo mjesto iza Manchester Uniteda (1:2, 0:3), Basela (4:0, 1:2) i Deportiva (2:2, 3:2) s osvojenih 7 bodova uz 2 p, 1 r, 3 p, i gol diferencijom 11:7, te plasiravši se u među najboljih osam europskih momčadi.

U četvrtfinalu je Juventus odigrao nezaobilazne mečeve s Barcelonom, gdje je u oba meča (regularni dio) bilo 1:1, ali je pogotkom u produžetku, »Juve« zamrzao uzavreli Camp Nou pobijedivši na koncu sa 2:1.

Polufinalni sraz sa super momčadi Real iz Madrida (1:2, 3:1) donio je dva extra meča u kojima su briljirali ponajbolji igrači današnjice, darujući običnim smrtnicima najljepše što nogomet može ponuditi. Dobru tekmu i golove...I kada na takvim susretima vidite bravure Del Piera, Buffonovu obranu penala i nezaustavljive juriše najboljeg srednjaka današnjice Nedveda, koji pritom igraju protiv Ronalda i ostatka »milijunaške skupine« iz Madrida, onda shvatite zašto je nogomet kralj svih sportova i predstavlja zbilja »najvažniju sportsku stvar na svijetu«.

Milan

»Stogodišnjak« (osnovan 1899.) iz najmon-denskijeg talijanskog grada također se vratio na velika vrata europskog klupskog nogometa, vrata koja su mu godinama (u vrijeme fantastičnog nizozemskog trija Gullit, van Basten i Rykard, te fenomenalnih Zvone Bobana i Deje Savićevića) bila širom otvorena za najveća dostignuća (sjetimo se samo veličanstvene pobjede od 4:0 protiv »Barce« u finalu kupa šampiona). Konsolidirajući svoje redove (čitaj kupivši Rivalda i Pippa Inzaghija), AC Milan je ponovno onaj stari pred kojim drhte i najveća nogometna imena.

Golmani: Dida, Abbiati, Fiori, igrači obrane: Helveg, Maldini, Kaladze, Nesta, Šimić, Costacurta, Laursen, Junior, igrači sredine: Redondo, Gattuso, Costa, Seedorf, Pirlo, Ambrosini, Serginho, Dalla Bona, Brocchi, Pastrello, Calvi, Dal Bello, Stefa-

ni, Aubameyang, napadači: Shevchenko, Inzaghi, Rivaldo, Tomasson, predvođeni

jednim od najboljih trenera današnjice Carlom Ancelottijem, garant su sigurne budućnosti ovog »vremešnog« nogometnog kluba, koji je s godinama sve bolji, poput dobrog talijanskog crveno-crnog vina (boje Milana, rosso-nero).

Na svom putu do Old Trafforda, Milan je prvo igrao u skupini G u kojoj je nadmoćno osvojio prvo mjesto ispred Deportiva (4:0, 1:2), Lensa (2:1, 1:2) i Bayern (2:1, 2:1), osvojivši 12 bodova uz 4 pobjede i 2 poraza te gol diferenciju 12:7.

U drugom krugu natjecanja po skupinama, »rosso-neri« su igrali u skupini C gdje su također osvojili prvo mjesto ispred Real (1:0, 1:3), Borussia (D) (1:0, 0:1) i Lokomotive (1:0, 1:0) osvojivši ponovno 12 bodova uz 4 pobjede i 2 poraza, s gol diferencijom 5:4.

U četvrtfinalnim duelima s Ajaxom (0:0, 3:2) dosta su se namučili s uvijek neugodnim Nizozemcima, osiguravši polufinale doslovno u posljednjim trenucima susreta u Milanu (da je ostalo 2:2 išao bi dalje Ajax zbog više golova u gostima)

Polufinalni sraz s najvećim rivalom na svijetu, gradskim susjedom Interom prošli su nakon rovdoske bitke (0:0, 1:1), zahvaljujući голу u »gostima« (obje utakmice su se igrale na istom stadionu), ali i kvaliteti cijele momčadi koja je znalački odoljela trofejima gladnoj ekipi Intera.

svih vremena, najbogatijeg kluba na svijetu, Manchester Uniteda.

Da sve bude ljepše, veličanstveni duel dvije najbolje europske momčadi ukrasili su i dva hrvatska nogometaša, Igor Tudor (Juventus) i Dario Šimić (Milan), što samo potvrđuje kvalitetu nekadašnje treće nogometne nacije svijeta. ■

PETAK ► 30. 5. 2003.

HTV 1

Remek-djelo Davida Finčera,
film »Igra«,
HRT 3, 20.30 sati

06:55 TV raspored
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:30 Cybergirl
09:55 TV raspored
10:00 Vijesti
10:05 Hrvatski jezik
10:35 Njemački jezik
10:45 Vijesti
10:50 Bajka
10:55 Gosti
11:00 Pjevajmo zajedno
11:30 Tom i Jerry, crtani film
12:00 Vijesti
12:10 TV kalendar
12:30 Snaga želje
13:25 Glazbena TV
14:10 Zvezdane staze
15:30 Pjevajmo zajedno
15:55 Vijesti
16:00 Putovanja
na sveta mjesta
16:35 Hugo, TV igra
17:00 Među nama
17:30 Hrvatska danas
18:00 Novi način
18:50 Upitnik, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 TV Bingo Show
20:55 Željka Ogresta i gosti
21:55 Pola ure kulture
22:30 Meridijan 16
23:15 Anđeli i kukci,
američki film
01:15 Davitelj iz Ulice Carter,
britanski film
02:55 Obitelj Soprano
03:50 Seks i grad
04:15 Dosjei X
05:00 Anđeli i kukci,
američki film

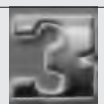

HTV 2

10:50 Slobodna zona,
zabavno-putopisna emisija
11:35 Trenutak spoznaje
12:05 Pozivnica,
emisija o kulturi
12:20 Vrijeme je za jazz

13:20 Brisani prostor
14:15 Dvije vrste ljubavi,
američki film
15:55 Snaga želje
17:00 Državnik novog kova
17:30 Treći kamenčić od Sunca
18:00 Panorama
18:45 One su takve
19:30 Carstvo divljine
20:05 Ana Karenjina
21:20 Seks i grad
21:50 Obitelj Soprano
22:50 Dosjei X
23:35 Zvezdane staze

HTV 3

09:30 Zasjedanje Hrvatskog
sabora, prijenos
19:30 Jedrima oko svijeta
20:00 K(v)adar
20:30 Igra, američki film
22:35 Sport danas
22:45 ACI Cup, emisija
23:15 Pravo vrijeme

SUBOTA ► 31. 5. 2003.

HTV 1

»Gas do daske«,
urnebesna komedija i
dvojac Jackie Chan i
Chris Tucker,
HRT 1, 20.05 sati

07:55 TV raspored
08:00 Vijesti
08:05 Amerika život prirode
08:35 Crtani film
08:50 Campi-Campi
09:15 Crni gusar
09:40 Život je pun iznenađenja
09:55 TV raspored
10:00 Vijesti
10:05 Parlaonica
11:00 TV raspored
11:05 Sve o medvjedima
12:00 Vijesti
12:10 TV kalendar
12:20 Biblija
12:35 Prizma,
multinacionalni magazin
13:30 Korijeni,
hrvatske manjine u Europi
14:00 Fenomeni za invalide:
Normalan život
14:30 Ekumena,
religijski kontakt-program
15:30 Vijesti
15:35 Iz antologije Dramskog
programa HTV-a
16:50 Kruške i jabuke,
kuharski dvoboj
17:20 Turbo Limach Show
18:55 Rijeka: More
19:30 Dnevnik
20:05 Gas do daske,
američki film
21:50 Glamour Cafe
22:55 Vijesti
23:05 Ivan Pavao II. od
Berlinskog zida do Jubileja
23:25 Bez granica
02:30 Too Many Ways To Be
No 1, hongkonški film
04:00 Ksena princeza ratnica
05:10 Jeanne i vukovi,
francuski film

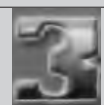

HTV 2

08.00 TV vodič + turistička
središta Hrvatske
09.40 TV raspored
09.45 Mjera ljepote:
Kvadrat
10.05 Pola ure kulture
10.35 K(v)adar, emisija o filmu
11.05 Među nama
11.35 Jeanne i vukovi,
francuski film
13.20 TV raspored
13.25 Kućni ljubimci
14.10 Zlatne djevojke
14.35 Pleme
15.30 Felicity
16.20 Melrose Place
17.10 Briljanteen
18.00 Ksena princeza ratnica
18.45 Crno-bijelo u boji
19.30 Carstvo divljine:
Na rubu izumiranja - Slonovi

20.05 Hit HTV-a
20.55 Vijesti
21.00 Triler
22.00 Japan The Missing
Millions, dokumentarni film
22.55 Gradski ritam
23.25 Pregled programa za
nedjelju

HTV 3

08.15 TEST
08.30 TV raspored
08.35 One su takve
12.20 Hit-depo
13.50 Monte Carlo:
Kvalifikacijski trening Formule
1 za Veliku nagradu Monaca
—.— Roland Garros: Tenis
—.— Hrvatska nogometna liga
—.— Košarka PH, prijenos
—.— ACI Cup, emisija
—.— Hrvatska nogometna liga
22.00 Sport danas
22.15 Art film:
Mržnja, francuski film
23.50 Pregled programa

NEDJELJA ► 1. 6. 2003.

HTV 1

Za sve uzraste, »Tarzan and the Lost City«, film,
HRT 1, 10.05 sati

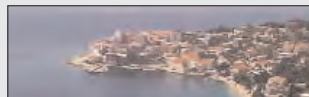
07.55 TV raspored
08.00 Vijesti
08.05 Zaboravljene igračke, crtani film
08.15 Potepuh, crtani film
08.25 Baltazar, crtani film
08.35 Leteći medvjedići
09.00 Dizalica
10.00 Vijesti
10.05 Tarzan and the Lost City, američki film
11.30 Cocco Bill, crtani film
11.45 Zvonko, crtani film
12.00 Vijesti
12.10 TV kalendar
12.30 Plodovi zemlje
13.20 Mir i dobro
14.00 Nedjeljom u 2
15.05 Vijesti
15.20 Oprah Show
16.05 Obiteljski vrtuljak
16.45 Kruške i jabuke, kuharski dvoboj
17.25 Živi zid, sportsko-zabavna emisija
19.15 LOTO 6/45
19.30 Dnevnik
20.05 Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.10 Djed i baka se rastaju, TV film
22.35 Ivan Pavao II. od Berlinskog zida do Jubileja
22.55 Vijesti
23.10 Filmovi redatelja Takeshija Kitanoa
00.50 Kinoteka: Lola Montes, francuski film
02.40 Vjetar u leđa
03.25 Spas 911
04.10 The Man From the Left Field, američki film
05.45 Oprah Show (395)
06.30 Carstvo divljine

HTV 2

08.00 TV vodič + turistička središta Hrvatske
09.00 TV raspored
09.05 TV kalendar
09.15 Crno-bijelo u boji
10.00 Biblija
10.15 Putovanja na sveta mjesta
10.45 Portret mjesta i Crkve
11.00 Marija Bistrica: Misa, prijenos
12.00 TV raspored
12.05 Bog je moderan, dokumentarna emisija
12.35 Opera Box W.A.Mozart: Così fan tutte
14.30 Kinoteka: Lola Montes, francuski film
16.20 Vjetar u leđa
17.15 The Man from the Left Field, američki film
18.50 Nemamo vremena za gubljenje, dokumentarni film
19.30 Carstvo divljine: Putovanje na Razu
19.53 Tom i Jerry, crtani film
20.05 Brodfest 2003. - večer novih domoljubnih pjesama
21.45 Od bumeranga do balistike, dokumentarni film
22.40 Po ure torture
23.10 Spas 911
00.00 Pregled programa za ponedjeljak

HTV 3

09.00 TV vodič + turistička središta Hrvatske

09.25 Snaga želje
13.40 Monte Carlo: Formula 1 za Veliku nagradu Monaca
16.00 Grobnik: EP u motociklizmu, snimka
17.30 Sportski program
22.20 Sport danas
22.35 Nedjeljom u 2
23.35 Pregled programa za ponedjeljak

PONEDJELJAK ► 2. 6. 2003.

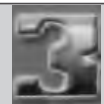
HTV 1

Kuharice, zlato moje, tebe jelo hvali tvoje,
HRT 1, 17.45 sati

06.55 TV raspored
07.00 Vijesti
07.05 Dobro jutro, Hrvatska
09.30 Cybergirl
10.00 Vijesti
10.10 Predškolska nastava
10.55 Učilica
11.35 Ježić u prirodi
11.40 Baš sam fora!
12.00 Vijesti
12.30 Snaga želje
13.25 Glazbena TV
14.05 Vijesti
14.10 Zvezdane staze
15.10 Predškolska nastava
15.50 Učilica
16.00 Vijesti
16.05 Športret
16.20 Crtani film
16.30 Jezikomjer
16.35 Hugo, TV igra
17.00 Zagreb: Obje strane
17.30 Hrvatska danas
17.45 Kuharice, zlato moje, tebe jelo hvali tvoje
18.15 Nasamo sa svima
18.50 Upitnik, kviz
19.30 Dnevnik
20.05 Vrijeme autocesta
20.50 Latinica: Jugo(i)nostalgija
22.35 Meridijan 16
23.05 Ivan Pavao II. od Berlinskog zida do Jubileja
23.20 Stanje stvari, znanstveno-obrazovna emisija
00.20 Vijesti
00.30 Glavni grad
01.15 Frasier
01.40 Filmovi Susan Sarandon: Atlantic City
03.25 Centre Street 100
06.25 Stažist

HTV 2

08.00 TV vodič + turistička središta Hrvatske
09.20 Prizma
10.10 Mir i dobro
10.40 Plodovi zemlje
11.30 Željka Ogresta i gosti
12.25 Živi zid, sportsko-zabavna emisija
14.15 Obiteljski vrtuljak
14.45 TV raspored
14.50 Kako vratiti Emily, američki film
16.20 Snaga želje
17.10 Vijesti za gluhe
17.30 Stažist
18.00 Panorama
18.30 TV izložba
18.45 One su takve
19.30 Carstvo divljine
20.05 Glavni grad
20.50 Vijesti
21.05 Frasier
21.30 Year of the Dragon, američki film
23.40 Državnik novog kova
00.10 Zvezdane staze
00.55 Pregled programa za utorak

HTV 3

09.15 TV vodič + turistička središta Hrvatske
14.50 Sportski program
16.40 Filmovi Susan Sarandon: Atlantic City
18.25 Ptice i ljudi
18.55 Auto-magazin
19.30 Jedrima oko svijeta

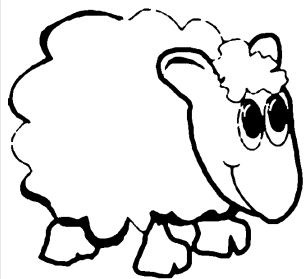

20.05 Film
21.35 Sport danas
21.45 Centre Street 100
22.30 Slobodna zona, zabavno-putopisna emisija
00.15 Pregled programa za utorak

UTORAK ► 27. 5. 2003.

HTV 1

Ovceee - crtani film,
HRT 1, 11.20 sati

06.55 TV raspored
07.00 Vijesti
07.05 Dobro jutro, Hrvatska
09.30 Cybergirl
10.00 Vijesti
10.05 Iz bakinog vrta
10.10 Biljkovnica
10.20 Naš svijet njihov svijet
11.05 Mali veliki svijet
11.20 Ovceee, crtani film
12.00 Vijesti
12.30 Snaga želje
13.25 Glazbena TV
14.05 Vijesti
14.10 Zvezdane staze
15.05 Biljkovnica
15.40 Gost
15.50 Učilica
16.00 Vijesti
16.05 Mali veliki svijet
16.35 Hugo, TV igra
17.00 Zagreb: Obje strane
17.30 Hrvatska danas
17.45 Boje turizma
18.15 Govorimo o zdravlju
18.50 Upitnik, kviz
19.30 Dnevnik
20.05 Ivan Pavao II. treći put u Hrvatskoj
21.15 Globalno sijelo
21.50 Internacional, vanjskopolitički magazin
22.30 Meridijan 16
23.00 Ivan Pavao II. od Berlinskog zida do Jubileja
23.15 Zbor HRT-a
00.20 Vijesti
00.30 Pravda za sve
01.15 Prijatelji
01.40 Klub »Raj«, film
03.15 Opet iznova
04.00 Olivier, Olivier, film
05.50 Zeko Greg
06.15 Glazbena TV

HTV 2

08.00 TV vodič + turistička središta Hrvatske
10.10 TV raspored
10.15 Kuharice, zlato moje, tebe hvali jelo tvoje
10.45 Korijeni - hrvatske manjine u Europi
11.15 Vrijeme autocesta
11.50 Latinica:
Jugo(i)nostalgija
13.20 Stanje stvari, znanstveno-obrazovna emisija
14.20 TV raspored
14.25 Blagdanska ljubav, američki film
15.50 TV raspored
15.55 Snaga želje
16.45 Vijesti za gluhe
16.50 TV kalendar
17.00 Državnik novog kova
17.30 Zeko Greg
18.00 Panorama
18.30 TV izložba
18.45 One su takve
19.30 Carstvo divljine: Spašavanje nojeva
19.53 Yoho Ahoy, crtani film
20.05 Opet iznova
20.50 Vijesti
21.10 Prijatelji
21.40 Pravda za sve
22.30 Olivier, Olivier, francuski film
00.20 Državnik novog kova
00.50 Zvezdane staze
01.35 Pregled programa

HTV 3

10.10 TV vodič + turistička središta Hrvatske
19.25 TV raspored
19.30 Jedrima oko svijeta
20.00 TV raspored
20.05 Klub »Raj«, film
21.40 Sport danas

21.50 Glamour Cafe
22.50 Pregled programa

SRIJEDA ► 28. 5. 2003.

HTV 1

Pleasantville,
crno-bijeli film u boji,
HRT 2, 21.50 sati

06.55 TV raspored
07.00 Vijesti
07.05 Dobro jutro, Hrvatska
09.30 Cybergirl
09.55 TV raspored
10.00 Vijesti
10.05 Filmski TV leksikon
10.35 Mala škola novinarstva
11.05 Kokice
11.30 Baltazar, crtani film
12.00 Vijesti
12.30 Snaga želje
13.25 Glazbena TV
14.05 Vijesti
14.10 Zvezdane staze
15.00 Filmski TV leksikon
15.35 Mala škola novinarstva
16.00 Vijesti
16.30 Jezikomjer
16.35 Hugo, TV igra
17.00 Osijek: Obje strane
17.30 Hrvatska danas
17.50 Marija propetog Isusa Petković, dokumentarni film
18.50 Upitnik, kviz (25')
19.15 LOTO 7/39
19.30 Dnevnik
20.00 Znakovi vremena
21.00 Život sisavaca: Svežderi
21.50 Poslovni klub
22.30 Meridijan 16
23.00 KULT.
kulturna zbivanja
23.10 Portret umjetnika: Boris Cvjetanović
00.00 Vijesti
00.10 Gilmoreice
01.20 Harmsovi incidenti, film
02.45 Prekid programa radi redovnog održavanja uređaja
05.30 Grubi odnos
06.15 Glazbena TV

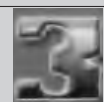

HTV 2

08.00 TV vodič + turistička središta Hrvatske
10.05 TV raspored
10.10 Ekumena, religijski program
11.10 Govorimo o zdravlju

11.40 Boje turizma
12.10 Globalno sijelo
12.40 Internacional, vanjskopolitička emisija
13.10 Forum
14.20 TV raspored
14.25 Čarobnjakov učenik, južnoafrički film
15.50 TV raspored
15.55 Snaga želje
16.45 Vijesti za gluhe
16.50 TV kalendar
17.00 Državnik novog kova
17.30 Svi gradonačelnikovi ljudi, serija
18.00 Panorama
18.30 TV izložba
18.45 One su takve
19.30 Carstvo divljine
19.53 Mornarske priče, crtani film
20.05 Gilmoreice
20.50 Vijesti
21.05 Grubi odnos
21.50 Pleasantville, američki film
23.50 Državnik novog kova
00.20 Zvezdane staze
01.05 Pregled programa

HTV 3

10.05 TV vodič + turistička središta Hrvatske
19.25 TV raspored
19.30 Jedrima oko svijeta
20.05 Nogometni Kup Hrvatske:
Hajduk Uljanik, prijenos
22.10 Sport danas
22.20 Pregled programa

ČETVRTAK ► 29. 5. 2003.

HTV 1

Ivan Pavao II. treći put u Hrvatskoj, specijalna emisija, HRT 1, 23.00 sati

06.55 TV raspored
07.00 Vijesti
07.05 Dobro jutro, Hrvatska
09.30 Cybergirl
09.55 TV raspored
10.00 Vijesti
10.05 Okom kamere prvi put
11.05 Športerica
11.35 Mamemo, crtani film
12.00 Vijesti
12.30 Snaga želje
13.25 Glazbena TV
14.05 Vijesti
14.10 Zvezdane staze
15.00 Okom kamere prvi put
16.00 Vijesti
16.05 Hugo, TV igra
16.25 INA info
16.30 Hrvatska danas
16.45 Krk: Dolazak Pape Ivana Pavla II., prijenos
18.15 Turističke špilje Hrvatske
18.50 Upitnik, kviz
19.30 Dnevnik
20.05 Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.15 Brisani prostor, politički magazin
22.05 Pozivnica
22.30 Meridijan 16
23.00 Ivan Pavao II. treći put u Hrvatskoj, specijalna emisija
23.30 Vijesti
23.35 Vrijeme je za jazz
00.40 Ekipa za očevid
01.25 Kafić »Uzdravlje«
01.50 Život u kazalištu, američki film
03.10 Presuda
03.55 In the Name of the People, američki TV film
05.50 Carstvo divljine

HTV 2

08.00 TV vodič + turistička središta Hrvatske
10.30 TV raspored
10.35 Gradski ritam
11.05 Fenomeni za invalide: Normalan život
11.35 Rijeka: More
12.00 Znakovi vremena
12.55 Poslovni klub
13.25 Portret umjetnika: Boris Cvjetanović
14.10 TV raspored
14.15 Mladi inspektor Rex, njemačko-austrijski film
15.50 TV raspored
15.55 Snaga želje
16.45 Vijesti za gluhe
16.50 TV kalendar
17.00 Državnik novog kova
17.30 Kafić »Uzdravlje«
18.00 Panorama
18.30 Kier, crtani film
18.45 One su takve
19.30 Carstvo divljine
20.05 Presuda
20.50 Vijesti
21.05 Ekipa za očevid
21.50 In the Name of the People, američki TV film

23.45 Državnik novog kova
00.15 Zvezdane staze
01.00 Pregled programa

HTV 3

10.30 TV vodič + turistička središta Hrvatske
19.25 TV raspored
19.30 Jedrima oko svijeta
20.00 Život u kazalištu, američki film
21.20 Sport danas
21.30 Savršeni svijet, emisija o filmu
22.00 Hit-depo
23.30 Pregled programa

TV PREPORUKA

PRVI PROGRAM, SUBOTA, 31.5.2003. u 20.05

GAS DO DASKE, (RUSH HOUR, 1998.)

američki film

Inspektor Lee (J. Chan) uspije spriječiti krijumčarenje vrijednih umjetnina iz zemlje, što izaziva divljenje kod konzula Hana (T. Ma). Stoga, kad osvetoljubivi krijumčari u Los Angelesu otmu Hanovu malodobnu kćerku Soo Yung (J. Hsu), na pamet mu prvo padaju upravo Leejeve vještine i on umjesto da sve prepusti FBI-u, insistira da iz Kine doputuje inspektor Lee i pomogne u istrazi. FBI-jevci ne žele ni čuti da im se netko miješa u posao te angažiraju policajca Jamesa Cartera (C. Tucker) da odvrća Leejevu pažnju od slučaja. Carter i Lee ne daju se tek tako omesti te uskoro stvari uzimaju pod svoju kontrolu. Poznati hongkonški komičar i praktikanat borilačkih vještina Jackie Chan te doista smiješni Chris Tucker (poznat kao brbljavi novinar iz »Petog elementa«) stekli su široku popularnost i odobravanje publike ovim filmom o čemu svjedoči i snimljeni nastavak »Gasa do daske«. Simpatičnog Chana također možemo gledati i u kinima u još jednom nastavku - »Šangajski vitezovi«, uz partnera Owena Wilsona. Film »Gas do daske« osvojio je i nekoliko nagrada - Chris Tucker za najboljeg glumca Image Awards, Chan/Tucker MTV Movie Award za najbolji filmski duo, dok je instrumentalna glazba Lala Schifrina bila nominirana za Grammy. Uloge: Jackie Chan, Chris Tucker, Chris Penn, Tzi Ma, Julia Hsu, Tom Wilkinson. Scenarist: Jim Kouf (prema priči Ross La Mannae). Redatelj: Brett Ratner, Trajanje: 94'

TREĆI PROGRAM, SUBOTA, 31.5.2003. u 22.15

ART FILM: MRŽNJA, (LA HAINE, 1995.)

francuski film

U novom gradskom naselju na rubu Pariza izbiju neredi u kojima se sukobe mladi nezaposleni stanovnici i pripadnici specijalnih policijskih postrojba. Tijekom privođenja policija teško rani Abdela (A. A. Ghili), jednog od prosvjednika arapskog podrijetla. Naselje je inače rasno heterogeno, pa vlasti strahuju od izbijanja nemira. Trojica Abdelovih prijatelja njegovo ranjavanje dožive kao priliku da se sami više angažiraju oko zajedničkih problema koji ih muče, premda se čini da je hvatanje u koštac s nedostatkom posla i perspektive u društvu uzaludan trud. Energični Vinz (V. Cassel) iz židovske obitelji, koji živi s bakom (R. Wajsbrot), utjehu nalazi u imitiranju glumca Roberta De Nira, Hubert (H. Koundé), mladić zapadnoafričkog podrijetla, gorljivo trenira boks maštajući o karijeri uspješnog sportaša neovisno što preprodaje drogu, a dobrodušni Said (S. Taghmaoui), njihov susjed Arap, optimistično vjeruje da na kraju uvijek pobjeđuje pravda. Socijalna drama redatelja, scenarista i montažera M. Kassovitza po mnogim je ocjenama jedan od najvažnijih filmova francuske kinematografije proteklog desetljeća. Razlozi su dvojaki, jer je Kassovitzov film o besperspektivnosti pariške mladeži suočene sa svojom rasnom i klasnom determiniranošću privukao pozornost svojom umjetničkom vrijednošću te sugestivnim prikazom konfliktnih situacija u suvremenom francuskom društvu. Stoga ne čudi da je dobio nagradu za najbolju režiju na Međunarodnom filmskom festivalu u Cannesu 1995., zatim tri nagrade César 1996. (najbolji film, najbolja montaža i najbolja produkcija), te nagradu Europske filmske akademije 1995. za najbolji mladi film. Stilski i ozračjem na tragu M. Scorsesea, E. Rohmera i S. Leeja, »La Haine« je, prije svega, vrlo svjež i originalan portret života pariške suburbane populacije mladih, odnosno, generacije X koju permanento ograničuju naoko nevidljive socijalne prepreke, i to u sredini koja de iure promiče jednakost i ravnopravnost svojih građana. Uloge: Vincent Cassel, Hubert Koundé, Said Taghmaoui, Abdel Ahmed Ghili, Rywka Wajsbrot, Solo, Joseph Momo, Héloise Rauth. Scenarist i redatelj: Mathieu Kassovitz, Trajanje: 94'

Ne zaboravite Šokce!

Poštovani gospodine uredniče! Nedavno sam Vam poslao jedan članak, ali pretpostavljam da se njegov sadržaj nije uklopio u koncepciju Vašeg lista i vjerojatno nije bio dovoljno zanimljiv za šire čitateljstvo. Stoga Vam ovog puta pišem kraće pismo s osvrtom na Vaš, sada već uistinu ugledni tjednik. Kad smo konačno dobili naš, već u samom nazivu mnogo obećavajući list »Hrvatska riječ«, čiji je osnivač Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine, mislio sam da je hrvatski narod u Vojvodini definitivno doživio svoje kulturno-povijesno uskrsnuće. Jesam li ipak pogrešno procijenio ovaj, po mom mišljenju, vrlo značajni događaj? Da li sam ostao još na razini emotivnog doživljaja, dok većina mojih sunarodnjaka u regiji u kojoj živim, već obilato posjeduje darove: mudrost, razum, znanje, čak i savjet? Jer, pojedinci su već prije izlaska prvog broja »upozoravali« da to neće biti vrijedno čitati, da će to brzo prestati izlaziti, da to ničemu ne koristi i sl. Iako je već potpuno evidentno da ovaj tjednik dobiva sve bolju fizionomiju i da iz broja u broj postaje sve kvalitetniji i sadržajniji, u hrvatskoj zajednici ovog dijela Bačke kao da se naslućuje jedna iznenađujuća i, za mene, nepoželjna slika stvarnosti. Naime, dok s jedne strane uredništvo i svi akteri u listu veoma aktivno i ambiciozno sprovode upravo one ideje koje su pripadnici naše zajednice godinama držali u glavama, i u ovom slučaju, da parafraziram urednika lista: »zatajila je samo publika«. U ovom slučaju zatajili su samo čitatelji!

Inače, list u naše mjesto stiže redovito kao i ostali tisak koji se prodaje na kioscima u Vojvodini. Na žalost, više se primjeraka vraća, nego što se proda. Postoji li mogućnost boljeg osmišljavanja Vaše marketinške službe? Usput, za novi pokrenuti list »Hrvatska riječ« u Plavni gotovo da ni-

tko nije ni čuo. I na kraju, želio bih ukazati na jedan potencijalni, ne daj bože, kamenčić spoticanja u našoj nacionalnoj zajednici u Vojvodini. Kada pišete o prvoj operi bunjevačkih Hrvata »Dužijanca«, iskoristite uvijek priliku da spomenete i prvu operetu šokačkih Hrvata »Na vrbi svirala«. Oba ova glazbeno-scenska djela napisao je isti autor, dika našeg naroda dr. *Josip Andrić*. Praizvedba operete »Na vrbi svirala« bila je 1. veljače 1956. u samoj Plavni, i to je bio značajan kulturni događaj: omladina malog bačkog sela izvela je muzičku komediju u kojoj su i radnja, a i svi izvođači iz istog sela, isto kao i libretista-kompozitor.

Završavam s porukom da što više nastojimo da Vaš list i sva ostala izdanja NIU »Hrvatska riječ« stignu do svakog zainteresiranog čitatelja, pa će se i na taj način malo po malo otkrivati »zakopani i skriveni talenti« u našoj zajednici.

Zvonimir Pelajić,
prosvjetni djelatnik u mirovini
Plavna

Gospocka pripovitka

Poštovano uredništvo »Hrvatske riječi«! Oprostite Vi i čitaoci što pišem ikavicom. Tako mi dođe kad od srca pišem. Pozdravljam, moderiranje Vaše rubrike »pisma čitatelja«. To će Vam povećat prodajni tiraž.

Važnije od tog je da ljudima bude pružena prilika za dijalog. Božem prosti – kad kogod počne divaniti sam sa sobom – zna se di će doć na dijalog! Rad tog molim brez uvride: onaj članak u broju 17. str. 5. jeste moždar za kaki visokonaučni časopis. Ode mi se čini da »ne paše« jel je: 1. eliti-stički 2. dociranje 3. s neosnovanom nadom u (re) vitalizaciju. Svitlu je dosta gospocke pripovitke! Ne samo kod nas. Vidi te izlaznost na izbore, pridavanja, kupovi-

nu štampanih stvari. Jedna elita (grofovi sridnjeg vika) nije to svatila pa je sama sebi grob iskopala (kaže se: »pijani grofovi«).

Ovaj naš svit (korenom Bunjevci), po silu zakona, ipak su se skoro svi popisali. Ispalo da nas trećina Hrvata, trećina (samo) Bunjevaca, a treća trećina očla med ostale, neoprđiljene i neizjašnjene – a nepopisane.

Ovi drugi – samo Bunjevci – isprobavaju niki populizam. I opet molim bez uvride: prikazuju nas pismom i igrom, istražuju sad narod, sad nacionalnu zajednicu. Kaže Vujaklija u Rečniku da se to radi iz ljubavi prema narodu. Al ljubav se ni ode baš ne vraća zdravo. Ne tako davni »populisti«, propali su za nekoliko decenija od silne ljubavi s narodom u duhu »bratstva i jedinstva«. Glave njim došli njevi rođeni mangupi.

Treća trećina ćuti li, ćuti.

Kad ono knjazu Milošu rekoše da narod ćuti, on se odluči da triba »priokrinut list«. O tom se čuju glasovi i kod nas sa obadve, prve i druge po redu popisane strane – u korist treće, zacigurno našeg zbunjenog mladog svita, našim da ne kažem šta. Al kako? Nije dobar elitizam ni populizam? Jedne ovako zbunjene godine, piše Bunjevački kalendar za 1940. ovo: »Nek svaki ostane to što jeste i tu di je, a svi zajedno, i Bunjevci i Srbi i Hrvati da ostanemo složna braća u složnoj...«, ondašnjoj državi. Ovo važi, po meni i sad. I dalje pišu: »Divanimo o našim problemima (dici, gazdovanju), ne o 'njevim'«. Dakle, triba minjat narod – pa da! Samo kako? Pišimo ko Pestaloci i Komenski, pedagozi što su kazali: doživljajnom nastavom. Dijalog je ključni metod doživljavanja stvari. Nas na dijalog neće tirat ni Buš ni Solana. Uzdaj se u se i u svoje kljuse. Govedi jezik je naslađi kad se kuva u svom sosu!

Alojzije Poljaković
Subotica

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku 19,00 h

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h

»Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
»Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
»Razgovor s povodom« (utorkom)
»Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
Vjerska emisija (petkom)

20,00 h

»Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
»Na proputovanju s nama« (utorkom)
»Putokazi« (srijedom)
»Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 800 dinara

☐ 1 godina = 1.500 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

Hrvatska riječ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

INOZEMSTVO

☐ 1 godina = 70 EUR.

BANK: VBUYU 22

(Vojvođanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101-320-5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Cjenik reklamnog prostora

POSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 6.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.600 dinara	
1/4 = 2.000 dinara	

DRUGA I PREPOSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 5.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.000 dinara	
1/4 = 1.700 dinara	

UNUTARNJE STRANE / CRNO-BIJELE

1/1 = 3.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 1.800 dinara	
1/3 = 1.300 dinara	
1/6 = 700 dinara	
1/12 = 450 dinara	

Iskoristite popuste!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%
SPECIJALAN POPUST ZA GODIŠNJI UGOVOR O REKLAMIRANJU.

NEKRETNINE

NBA
gencija

za marketing,
konsalting i sve vrste
posredovanja između
pravnih i fizičkih lica

Subotica,
Braće Radića 6
Tel: 024 / 554 - 570
Tel./fax: 024 / 551 - 203

**KADA KUPUJETE ILI PRODAJETE,
OBRATITE SE NAJPOUZDANIJOJ
AGENCIJI SA TRADICIJOM
UZ SLOGAN**

99% + *NBA* = 200 %

SIGURNOSTI!

**NAJSIGURNIJA RAZMENA NEKRETNOSTI
IZMEĐU BIVŠIH REPUBLIKA JUGOSLAVIJE.**

158. LJETNJA TURISTIČKA SEZONA NA PALIĆU

U toplim ljetnjim danima Palić ostaje centar zbivanja uz priliku da se po dobrim navikama družimo, veselimo, radujemo.

21. – 22. VI.

Otvaranje sezone kupanja na Paliću

29. VI.

Dan riblje čorbe na Ludašu

18. – 25. VI.

X. Međunarodni filmski festival "Palić"

20. – 21. IX.

"Berbanski dani" na Paliću i
Sabor narodnog stvaralaštva

VAŠI – Turistička organizacija Opštine Subotica
JP Palić – Ludaš

JAVNO PREDUZEĆE - KÖZVÁLLALAT - PUBLIC ENTERPRISE

PALIĆ·LUDAŠ

Park Narodnih heroja 9, 24413 Palić

Tel.: 024/753-121, fax: 024/753-474

Turistinfo: 024/753-111, 024/753-119, 024/9861

e-mail: jp.palic@tippnet.co.yu www.palic.co.yu

VETERINARSKI ZAVOD SUBOTICA a.d.

Beogradski put 123

24106 Subotica

Telefon: 024/567-933, 567-984

Fax: 024/567-871, 567-736

KOMPLETNA HRANA ZA ŽIVOTINJE

KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE:

Smješa N, Smješa PS 1, Smješa PS 3, PSB Finišer, PSB Starter, Smješa KD,
Smješa TS 1, Favorit P, Premixi, Superi i VETCAN – kompletna hrana za pse.

agria

**AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
Tel./fax: 024/561-553
agria@suonline.net**

